

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Πτυχιακή Εργασία

Μελπομένη Ελένη Γαβριήλ(geo12023)

**«ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΩΝ
ΤΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΜΠΑΛΕΤΟΥ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ»**

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Κα Τερκενλή Θεανώ Σ., Καθηγήτρια, Τμήμα Γεωγραφίας

Μέλη Επιτροπής:

Γαβαλάς Βασίλειος

Ιωσηφίδης Θεόδωρος

Μυτιλήνη 2019

Περίληψη

Το βασικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα και ο σκοπός της είναι να διερευνήσει τις επαγγελματικές και ερασιτεχνικές γεωγραφίες, καθώς και τις προοπτικές ανάπτυξης του κλασικού μπαλέτου στη σύγχρονη Ελλάδα. Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον θέμα επειδή πολλές οικογένειες της μεσαίας αλλά και της ανώτερης τάξης προτρέπουν τα κορίτσια να ασχοληθούν με αυτό σε μικρή ηλικία, ενώ ταυτόχρονα πρόκειται για ένα παρεξηγημένο αντικείμενο γιατί δεν συνάδει, σύμφωνα με την κοινή γνώμη, με τη νεοελληνική κουλτούρα. Μελετώντας τη γεωγραφία του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα γίνεται η προσπάθεια να αποτυπωθούν και να συγκριθούν δύο αρκετά διαφορετικές γεωγραφικά περιπτώσεις: μία στην Αθήνα και μία σε απομακρυσμένη νησιωτική περιοχή, αυτή της Μυτιλήνης.

Πραγματοποιείται μια συγκριτική έρευνα, που ανήκει στις κοινωνικές επιστήμες και είναι η εθνογραφική με συλλογή πρωτογενών δεδομένων, δύο παρεμφερών σχολών που βρίσκονται η μία στην Αθήνα και η δεύτερη στην Μυτιλήνη όπου μπορεί κάποιος να διδαχθεί - σε επαγγελματικό αλλά και σε ερασιτεχνικό επίπεδο- την τέχνη του κλασικού μπαλέτου. Ο σκοπός της πρωτογενούς αυτής έρευνας είναι να πραγματοποιηθεί σύγκριση σε επίπεδο υποδομών, κουλτούρας, επικοινωνιακής προσέγγισης και χειρισμού των μαθητών. Η έρευνα γίνεται με την χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα ευκολίας δασκάλων, γονέων των μαθητών των δύο επιλεγμένων σχολών, αλλά και κατοίκων της περιοχής που δεν έχουν κάποια άμεση σχέση με το μπαλέτο, με σκοπό την εξακρίβωση διαφορών στην αντίληψη για την τέχνη του κλασικού μπαλέτου. Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε και κατά συνέπεια του συνόλου της εργασίας είναι αφενός ότι δεν παρατηρείται κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις απόψεις των τριών δειγμάτων, δασκάλων, γονέων και κοινού που να οφείλεται στον τόπο κατοικίας, άρα η γεωγραφική διαφορά δε φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις τους σε ότι αφορά το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα και αφετέρου ότι οι απόψεις κοινού και γονέων συμπίπτουν αναφορικά με το ίδιο ζήτημα, θεωρώντας ότι το κλασικό μπαλέτο δεν είναι ακόμα κομμάτι της νεοελληνικής κουλτούρας, εν αντιθέσει με τη γνώμη των δασκάλων, η οποία είναι θετική σε μεγάλο βαθμό, πιθανότατα λόγω επαγγέλματος.

Λέξεις κλειδιά: κλασικό μπαλέτο, σχολές μπαλέτου, αντίληψη για την τέχνη, κοινωνία και πολιτισμός, πολιτισμική γεωγραφία, κουλτούρα νεοέλληνα

Abstract

The main subject of this thesis is the classical ballet in Greece, while its purpose is to explore the professional and amateur geographies as well as the prospects for the development of classical ballet in modern Greece. This is an interesting issue because many middle and upper class families encourage girls to deal with it at an early age, while at the same time is a misunderstood subject because, according to public opinion, it is not compatible with Modern Greek culture. Studying the geography of classical ballet in Greece, we try to map and compare two quite different geographical cases: one in Athens and one in a remote island area, in Mytilene.

There is a comparative research in the social sciences and ethnography with the collection of primary data, from two similar schools located in Athens and the other in Mytilene where one can teach - both professionally and amateur - classical ballet. The purpose of this primary research is to compare the level of infrastructure, culture, communication approach and student handling. The survey was conducted using a questionnaire on a sample of convenience compiled of teachers, parents of students from the two selected schools, and residents of the area who had no direct relationship with ballet, in order to identify differences in perception of classical ballet art. The main conclusion of the research carried out is that there is no statistically significant difference in the views of the three samples, teachers, parents and the public due to the place of residence, so the geographical difference does not appear to affect their view on whether classical ballet fits into Modern Greek culture. On the other hand, that audience and parent views coincide with the same issue, considering that classical ballet is still not part of Modern Greek culture, contrary to the opinion of the teachers, which is largely positive, probably due to their profession.

Keywords: classical ballet, ballet schools, perception about art, society and culture, cultural geography, Modern Greek culture

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ πολύ την καθηγήτρια μου Θεανώ Τερκενλή για την πολύτιμη βοήθεια της και την υπομονή της όλο το διάστημα της εκπόνησης της εργασίας, καθώς και την οικογένεια μου και τους φίλους μου για την υποστήριξη τους και την κατανόηση τους. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω και την καθηγήτρια του μπαλέτου μου κυρία Βίκυ Καραγιάννη που με έκανε να αγαπήσω το μπαλέτο και ήταν η αφορμή για να επιλέξω αυτό το θέμα για την πτυχιακή μου εργασία.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Abstract.....	3
Ευχαριστίες.....	4
Κατάλογος Εικόνων.....	6
Κατάλογος Πινάκων	6
Κατάλογος Γραφημάτων	9
1 Κεφάλαιο – Εισαγωγή	11
1.1 Σχετικά με την εργασία.....	11
1.2 Εισαγωγή στο θεωρητικό υπόβαθρο.....	12
1.3 Πρωτοτυπία και αξία της εργασίας.....	13
1.4 Δομή εργασίας	13
2 Κεφάλαιο – Θεωρητικό πλαίσιο	15
2.1 Τι είναι το κλασσικό μπαλέτο και που ξεκίνησε και η ιστορία του κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα.....	15
2.2 Σπουδαίοι Έλληνες χορευτές και η προσφορά τους στο χώρο.....	21
2.3 Η εικόνα και η «κατανάλωση» του κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα του σήμερα ως πολιτιστικό αγαθό.....	24
2.4 Σχολές επαγγελματιών στην Αθήνα και Ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα χορού....	25
2.5 Επαγγελματική αποκατάσταση στην σύγχρονη Ελλάδα	27
2.6 Σχολές ερασιτεχνών στις πόλεις Αθήνα και Μυτιλήνη – Πολιτιστικά κέντρα και κέντρα Δήμων για ερασιτέχνες.....	33
3 Κεφάλαιο – Σχεδιασμός και ανάπτυξη εμπειρικής έρευνας.....	40
3.1 Ερευνητικές υποθέσεις.....	41
3.2 Μεθοδολογία Έρευνας.....	40
4 Κεφάλαιο – Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας	44
4.1 Αποτελέσματα απαντήσεων στα ερωτηματολόγια των δασκάλων	44
4.2 Αποτελέσματα των ερωτηματολογίων των γονέων παιδιών που παρακολουθούν μαθήματα μπαλέτου.....	67
4.3 Αποτελέσματα απαντήσεων ερωτηματολογίων του κοινού	108
4.4 Επαγωγική συγκριτική ανάλυση.....	132

5	Κεφάλαιο – Συμπεράσματα	138
5.1	Εμπειρικά συμπεράσματα	138
5.2	Περιορισμοί Έρευνας.....	140
5.3	Θέματα για Μελλοντική Έρευνα	141
	Βιβλιογραφία	143
	Ελληνική	143
	Ξενόγλωσση.....	143
	Διαδικτυακή.....	143
	Παράρτημα Α – Ερωτηματολόγιο Δασκάλων Μπαλέτου	147
	Παράρτημα Β – Ερωτηματολόγιο Γονέων	150
	Παράρτημα Γ – Ερωτηματολόγιο Κοινού	155

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1	Σκηνή απο τα Δελφικά φεστιβάλ	17
Εικόνα 2	Στιγμιότυπο από χορογραφία	29
Εικόνα 3	Στιγμιότυπο από το 3ο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Κλασικού & Σύγχρονου Χορού.....	31
Εικόνα 4	Στιγμιότυπο από χορογραφία	32
Εικόνα 5	Στιγμιότυπο απο πρόβα	35
Εικόνα 6	Στιγμιότυπο παράστασης παιδικού μπαλέτου	36
Εικόνα 7	Στιγμιότυπο από το MovingCities.....	38

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1	– Πόλη κατοικίας δασκάλων	44
Πίνακας 2	– Γειτονιά κατοικίας δασκάλων	45
Πίνακας 3	– Φύλο δασκάλων.....	46
Πίνακας 4	- Έτη ενασχόλησης (κλάσεις).....	47
Πίνακας 5	- Συνολικά έτη διδασκαλίας μπαλέτου για τους δασκάλους	48
Πίνακας 6	- Ηλικία έναρξης ενασχόλησης (κλάσεις)	49
Πίνακας 7	- Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας.....	50
Πίνακας 8	- Διδασκαλία και άλλων χορών	51
Πίνακας 9	- Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο.....	53

Πίνακας 10 - Έλλειψη υποδομών	54
Πίνακας 11 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών	55
Πίνακας 12 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης	56
Πίνακας 13 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης.....	57
Πίνακας 14 - Αρνητικά στερεότυπα	58
Πίνακας 15 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας	59
Πίνακας 16 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση	60
Πίνακας 17 - Ακριβή ενασχόληση.....	61
Πίνακας 18 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση.....	62
Πίνακας 19 – Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο	63
Πίνακας 20 – Ηλικία δασκάλων	64
Πίνακας 21 - Μορφωτικό επίπεδο δασκάλων.....	65
Πίνακας 22 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δασκάλων.....	66
Πίνακας 23 - Πόλη κατοικίας γονέων.....	67
Πίνακας 24 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων	68
Πίνακας 25 – Φύλο γονέων	69
Πίνακας 26 – Ενασχόληση γονέων με μπαλέτο.....	70
Πίνακας 27 - Τρόπος ενασχόλησης γονέων.....	71
Πίνακας 28 - Έτη ενασχόλησης γονέων	72
Πίνακας 29 - Παρακολούθηση παραστάσεων από γονείς	73
Πίνακας 30 – Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο	74
Πίνακας 31 - Καριέρα για τον γονέα στην Ελλάδα	75
Πίνακας 32 - Καριέρα για τον γονέα στο εξωτερικό	77
Πίνακας 33 - Καριέρα για το γιο στην Ελλάδα.....	78
Πίνακας 34 - Καριέρα για το γιο στο εξωτερικό	80
Πίνακας 35 - Καριέρα για την κόρη στην Ελλάδα	81
Πίνακας 36 - Καριέρα για την κόρη στο εξωτερικό	83
Πίνακας 37 - Έλλειψη υποδομών	85
Πίνακας 38 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών	86
Πίνακας 39 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης	87
Πίνακας 40 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης.....	88
Πίνακας 41 - Αρνητικά στερεότυπα	89
Πίνακας 42 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας	90
Πίνακας 43 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση	91
Πίνακας 44 - Ακριβή ενασχόληση.....	92
Πίνακας 45 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση.....	93
Πίνακας 46 - Φύλο παιδιού.....	95
Πίνακας 47 - Έτη ενασχόλησης παιδιού.....	96
Πίνακας 48 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο	97
Πίνακας 49 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια	99
Πίνακας 50 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας.....	100
Πίνακας 51 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία παιδιού.....	101

Πίνακας 52 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιρροή από συνομηλίκους	102
Πίνακας 53 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση	103
Πίνακας 54 – Ηλικία γονέων	104
Πίνακας 55 - Μορφωτικό επίπεδο γονέων.....	105
Πίνακας 56 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα γονέων	106
Πίνακας 57 - Επάγγελμα γονέων	107
Πίνακας 58 - Πόλη κατοικίας κοινού	108
Πίνακας 59 - Γειτονιά κατοικίας κοινού.....	109
Πίνακας 60 – Φύλο του κοινού.....	110
Πίνακας 61 - Ενασχόληση με μπαλέτο για το κοινό.....	111
Πίνακας 62 - Παρακολούθηση παραστάσεων μπαλέτο από το κοινό	112
Πίνακας 63 – Γνώμη του κοινού για το εάν το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα.....	113
Πίνακας 64 - Έλλειψη υποδομών	114
Πίνακας 65 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών	115
Πίνακας 66 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης	116
Πίνακας 67 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης.....	117
Πίνακας 68 - Αρνητικά στερεότυπα	118
Πίνακας 69 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας	119
Πίνακας 70 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση	120
Πίνακας 71 - Ακριβή ενασχόληση.....	121
Πίνακας 72 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση.....	122
Πίνακας 73 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια	123
Πίνακας 74 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας.....	124
Πίνακας 75 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του	125
Πίνακας 76 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση	126
Πίνακας 77 - Ηλικία κοινού.....	128
Πίνακας 78 - Μορφωτικό επίπεδο κοινού	129
Πίνακας 79 – Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κοινού.....	130
Πίνακας 80 - Επάγγελμα κοινού.....	131
Πίνακας 81 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα	133
Πίνακας 82 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 μεταξύ γονέων και κοινού για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα.....	134
Πίνακας 83 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 μεταξύ γονέων και δασκάλων για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα.....	134
Πίνακας 84 - Διασταύρωση πινάκων για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας	136
Πίνακας 85 - Έλεγχος χ^2 για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας	137

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 1 – Πόλη κατοικίας των δασκάλων κλασικού μπαλέτου	44
Γράφημα 2 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων	45
Γράφημα 3 - Φύλο δασκάλων.....	46
Γράφημα 4 - Έτη ενασχόλησης των δασκάλων με το κλασικό μπαλέτο.....	47
Γράφημα 5 - Συνολικά έτη διδασκαλίας μπαλέτου για τους δασκάλους.....	48
Γράφημα 6 - Ηλικία έναρξης ενασχόλησης.....	49
Γράφημα 7 - Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας.....	50
Γράφημα 8 - Διδασκαλία και άλλων χορών	51
Γράφημα 9 - Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο	53
Γράφημα 10 - Έλλειψη υποδομών.....	54
Γράφημα 11 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών.....	55
Γράφημα 12 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης.....	56
Γράφημα 13 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης.....	57
Γράφημα 14 - Αρνητικά στερεότυπα.....	58
Γράφημα 15 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας.....	59
Γράφημα 16 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση.....	60
Γράφημα 17 - Ακριβή ενασχόληση	61
Γράφημα 18 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση	62
Γράφημα 19 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο.....	63
Γράφημα 20 - Ηλικία δασκάλων.....	64
Γράφημα 21 - Μορφωτικό επίπεδο δασκάλων	65
Γράφημα 22 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δασκάλων	66
Γράφημα 23 - Πόλη κατοικίας γονέων	67
Γράφημα 24 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων	68
Γράφημα 25 - Φύλο γονέων.....	69
Γράφημα 26 - Ενασχόληση γονέων με μπαλέτο.....	70
Γράφημα 27 - Τρόπος ενασχόλησης γονέων	71
Γράφημα 28 - Έτη ενασχόλησης γονέων.....	72
Γράφημα 29 - Παρακολούθηση παραστάσεων από γονείς.....	73
Γράφημα 30 - Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο	74
Γράφημα 31 - Καριέρα για τον γονέα στην Ελλάδα.....	75
Γράφημα 32 - Καριέρα για τον γονέα στο εξωτερικό.....	77
Γράφημα 33 - Καριέρα για το γιο στην Ελλάδα.....	78
Γράφημα 34 - Καριέρα για το γιο στο εξωτερικό.....	80
Γράφημα 35 - Καριέρα για την κόρη στην Ελλάδα.....	81
Γράφημα 36 - Καριέρα για την κόρη στο εξωτερικό.....	83
Γράφημα 37 - Έλλειψη υποδομών.....	85
Γράφημα 38 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών.....	86
Γράφημα 39 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης.....	87

Γράφημα 40 - Έλλειψη μέσωσν εκμάθησης.....	88
Γράφημα 41 - Αρνητικά στερεότυπα.....	89
Γράφημα 42 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας.....	90
Γράφημα 43 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση.....	91
Γράφημα 44 - Ακριβή ενασχόληση.....	92
Γράφημα 45 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση.....	93
Γράφημα 46 - Φύλο παιδιού.....	95
Γράφημα 47 - Έτη ενασχόλησης παιδιού.....	96
Γράφημα 48 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο.....	97
Γράφημα 49 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια.....	99
Γράφημα 50 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας.....	100
Γράφημα 51 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία παιδιού.....	101
Γράφημα 52 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιρροή από συνομηλίκους.....	102
Γράφημα 53 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση.....	103
Γράφημα 54 - Ηλικία γονέων.....	104
Γράφημα 55 - Μορφωτικό επίπεδο γονέων.....	105
Γράφημα 56 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα γονέων.....	106
Γράφημα 57 - Επάγγελμα γονέων.....	107
Γράφημα 58 - Πόλη κατοικίας κοινού.....	108
Γράφημα 59 - Γειτονιά κατοικίας κοινού.....	109
Γράφημα 60 - Φύλο του κοινού.....	110
Γράφημα 61 - Ενασχόληση με μπαλέτο για το κοινό.....	111
Γράφημα 62 - Παρακολούθηση παραστάσεων μπαλέτο από το κοινό.....	112
Γράφημα 63 - Γνώμη του κοινού για το εάν το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα....	113
Γράφημα 64 - Έλλειψη υποδομών.....	114
Γράφημα 65 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών.....	115
Γράφημα 66 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης.....	116
Γράφημα 67 - Έλλειψη μέσωσν εκμάθησης.....	117
Γράφημα 68 - Αρνητικά στερεότυπα.....	118
Γράφημα 69 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας.....	119
Γράφημα 70 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση.....	120
Γράφημα 71 - Ακριβή ενασχόληση.....	121
Γράφημα 72 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση.....	122
Γράφημα 73 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια.....	123
Γράφημα 74 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας.....	124
Γράφημα 75 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του.....	125
Γράφημα 76 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση.....	126
Γράφημα 77 - Ηλικία κοινού.....	128
Γράφημα 78 - Μορφωτικό επίπεδο κοινού.....	129
Γράφημα 79 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κοινού.....	130
Γράφημα 80 - Επάγγελμα κοινού.....	131

1 Κεφάλαιο – Εισαγωγή

1.1 Σχετικά με την εργασία

Το θέμα της εργασίας είναι «Η διερεύνηση των επαγγελματικών και ερασιτεχνικών γεωγραφιών του κλασικού μπαλέτου στη σύγχρονη Ελλάδα». Πρόκειται για μία εθνογραφική έρευνα με έμφαση στην πολιτισμική γεωγραφία για την οποία πραγματοποιήθηκε συλλογή πρωτογενών στοιχείων από τη συγγραφέα της έρευνας. Τα πεδία τα οποία αγγίζει η συγκεκριμένη έρευνα είναι πολλά. Έχει να κάνει τόσο με τις κοινωνικές ομάδες και την πολιτισμική κατανάλωση, άρα είναι μια κοινωνιολογική και γεωγραφική προσέγγιση του πολιτισμού, όπως επίσης και τα πρότυπα κατανάλωσης πολιτισμού και πέρα από αυτό την επιλογή του μπαλέτου ως επαγγελματική σταδιοδρομία.

Οι ερευνητικοί στόχοι της εργασίας είναι να διερευνηθεί και να διαπιστωθεί:

1. Ο βασικός λόγος που δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο ως επάγγελμα στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις τρεις διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων στον έρευνα.
2. Ο βασικός λόγος για τον οποίο θα επέλεγε κάποιος το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα του παιδιού του στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις τρεις διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων στον έρευνα.

Οι Ερευνητικές Υποθέσεις που προέκυψαν από το σκοπό και τους στόχους της παρούσας εργασίας και τις οποίες επιδιώκει να επιβεβαιώσει ή να απορρίψει η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε, μπορούν να αποδοθούν ως εξής:

1. Οι απόψεις των δασκάλων μπαλέτου και των γονέων που το επιλέγουν ως δραστηριότητα των παιδιών τους συμπίπτουν σχετικά με τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Ελλάδα.
2. Οι απόψεις των δασκάλων κλασικού μπαλέτου, των γονέων που επιλέγουν το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους και του κοινού διαφοροποιούνται σημαντικά σχετικά με εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα.
3. Η άποψη των Ελλήνων για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα δεν παρουσιάζει διαφοροποίηση ανάλογα με τον τόπο κατοικίας, μεταξύ πρωτεύουσας και επαρχίας.

4. Το καθαρό δηλωμένο εισόδημα, δεν αποτελεί κριτήριο διαφοροποίησης των οικογενειών που προτιμούν το κλασικό μπαλέτο, ως μια μορφή ενασχόλησης για τα παιδιά.
5. Το επίπεδο μόρφωσης των γονέων, δεν αποτελεί κριτήριο διαφοροποίησης των οικογενειών που προτιμούν το κλασικό μπαλέτο, ως μια μορφή ενασχόλησης για τα παιδιά.

Πραγματοποιείται μια συγκριτική έρευνα, που ανήκει στις κοινωνικές επιστήμες και είναι η εθνογραφική με συλλογή πρωτογενών δεδομένων, δύο παρεμφερών σχολών που βρίσκονται η μία στην Αθήνα και η δεύτερη στην Μυτιλήνη όπου μπορεί κάποιος να διδαχθεί - σε επαγγελματικό αλλά και σε ερασιτεχνικό επίπεδο- την τέχνη του κλασσικού μπαλέτου. Ο σκοπός της πρωτογενούς αυτής έρευνας είναι να πραγματοποιηθεί σύγκριση σε επίπεδο υποδομών, κουλτούρας, επικοινωνιακής προσέγγισης και χειρισμού των μαθητών. Η έρευνα γίνεται με την χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα ευκολίας δασκάλων, γονέων των μαθητών των δύο επιλεγμένων σχολών, αλλά και κατοίκων της περιοχής που δεν έχουν κάποια άμεση σχέση με το μπαλέτο, με σκοπό την εξακρίβωση διαφορών στην αντίληψη για την τέχνη του κλασσικού μπαλέτου.

1.2 Εισαγωγή στο θεωρητικό υπόβαθρο

Ο χορός είναι ιερός. Είναι μία προσευχή, μία ιεροτελεστία. Εξαγνίζεται και απομονώνεται από τον κύκλο των χορευτών. Συμβολικά βήματα και κινήσεις χορό μαγεύουν. Στο χορό βρίσκουμε σχεδόν όλη την ελληνική φιλοσοφία. Ο χορός συνδυάζει το τερπνό και το χρήσιμο. Και αν τα έργα του ανθρώπου είναι δύο ειδών, αυτό που ορίζει η ψυχή και αυτό που καλεί το σώμα, ο χορός συνδυάζει και τα δύο. Ο χώρος και συγκεκριμένα το μπαλέτο, θεωρείται το καλύτερο και το ρυθμικότερο των γυμνασμάτων, κάνει το σώμα πλαστικό λυγρό, ανάλαφρο και ευκίνητο αλλά δίνει και δύναμη. Συγκεκριμένα το μπαλέτο, έχοντας και οι φιλοσοφικές προεκτάσεις, έχει τέτοια η επίδραση στην ψυχή όπου όπως έλεγε ο ValsavNijinsky “Είμαι ένας άνθρωπος που έρχεται από τον Θεό και όχι από τον πίθηκο, είμαι Θεός αν τον νιώθω”(Λαμπροπούλου,1999).

Το βασικό αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα και ο σκοπός της είναι να διερευνήσει τις επαγγελματικές και ερασιτεχνικές γεωγραφίες, καθώς και τις προοπτικές ανάπτυξης του κλασσικού μπαλέτου στη σύγχρονη Ελλάδα. Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον θέμα επειδή πολλές οικογένειες της μεσαίας αλλά και της ανώτερης τάξης προτρέπουν

τα κορίτσια να ασχοληθούν με αυτό σε μικρή ηλικία, ενώ ταυτόχρονα πρόκειται για ένα παρεξηγημένο αντικείμενο γιατί δεν συνάδει, σύμφωνα με την κοινή γνώμη, με τη νεοελληνική κουλτούρα.

Μελετώντας τη γεωγραφία του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα γίνεται η προσπάθεια να αποτυπωθούν και να συγκριθούν δύο αρκετά διαφορετικές γεωγραφικά περιπτώσεις: μία στην Αθήνα και μία σε απομακρυσμένη νησιωτική περιοχή, αυτή της Μυτιλήνης.

1.3 Πρωτοτυπία και αξία της εργασίας

Η πρωτοτυπία και η αξία της εργασίας είναι μεγάλες. Αυτό στηρίζεται κυρίως στο ότι υπάρχει σημαντική έλλειψη σχετικής βιβλιογραφίας, που να αφορά στην Ελλάδα. Η αξία της μελέτης είναι μεγάλη σε θεωρητικό επίπεδο για το εν λόγω θέμα, γιατί συμβάλλει στη θεωρία που αφορά τον πολιτισμό στη σύγχρονη Ελλάδα και τον καταναλωτισμό των σύγχρονων ελληνικών νοικοκυριών.

Επίσης, η αξία της ενισχύεται με την προσπάθεια να φωτιστούν, αξιοποιώντας τη συγκριτική ανάλυση δύο απομακρυσμένων μεταξύ τους περιοχών, σημαντικές πτυχές που αφορούν το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα και την πιθανή σύνδεσή του με το κοινωνικό και δημογραφικό προφίλ των Ελλήνων.

Τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας μπορούν να φανούν χρήσιμα σε ερευνητές συναφών ζητημάτων σύγχρονης ελληνικής κουλτούρας, στις σχολές μπαλέτου και τους αρμόδιους φορείς πολιτισμού σε κρατικό επίπεδο.

1.4 Δομή εργασίας

Η εργασία έχει μία σχετικά λιτή και λειτουργική δομή. Το πρώτο κεφάλαιο, το οποίο και μόλις ολοκληρώσαμε, είναι ένα εισαγωγικό κεφάλαιο για να τονίσουμε την αξία και πρωτοτυπία της εργασίας. Το δεύτερο κεφάλαιο έχει να κάνει με το κλασικό μπαλέτο, την ιστορία του και πολλά στοιχεία για αυτό, όπως επίσης τις δυνατότητες εκπαίδευσης που έχει κάποιος στην Ελλάδα στο κλασικό μπαλέτο. Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μία αναφορά στη μεθοδολογία της εργασίας, οι ερευνητικοί στόχοι και τις υποθέσεις της εργασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο έχουμε τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των απαντημένων ερωτηματολογίων και στο πέμπτο, τα

συμπεράσματα της έρευνας καθώς επίσης τους περιορισμούς και προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Τέλος έχουμε τοποθετήσει τη βιβλιογραφία και τα παραρτήματα ουσιαστικά πρόκειται για τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα.

2 Κεφάλαιο –Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Τι είναι το κλασσικό μπαλέτο και που ξεκίνησε και η ιστορία του κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα

Γενέτειρα του μπαλέτου όπου και εξελίχθηκε σε ένα ιδιαίτερο είδος χορού είναι η Ιταλία. Το όνομά του το οφείλει στην ιταλική λέξη ballare (ballet), που σημαίνει «χορεύω». Το μπαλέτο έκανε την εμφάνισή του για πρώτη φορά στα τέλη του 15ου αιώνα κατά την περίοδο της ιταλικής Αναγέννησης για να διαδοθεί αργότερα στην Γαλλία, όπου και εξελίχθηκε ως είδος χορού. Η ορολογία του μπαλέτου περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο γαλλικές λέξεις, γεγονός που βρίσκει τις ρίζες του στον 17^ο αιώνα, στην εποχή του LouisXIV, όπου το μπαλέτο αποτελούσε βασικό κομμάτι της ψυχαγωγίας της Βασιλικής Αυλής (PittsburghTheatre, 2019).

Στην πρώτη περίοδο της ζωής του μπαλέτου δεν συμμετείχαν γυναίκες. Οι άνδρες ερμήνευαν όλους τους ρόλους, ακόμη και τους γυναικείους. Γυναίκες και άντρες ενώνονται στον χορό του μπαλέτου τον 18^ο αιώνα, όπου αυτό το είδος χορού γίνεται πιο γνωστό και οικείο σε μεγάλο κομμάτι του κοινού που πλέον το παρακολουθεί. Η ανεξαρτητοποίηση του μπαλέτου από τα στενά όρια της Βασιλικής Αυλής επέφερε καίριες και καθοριστικές αλλαγές στη δομή και τα χαρακτηριστικά του. Χαρακτηριστική είναι η καθιέρωση των πέντε κλασικών θέσεων των πελμάτων που ορίζουν τη στάση του σώματος και τις κινήσεις των χορευτών. Παράλληλα, οι μέχρι τότε βαριά διακοσμημένες, μακριές φούστες και τα ψηλοτάκουνα παπούτσια έδωσαν την θέση τους σε ανάλαφρα κολάν για τους άντρες και σε φούστες με μήκος κάτω από το γόνατο για τις γυναίκες σε συνδυασμό πάντα με κολάν επίσης, ώστε όλοι οι χορευτές να έχουν μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων. Τα παπούτσια τους που ήταν πια χωρίς τακούνια ήταν τα πρώτα που μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως τα πρώτα παπούτσια «μπαλαρίνες».

Τον 18ο αιώνα συναντάμε για πρώτη φορά τις βασικές αρχές του ballet d’action, από τον Jean Georges Noverre. Οι παραστάσεις μπαλέτου εξελίχθηκαν σταδιακά σε θεατρικά έργα, όπου με κεντρικό θέμα μια ιστορία από την μυθολογία, οι χορευτές ερμήνευαν τους ρόλους με μουσική συνοδεία και σκηνικά (Sasschoolofdance.com, 2019).

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ανθίζει η «Ρομαντική περίοδος» του μπαλέτου κατά της διάρκεια της οποίας οι γυναίκες χορεύτριες αποκτούν πρωταγωνιστικό ρόλο (primaballerina), ενώ

ο ρόλος των αντρών χορευτών γίνεται βοηθητικός. Η μυθολογία ως πηγή θεματολογίας για τις παραστάσεις μπαλέτου αντικαθίσταται από ιστορίες αγάπης και παραμύθια, ενώ οι χορευτές άρχισαν να χορεύουν για πρώτη φορά sur les pointes (στις μύτες). Ταυτόχρονα, η ρομαντική περίοδος του μπαλέτου έφερε τις πρώτες tutu (κοντές φούστες από τούλι) που αποκάλυπταν ολόκληρα τα πόδια. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μετά παρατηρείται μια φθίνουσα πορεία αυτού του είδους χορού όπου η θεματολογία, τα κουστούμια και οι χορογραφίες τείνουν να γίνουν αδιάφορα.

Προς τα τέλη του ίδιου αιώνα είναι η Ρωσία που θα φέρει το μπαλέτο ξανά στο κέντρο του ενδιαφέροντος και θα γνωρίσει μια νέα εποχή η επιτυχία της οποίας θα σηματοδοτήσει την απαρχή μιας λαμπρής διαχρονικής πορείας για το είδος χορού. Θεατρικές παραστάσεις, όπως «Η Λίμνη των Κύκνων» και «ο Καρυοθραύστης» έφεραν την αναγέννηση του μπαλέτου και ανέδειξαν καινούρια ταλέντα χορευτές. Ήταν θέμα χρόνου το μπαλέτο να εξαπλωθεί στη Αγγλία, στην Αμερική και σε πολλές άλλες χώρες όπου και γνώρισε ακόμα μεγαλύτερη άνθιση και εξέλιξη, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οι 8 γνωστές σχολές ή μέθοδοι τεχνικής του μπαλέτου (greekdanceblog.wordpress.com, 2014).

Ο θεατρικός χορός στην Ελλάδα κάνει την εμφάνισή του πιο συστηματικά και σε οργανωμένη δομή στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Ωστόσο, η πρώτη μορφή χορού, σε επίπεδο οργανωμένης παράστασης, που εμφανίστηκε δεν ήταν το μπαλέτο, αλλά μάλλον ο σύγχρονος χορός. Αξίζει να αναφερθεί ότι η ανάδυση του θεατρικού χορού στην Ελλάδα συνδέεται άμεσα με ιδεολογικές διεργασίες και ιδιαίτερα με αυτές που ήθελαν να γεφυρώσουν το νεοελληνικό κράτος με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, μια ιδεολογική τάση που ξεκίνησε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Τον 20^ο αιώνα η τάση αυτή θα εκφραστεί με ιδιαίτερη θερμότητα από τον ποιητή Άγγελο Σικελιανό και τη σύζυγό του Εύα Πάλμερ οι οποίοι προώθησαν το «Δελφικό Ιδανικό» μέσα από την αναπαλαίωση των αρχαίων ελληνικών τελετουργιών στα «Δελφικά Φεστιβάλ» που διοργάνωσαν (1927-1930).

Το ζευγάρι απέκτησε στενή φιλία με την Isadora Duncan η οποία επισκέφθηκε την Ελλάδα για πρώτη φορά το 1903 και αργότερα το 1920 με σκοπό την δημιουργία σχολής χορού. Έτσι άνοιξε ο δρόμος για την ανάπτυξη του θεατρικού χορού στην Ελλάδα, σύγχρονου χορού, βασισμένου στο αρχαίο ελληνικό δράμα και σε τελετουργίες. Η Duncan συνέβαλε καθοριστικά σε όλο αυτό

με τις παραστάσεις της στα αρχαία ελληνικά θέατρα. Η σύντομη διάρκεια των Δελφικών τελετουργικών, ήταν αρκετή για να κερδίσει έδαφος ο χορός ως αυτόνομη μορφή έκφρασης στην Ελλάδα (CityAcademy, 2019).

Εικόνα 1 Σκηνή από τα Δελφικά φεστιβάλ.

Η Κούλα Πράτσικα, μια νεαρή γυναίκα προερχόμενη από την αστική τάξη, συμμετείχε στα Δελφικά φεστιβάλ το 1927 και το ενδιαφέρον της για το χορό την οδήγησε στη Βιέννη και στη Σχολή Ρυθμικής Κίνησης και Χορού του Dalcroze-Hellerau (Laxenberg). Εκεί σπούδασε χορό μέχρι και το 1930 όπου και επέστρεψε στην Αθήνα φέρνοντας μαζί της την ρυθμική γυμναστική και η κινησιολογία. Αρχικά εργάστηκε στο Εθνικό Θέατρο όπου δίδαξε κίνηση σε ηθοποιούς, ωστόσο το λίγους μήνες μετά την επιστροφή της άνοιξε την δική της σχολή ρυθμικής γυμναστικής και χορού. Η επιρροή της αρχαίας Ελλάδας στην σχολή και στα θέματα χορού της ήταν σαφής. Το 1936 το σχολείο της συμμετείχε σε δημόσιο φεστιβάλ που διοργάνωσε η δικτατορία του Μεταξά. Εκεί μαζί με τη Mary Wigman, η οποία προετοίμασε μια μαζική χορογραφία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1936 υπό τον Χίτλερ, παρουσίασε το ρυθμικό της έργο. Το σχολείο

της Πράτσικα έγινε ελκυστικό για μια σειρά αστικών διανοουμένων και καλλιτεχνών ειδικά κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Vam.ac.uk, 2019).

Ένα χρόνο νωρίτερα, το 1929, ο Μοριάνοφ, εξαιρετικός χορευτής μπαλέτου από την Ρωσία, ήρθε στην Αθήνα και ίδρυσε μια σχολή μπαλέτου. Η σχολή μπαλέτου του Μοριάνοφ ήταν η πρώτη που εκπαίδευσε επαγγελματικά τους χορευτές εκείνους που εργάστηκαν στη συνέχεια στην νεοσυσταθείσα Εθνική Όπερα τη δεκαετία του 1940. Ομοίως, και άλλοι ξένοι δάσκαλοι, κυρίως Γάλλοι και Ρώσοι, δίδαξαν ρυθμική κίνηση και μπαλέτο στο Εθνικό Ωδείο. Πολλοί μαθητές αυτών, έγιναν μετέπειτα χορευτές στην Εθνική Λυρική Σκηνή. Ωστόσο, το μπαλέτο θα καθιερωθεί επισήμως λίγο πριν τα μέσα του εικοστού αιώνα. Το 1937 η Πράτσικα ίδρυσε το πρώτο επαγγελματικό τμήμα της σχολής της με πλήρες πρόγραμμα σπουδών τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Το μπαλέτο συμπεριλήφθηκε στο κύριο σώμα των μαθημάτων, αλλά η έμφαση δόθηκε στη δική της παράδοση στη ρυθμική γυμναστική.

Η ίδρυση της Εθνικής Λυρικής Όπερας το 1940 με κρατική χρηματοδότηση αποδυνάμωσε την εξέλιξη του μπαλέτου στην Ελλάδα, αφού υπήρχε μόνο μέσα από τις όπερες και όχι ανεξάρτητα. Επιπλέον, ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος περιόρισε τις παραγωγές στο ελάχιστο και οι υπάρχουσες σχολές χορού έκλεισαν, γεγονός που έβαλε φρένο στην ανάπτυξη του μπαλέτου. Η σχολή επίσης της Πράτσικα εκείνη την περίοδο υπολειτουργούσε με λιγοστούς μαθητές. Ωστόσο, τα κατάφερε να συνεχίσει και μετά το τέλος του πολέμου και να κυριαρχήσει στην παραγωγή χορού την δεκαετία του 1950.

Μεταξύ των μαθητών της διακρίθηκε μία ακόμη σημαντική προσωπικότητα στον Ελληνικό Θεατρικό χορό, η Ραλλού Μάνου, η οποία παρέκκλινε της ρυθμικής της Πράτσικα και ακολούθησε τα βήματα της Mary Wigman από τη Γερμανία και της Martha Graham από τις ΗΠΑ. Η Μάνου ασχολήθηκε κυρίως με το χορόδραμα. Σπούδασε, μεταξύ άλλων, ρυθμική γυμναστική στο Μόναχο και αργότερα, στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, σπούδασε την τεχνική του Graham. Η οικογένεια της Μάνου ήταν στενά συνδεδεμένη με τον βασιλιά Παύλο της Ελλάδας και ανήκε στις ανώτερες τάξεις. Το γεγονός αυτό της επέτρεψε να σπουδάσει στο εξωτερικό σε πολύ σκληρούς πολιτικούς χρόνους για την Ελλάδα. Παρόλο που η Μάνου χρησιμοποίησε τις τεχνικές που αναπτύχθηκαν στο εξωτερικό, το όραμά της ήταν να αναπτύξει ένα «ελληνικό» στυλ χορού βασισμένο στη λαϊκή παράδοση και σε σχέση με το αρχαίο ελληνικό θέατρο. Η εταιρία της (1950-1967) άσκησε μεγάλη επίδραση στον σύγχρονο χορό στην Ελλάδα, καθώς συνεργάστηκε

με σημαντικές προσωπικότητες μουσικής και ζωγραφικής για τις παραγωγές της. Κάποιοι από τους σπουδαστές της Πράτσικα και της Μάνου συνέχισαν να εισάγουν περισσότερες καινοτομίες βασιζόμενοι στις αρχές του σύγχρονου χορού που αναπτύχθηκαν σε Γερμανία και ΗΠΑ. Συγκεκριμένα, η Αγάπη Ευαγγελούδη και η Ζουζού Νικολούδη μελετούσαν δίπλα στη Mary Wigman στη Γερμανία και έφεραν τον εκφραστικό χορό στην Ελλάδα.

Το 1960 ιδρύθηκε επίσημα το Μπαλέτο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, με έμπειρους χορευτές εκπαιδευμένους στις υπάρχουσες σχολές καθώς και χορευτές που είχαν μεταναστεύσει στην Ελλάδα από το εξωτερικό. Την ίδια χρονιά, όμως, η Ninette De Valois επισκέφθηκε την Ελλάδα με συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σχέδιο για την ίδρυση Ελληνικής Σχολής Μπαλέτου και Ελληνικής Εταιρείας Μπαλέτου μετά από πρόσκληση του Βρετανικού Συμβουλίου. Ωστόσο, το πολιτικό κλίμα σε αυτό το στάδιο δεν επέτρεψαν την υλοποίηση αυτού του σχεδίου. Αντ' αυτού, ο De Valois ίδρυσε μια εταιρεία μπαλέτου στην Τουρκία. Ωστόσο, ένας αριθμός νέων Ελλήνων καλλιτεχνών επισκέφθηκε τη Βρετανία και εκπαιδεύτηκε δίπλα στη Marie Rambert, συμπεριλαμβανομένου του Γιάννη Μέτση που κατάφερε να εμφανιστεί στο Covent Garden. Ο ίδιος, μαζί με άλλους χορευτές, επέστρεψε στην Ελλάδα και χόρεψε για την Εθνική Λυρική Σκηνή.

Το 1973, η Πράτσικα προσέφερε την σχολή της στο κράτος, η οποία και μετονομάστηκε σε Κρατική Σχολή Χορού. Η σχολή αυτή αποτέλεσε τον πρώτο επαγγελματικό θεσμό χορού που αναγνωρίστηκε από το κράτος. Η σχολή του Morianon μετατράπηκε επίσης σε επαγγελματική, αλλά δεν αναγνωρίστηκε επίσημα μέχρι το 1981, όπου μια νομική πράξη ήρθε να ρυθμίσει την ιδιωτική εκπαίδευση χορού στην Ελλάδα. Επίσης δημιουργήθηκαν και άλλα σχολεία μπαλέτου, τα οποία μετά το νόμο του 1981 αναγνωρίστηκαν νόμιμα από το υπουργείο Πολιτισμού ως σχολές εκπαίδευσης μπαλέτου στην Ελλάδα. Έχουν γίνει πολυάριθμες προσπάθειες από τα μέσα του εικοστού αιώνα για την καθιέρωση μιας παράδοσης μπαλέτου στην Ελλάδα και προσπάθειες για την ίδρυση και άλλων σχολών μπαλέτου, ωστόσο όλοι απέτυχαν.

Οι προσπάθειες του Μέτση και του Λεωνίδα De Rian για την ανάπτυξη νεοκλασικών εταιρειών κρίθηκαν, για παράδειγμα, ανεπιτυχείς, καθώς δεν έλαβαν οικονομική ή άλλη κρατική στήριξη. Ως αποτέλεσμα, η Εθνική Λυρική Σκηνή παρέμεινε ο μόνος υπεύθυνος φορέας για την παραγωγή μπαλέτου μέχρι σήμερα. Από την άλλη πλευρά, η κρατική σχολή χορού δημιούργησε έναν σύγχρονο προσανατολισμό που βασίζεται στην παράδοση της Πράτσικα. Επιπλέον, αξιοποιώντας την κληρονομιά της ως κέντρο αστικής πνευματικής ζωής καθώς και την πρώτη

ουσιαστική εδραίωση του χορού, η κρατική σχολή παραμένει η πιο διάσημη σχολή χορού στην Ελλάδα, ασκώντας συμβολική εξουσία σε οποιοδήποτε άλλο ίδρυμα.

Αυτό που αναπτύχθηκε στην περίοδο μεταξύ της δεκαετίας του 1940 και του 1970 ήταν μια ιδιαίτερα ιδιωματική μορφή σύγχρονου χορού. Ο Μανταφούνης υποστηρίζει ότι η επιχείρηση της Μάνου ήταν μια καθαρή εφαρμογή του εκφραστικού χορού στην Ελλάδα (Σαβράμη Κ., 2012).

Το μπαλέτο δεν καλλιεργήθηκε πλήρως και δεν παράχθηκε σε οργανωμένο επαγγελματικό επίπεδο, ενώ η σύγχρονη τεχνική χορού κυριάρχησε στις θεατρικές επιχειρήσεις (BalletAlert, 2019).

Η διάκριση μεταξύ μπαλέτου και σύγχρονου χορού είναι απαραίτητη καθώς είναι το ιστορικό προϊόν μιας συμβολικής σύγκρουσης ανάμεσα σε δύο προσεγγίσεις που εμφανίστηκαν ήδη από τον 18ο αιώνα. Μια αντίθεση ανάμεσα στις διαφορετικές τάσεις ή στυλ του κλασσικού μπαλέτου, δηλαδή μια σύγκρουση μεταξύ του κινήματος που προέρχεται από την Βασιλική Αυλή, σε αντίθεση με ένα πιο φυσιολογικό, το οποίο είναι πιο κοντά στα είδη κίνησης που συναντά κανείς στη φύση και την καθημερινή ζωή. Ωστόσο, ο διαχωρισμός του μπαλέτου και του σύγχρονου χορού στα τέλη του 19ου αιώνα οδήγησε στην ανάπτυξη δύο ξεχωριστών μορφών. Με την σύγκρουση αυτή, ο σύγχρονος χορός διαιρείται περαιτέρω σε ποικίλες τεχνικές και στυλ κίνησης. Ως εκ τούτου, η δημιουργία θεατρικού χορού στην Ελλάδα ήταν ένα παράδειγμα της θεσμικής διαίρεσης του μπαλέτου και του σύγχρονου χορού που ενισχύθηκε από τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πολιτιστικής παραγωγής, της πολιτικής και της οικονομίας

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 η Ελλάδα ανέπτυξε σταδιακά ένα σύστημα χορογραφίας υποστηριζόμενο από την πρώτη γενιά χορευτών μπαλέτου και σύγχρονου χορού, που είχαν αποσυρθεί από το χορό και είχαν προσφύγει στη διδασκαλία ή χορογραφία, φέρνοντας τη δική τους εμπειρία γνώσης και την κατανόηση του χορού. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο τομέας του χορού στη δεκαετία του '70 και του '80 στην Ελλάδα παρέμεινε αρκετά περιορισμένος. Μόνο ένας μικρός αριθμός ατόμων ασχολήθηκε με το χορό σε επαγγελματικό επίπεδο, επομένως οι σπουδές στο εξωτερικό ήταν σχετικά εύκολες. Η κρατική σχολή χορού παρείχε υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές που διευκόλυναν την επέκταση των σπουδών, ενώ μερικές ακόμη υποτροφίες άρχισαν να δίνονται και από το Ίδρυμα Ωνάση (Park, S., Etal, 2016).

2.2 Σπουδαίοι Έλληνες χορευτές και η προσφορά τους στο χώρο

Εκτός από τους καλλιτέχνες που αναφέρθηκαν παραπάνω και άφησαν ο καθένας με τον δικό του τρόπο τη σφραγίδα του στη ιστορία του χορού στην Ελλάδα, αρκετοί Έλληνες καλλιτέχνες διέπρεψαν και διαπρέπουν στο εξωτερικό από την δεκαετία του '90 έως και σήμερα

Η Ελένη Αλεξοπούλου υπήρξε μια από τις διασημότερες μπαλαρίνες του Μπαλέτου της Νέας Υόρκης κυρίως τη δεκαετία του '90, όπου διέπρεψε ως Πρώτη Χορεύτρια. Ερμήνευσε μια μεγάλη γκάμα σπουδαίων ρόλων αλλά επίσης και τηλεοπτικούς και κινηματογραφικούς ρόλους και έχει διατελέσει εκπρόσωπος του Workout Book του New York City Ballet. Το 2001 τιμήθηκε με βραβείο Jerome Robbins για την καριέρα της στο χορό. Με ελληνική καταγωγή και μιλώντας άπταιστα ελληνικά, η Αλεξοπούλου ξεκίνησε χορό στο Σικάγο σε ηλικία 6 ετών. Σε ηλικία 14 ετών έκανε μαθήματα με δασκάλα την Maria Tallchief, πρώην Πρώτη Χορεύτρια του Μπαλέτου της Νέας Υόρκης. Το 1977 πήγε στη Νέα Υόρκη για να σπουδάσει στη Σχολή του American Ballet με υποτροφία όπου και έκανε την πρακτική της αργότερα την ίδια χρονιά. Έγινε μέλος της ομάδας μπαλέτου το 1978. Προήχθη σε σολίστ το 1984 και έγινε Πρώτη Χορεύτρια το 1989. Αποφάσισε να σταματήσει την καριέρα της το 2002 για να αφοσιωθεί στην οικογένειά της. Το ρεπερτόριο της είναι πλούσιο αλλά ξεχωρίζουν οι πιο σημαντικές ερμηνείες της υπό την καθοδήγηση των Balanchine και Robbins: *The Nutcracker*, *The Four Temperaments*, *Prodigal Son*, *A Midsummer Night's Dream*, *Jewels* (“Emeralds”), *Apollo*, *Agon*, *Western Symphony*, *Stravinsky Violin Concerto*, *Tchaikovsky Suite No.3*, *Serenade* σε χορογραφία George Balanchine και *The Waltz Project*, *Ecstatic Orange*, *Glass Pieces*, *The Four Seasons*, *In the Night* σε χορογραφία Jerome Robbins (balleton.gr, 2018).

Η Αλεξάνδρα Ιωσηφίδη γεννήθηκε στις 30 Ιουνίου 1977 στο Λένινγκραντ από Έλληνα πατέρα και Ρωσίδα μητέρα. Σε ηλικία 10 ετών πέρασε από διαγωνισμό και μπήκε στην παγκοσμίως γνωστή Ακαδημία Ρωσικού Μπαλέτου Βαγκάνοβα, παρόλο που ήταν πολύ ψηλή για την ηλικία της. Με την αποφοίτησή της το 1995 πήρε το δίπλωμα του Διεθνούς Διαγωνισμού Βαγκάνοβα (Vaganova-Prix) στην Αγία Πετρούπολη και έγινε μέλος του Θεάτρου Μαρίνσκι. Το 2009, με διάταγμα που υπέγραψε ο πρόεδρος της Ρωσικής Ομοσπονδίας Ντιμίτρι Μεντβέντεφ, της απονεμήθηκε ο τίτλος της «Τιμώμενης Καλλιτέχνιδας της Ρωσίας». Η ύψιστη αυτή διάκριση για την Αλεξάνδρα Ιωσηφίδη αποτελεί προσωπικό της άθλο, καθώς η επιλογή της γίνεται σε μια χώρα

που διαθέτει όχι μια, αλλά πολλές σπουδαίες μπαλαρίνες, τις πιο φημισμένες σκηνές μπαλέτου στον κόσμο (Μπολσόι, Μαρίνσκι, Νοβοσιμίρσκ, Στανισλάφσκι, κ.ά.) και με τους ειδικούς πάνω στο είδος να κρίνουν αυστηρά τους χορευτές για τις δυνατότητες τους. Ως σολίστ έχει χορέψει σε πολλές παγκόσμιες περιοδείες των μπαλέτων Μαρίνσκι (Γερμανία, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, ΗΠΑ, Βραζιλία, Ιαπωνία), μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει «Το σιντριβάνι του Μπαχτισαράι», η «Ωραία Κοιμωμένη», ο «Δον Κιχώτης», και ο «Καρυοθραύστης», ενώ έχει εμφανιστεί δίπλα σε μεγάλους χορευτές, όπως Ζελένσκι, Κουζνεζόφ, Ιβάντσενκο, Περετόκιν, Ζαχάροβα, Λοπάτκινα, Μαχάλινα, Βισνέβα, Νιοράτζε κ.ά. Η πιο ιδιαίτερη στιγμή για την ίδια ήταν η εμφάνισή της στο Ηρώδειο στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου το 2009. Παράλληλα με τις εμφανίσεις της με τα Μαρίνσκι, η Αλεξάνδρα ανέπτυξε τη δεξιοτεχνία της ως καθηγήτρια μπαλέτου και ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στην Ακαδημία Μπαλέτου Βαγκάνοβα. Έχει επίσης εμφανιστεί σε μια από τις πιο διάσημες σκηνές του κόσμου, στο KennedyCenter της Ουάσιγκτον ερμηνεύοντας πρωταγωνιστικό ρόλο τον Ιανουάριο του 2012 στο μπαλέτο «Το πουλί της Φωτιάς» (“The Firebird”) του Στραβίνσκι(balleton.gr, 2018).

Ο Αντώνης Φωνιαδάκης είναι γνωστός χορευτής και χορογράφος και έχει συνεργαστεί με τις μεγαλύτερες ομάδες χορού στον κόσμο. Το διάστημα 2016-2017 ήταν διευθυντής του Μπαλέτου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Μεγάλωσε στην Ιεράπετρα Κρήτης από όπου και ξεκίνησε από μια μικρή σχολή χορού. Το 1990 μπήκε στην Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης στην Αθήνα, όπου σπούδασε για 2 χρόνια. Μάλιστα έλαβε και την υποτροφία «Μαρία Κάλλας» για να συνεχίσει τις σπουδές του στο εξωτερικό, στην Λοζάνη και στη σχολή RudraBejart. Έχει συνεργαστεί με το μπαλέτο BejartBallet της Λοζάνης από το 1994 έως το 1996 υπό τη διεύθυνση του MauriceBejart. Από το 1996 έως το 2002 συνεργάστηκε με την LyonOperaBallet υπό τη διεύθυνση του Γιώργου Λούκου και το 2004 με την εταιρεία χορού Saburo Teshigawara/Karas Co. Δημιούργησε και την δική του ομάδα χορού το 2003 με βάση την Λυών της Γαλλίας και την ονόμασε Arotosoma. Ως ανεξάρτητος χορευτής έχει συμμετάσχει στις καλύτερες ομάδες χορού και μπαλέτα όπως: Cedar Lake Contemporary Ballet, Geneva Ballet, Lyon Opera Ballet, Bern Ballet ,Ballet du Rhin, Maggio Danza, National Dance Company of Wales, Dansgroep Amsterdam, Cia Sociedade Masculina-Brazil, Bale da Cidade of Sao Paulo Brazil, Helsinki Dance Company Finland, National Ballet of Greece, National Theater of Northern Greece, Benjamin Millepied Dance Company USA, WashingtonBallet, Dansgroep Amsterdam, Bejart Ballet Lausanne, Ballet Junior Geneva, Hellenic Dance Company,CNSMD Lyon Copenhagen

International Dance Festival. Το 2012 έλαβε το βραβείο «Danza and Danza» για τον καλύτερο χορογράφο της χρονιάς στην Ιταλία για το «LesNoces». Έχει χορογραφήσει δύο όπερες για την Opera National du Rhin, Lesboreades of Rameau και για την GRAME Lyon, Il canto de lapelle of ClaudioAmbrosini και έχει υπάρξει καθηγητής στην Κρατική Σχολή Χορού στην Αθήνα αλλά και σε άλλες σχολές στον κόσμο όπως η DOK11 στο Βερολίνο και η Dansgroep στο Άμστερνταμ(balleton.gr, 2018).

Η Constance Stamatiou ή Κωνσταντίνα Σταματίου, γεννημένη στην Βόρεια Καρολίνα, έγινε γνωστή ως μία από τις κορυφαίες χορεύτριες του AlvinAileyDanceTheater. Είναι η πρώτη Ελληνίδα που κατάφερε να μπει στην συγκεκριμένη ομάδα υψηλού χορευτικού επιπέδου. Σπούδασε χορό στο Pat Hall's Dance Unlimited και στο North Carolina Dance Theatre. Το 2002 αποφοίτησε από το Northwest School of the Arts και σπούδασε στο κολέγιο SUNY Purchase, πριν πάρει μαθήματα στο Ailey School. Έγινε μέλος του Alvin II, εντάχθηκε στην ομάδα το 2005 και μάλιστα κέρδισε την υποτροφία LeonoreAnnemberg που δίνεται σε χαρισματικούς χορευτές. Έχει εμφανιστεί σε δύο παραστάσεις στην Αθήνα, το 2008, ενώ το 2012 συμμετείχε στην παράσταση φόρο τιμής στην Judith Jamison, που έγινε στον Λευκό Οίκο.

Η Αλεξάνδρα Αβράμη με καταγωγή από τα Γιαννιτσία Πέλλας, κατάφερε να επιλεγεί ανάμεσα σε χιλιάδες χορευτές, από το διάσημο American BalletTheater, μία από τις κορυφαίες ομάδες κλασικού μπαλέτου στον κόσμο. Σπούδασε Φυσική Αγωγή στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ποτέ όμως δεν άφησε το χορό και παρακολουθούσε παράλληλα και τα πανεπιστημιακά της μαθήματα. Πήρε το πτυχίο της ως δασκάλα χορού από τη «Royal Academy of Dance» στο Λονδίνο. Έχει συμμετάσχει σε αρκετές ομάδες χορού και έχει συνεργαστεί με κορυφαίους χορογράφους. Εκτός από το American BalletTheater, φοίτησε με υποτροφία στο JoffreyBalletSchool, τη μεγαλύτερη επαγγελματική σχολή χορού του κόσμου. Πλέον είναι από τις σπουδαιότερες μπαλαρίνες και από τις ελάχιστες Ελληνίδες χορεύτριες που κάνουν καριέρα στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη(ellines.com, 2017).

Ο Τιμ Ματιάκης, γεννήθηκε το 1979 στη Στοκχόλμη από Σουηδέζα μητέρα και Έλληνα πατέρα, και έζησε από τα 6 μέχρι και τα 14 του χρόνια στη Λάρισα. Εκεί, ξεκίνησε να κάνει μπαλέτο στη Δημοτική Σχολή της Λάρισας που μόλις είχε ανοίξει. Αργότερα, όταν ολοκληρω η οικογένεια Ματιάκη θα μετακομίσει στη Σουηδία, ο Τιμ συνέχισε τις σπουδές του στη Σχολή του Βασιλικού Μπαλέτου. Σχεδόν αμέσως έγινε κορυφαίος χορευτής στη Βασιλική Όπερα της

Στοκχόλμης, όπου παρέμεινε για μια πενταετία. Στη συνέχεια ήρθε η θητεία του επί δυο χρόνια στο Royal Ballet του Λονδίνου για να καταλήξει μέχρι σήμερα σολίστ στο Βασιλικό Μπαλέτο της Δανίας. Στην Ελλάδα έγινε γνωστός όταν χόρεψε μαζί με επτά διάσημους σολίστ από το Μπαλέτο της Όπερας του Παρισιού, το Μπαλέτο της Όπερας του Βερολίνου, το Μπαλέτο Mariinsky της Αγίας Πετρούπολης και το Βασιλικό Μπαλέτο της Δανίας, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Τότε ο καταξιωμένος χορευτής παρουσίασε σε παγκόσμια πρεμιέρα τη δημιουργία του διάσημου Φιλανδού χορογράφου, Jorma Elo, «RoundAboutTim». Ο πολυβραβευμένος χορευτής και χορογράφος ασχολείται τόσο με το κλασικό όσο και με το σύγχρονο χορό. Εκτός από κορυφαίος χορευτής του Βασιλικού Μπαλέτου, είναι και ο καλλιτεχνικός διευθυντής της πειραματικής ομάδας του Οργανισμού. Έχει αναλάβει τη θέση του Διευθυντή της πειραματικής ομάδας του Βασιλικού Μπαλέτου της Δανίας, με την οποία συνεργάζεται ανεβάζοντας παραστάσεις στις Σκηνές του Βασιλικού Θεάτρου της Δανίας. Μερικοί από τους πιο σημαντικούς ρόλους που ερμήνευσε με το Βασιλικό Μπαλέτο της Δανίας είναι: Πρίγκιπας στο «Καρυοθραύστης», Πακ στο «Όνειρο Θερινής Νυκτός», Σολίστ στο «Σουίτα για χορό», Κύριο αγόρι στο «Etudes», Πρώτη variation στο «Naroli», Fool στο «Η Λίμνη των Κύκνων». Τέλος, έχει λάβει πάρα πολλά βραβεία και τιμητικές διακρίσεις(iefimerida.gr, 2014)

Η Βίκυ Καραγιάννη είναι χορεύτρια. Γεννήθηκε στη Λίμνη της βόρειας Εύβοιας και τα τελευταία δέκα χρόνια ζει και εργάζεται στη Μυτιλήνη, όπου διαμένει πλέον μόνιμα με την οικογένειά της. Το χορό τον αγάπησε από μικρή, όταν ξεκίνησε μαθήματα χορού στη μικρή κωμόπολη όπου ζούσε. Στη συνέχεια σπούδασε στην Ανώτερη Σχολή Χορού της Ραλλούς Μάνου, λαμβάνοντας πτυχίο Χορού - Χορογραφίας και Δασκάλας Χορού. Έχει επίσης παρακολουθήσει σεμινάρια χορού, ενώ έχει συμμετάσχει και σε πολλές χορευτικές διοργανώσεις, μεταξύ των οποίων και στην τελετή έναρξης του Παγκοσμίου Πρωταθλήματος Στίβου στο Καλλιμάραρο. Σήμερα, καθώς και τα τελευταία δέκα χρόνια ζει και εργάζεται ως δασκάλα χορού στη Σχολή Παπάζογλου στη Μυτιλήνη (Emprosnet.gr, 2012).

2.3 Η εικόνα και η «κατανάλωση» του κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα του σήμερα ως πολιτιστικό αγαθό

Η έκθεση των Κουταντζόγλου και Εμμανουήλ (2016) έδωσε πολύ σημαντικά συμπεράσματα για την εικόνα και την κατανάλωση του κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα από

το 2000 και μετά. Το πεδίο της πολιτιστικής κατανάλωσης παραστάσεων θεάτρου και χορού φαίνεται αρχικά από τα δεδομένα να απασχολεί ένα ιδιαίτερα περιορισμένο αριθμό καταναλωτών. Επίσης, όπως δείχνουν τα στοιχεία υπάρχει σαφές προβάδισμα των γυναικών σε όλες τις καταναλωτικές ομάδες: τα δύο τρίτα των πολιτιστικά ενεργών ατόμων σε αυτό το πεδίο είναι γυναίκες. Αξίζει να αναφερθεί ότι δεν διαπιστώνονται ουσιαστικές διαφορές στις καταναλωτικές πρακτικές των διαφορετικών ηλικιακών ομάδων. Οι Καυταντζόγλου και Εμμανουήλ διακρίνουν τέσσερις ομάδες καταναλωτών: τους “ανενεργούς”, τους “ανώτερους”, τους “λαϊκούς” και τους “παμφάγους”. Η ομάδα των παμφάγων είναι εξαιρετικά μικρή σε ποσοστό, αν όμως λάβουμε υπόψη το μικρό συνολικό μέγεθος των ενεργών καταναλωτών τότε τα ποσοστά ερμηνεύονται σε μεγαλύτερες διαστάσεις. Βασική επίδραση στην διαμόρφωση της ομάδας των ανωτέρων έναντι των ανενεργών ασκούν το status, το εισόδημα και το επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και το φύλο. Από την άλλη μεριά, η ομάδα των λαϊκών επηρεάζεται μόνο από το εισόδημα και το φύλο έναντι των ανενεργών. Παράλληλα, γίνεται εμφανές ότι το λαϊκό πρότυπο αντιπαρατίθεται στο ανώτερο πρότυπο, τόσο κοινωνικά όσο και πολιτιστικά. Με εξαίρεση το χώρο του κλασικού θεάτρου, όπου επικρατούν καθοριστικά οι «ανώτεροι» καταναλωτές, τα είδη στα οποία, κυρίως, εστιάζονται οι επιλογές των δύο ομάδων, εντοπίζονται διαμετρικά αντίθετα στην κοινωνική ιεραρχία των ειδών θεάτρου-χορού. Αυτή η ιεραρχία, όπως και στο σινεμά, έχει πολλές ομοιότητες με τη «νόμιμη» ιεραρχία καλού γούστου, με εξαίρεση την, παράδοξη σε πρώτη ματιά, θέση του κλασικού μπαλέτου, η οποία όμως μπορεί να ερμηνευθεί από την αρκετά γενικευμένη σύνδεση του μπαλέτου με τη μουσική παιδεία και τη σωματική διάπλαση των κοριτσιών.

2.4 Σχολές επαγγελματιών στην Αθήνα και Ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα χορού

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος, η Ανώτατη Εκπαίδευση είναι δημόσια. Παρέχεται αποκλειστικά από Ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ). Η επαγγελματική και κάθε άλλη ειδική εκπαίδευση παρέχεται από το Κράτος και με σχολές ανώτερης βαθμίδας. Η φοίτηση σε αυτές δεν υπερβαίνει τα 3 έτη. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι Ανώτερες Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η νομοθεσία προβλέπει πως μόνο στις νόμιμες και αναγνωρισμένες

από το κράτος Σχολές Χορού ,Ερασιτεχνικές και Επαγγελματικές, μπορούν να διδάσκονται όλα τα είδη χορού ή ορισμένα από αυτά, κυρίως Μπαλέτο, Σύγχρονο - Μοντέρνο, Ρυθμική-Μουσικοκινητική Αγωγή, Ιστορικούς και Θεατρικούς χορούς .Οι Σχολές αυτές έχουν πάρει τη σχετική άδεια ίδρυσης και λειτουργίας από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού και τα αρμόδια τμήματα πολιτισμού των κατά τόπους Περιφερειών, μετά από αυστηρό έλεγχο. Η άδεια αυτή αποτελεί την επίσημη πιστοποίηση ότι οι σχολές αυτές πληρούν όλες τις ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις (κτιριολογικές, οργανωτικές και προσόντα ιδρυτή και καλλιτεχνικού διευθυντή) για την ορθή και ασφαλή διδασκαλία του έντεχνου χορού. Βάσει νόμου, κανένας φορέας δεν δικαιούται να αναπτύσσει παρόμοια δραστηριότητα, χωρίς τη σχετική άδεια (Σχολεία, Δήμοι, Γυμναστήρια, Σύλλογοι, Κέντρα Χορού, Πνευματικά και Πολιτιστικά Κέντρα, Studios κ.λπ.).

Το Σωματείο Ιδιοκτητών Σχολών Χορού Ελλάδας Διπλωματούχων Αναγνωρισμένων από το Υπουργείο Πολιτισμού & τις Περιφέρειες ιδρύθηκε το 1998, με σκοπό τη διασφάλιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων και προστασία των μελών του. Οι σχολές - μέλη του Σ.Ι.Σ.Χ.Ε. διαθέτουν ειδικό σήμα - εγγύηση της νομιμότητας-το οποίο αναγράφει και τον αριθμό αδείας τους. Βεβαίως, υπάρχουν και άλλες νόμιμες σχολές χορού, που δεν είναι μέλη του Σ.Ι.Σ.Χ.Ε.

Οι Ανώτερες Σχολές Χορού στην Ελλάδα αποτελούνται :

1. Από την Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης (Κ.Σ.Ο.Τ.) που λειτουργεί σύμφωνα με το Π. Δ/γμα 598/85 «Κατάταξη της Κρατικής Σχολής Ορχηστρικής Τέχνης (Κ.Σ.Ο.Τ.), στην Ανώτερη Βαθμίδα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, οργάνωση και λειτουργία αυτής» (ΦΕΚ 212/Α/85).

2. Ιδιωτικές, που λειτουργούν σύμφωνα με το Ν. 1158/81 «Περί Οργάνωσης και Διοικήσεως Σχολών Ανωτέρας Καλλιτεχνικής Εκπαιδύσεως κ.λπ.» (ΦΕΚ 127/Α/81) και το Π.Δ. 372/83 «Κανονισμός οργάνωσης και λειτουργίας Ανωτέρων Σχολών Χορού» (ΦΕΚ 131/Α/83) και περιλαμβάνουν τμήματα Καθηγητών Χορού και Χορευτών χωρίς άλλη εξειδίκευση.

Για την εγγραφή στο Α΄ έτος των Ανώτερων Ιδιωτικών Σχολών Χορού (τμήμα Καθηγητών Χορού), απαιτείται απολυτήριο Λυκείου, υποβολή αίτησης στο Πρωτόκολλο του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού και συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις οι οποίες διενεργούνται σύμφωνα με σχετική προκήρυξη από Επιτροπή που ορίζει το Υπουργείο Πολιτισμού. Κατά το ίδιο

χρονικό διάστημα και με την αυτή διαδικασία διεξάγονται από την ίδια επιτροπή και οι εισαγωγικές εξετάσεις των υποψηφίων για το τμήμα Χορευτών, με την προϋπόθεση ότι είναι κάτοχοι τουλάχιστον απολυτηρίου τριτάξιου Γυμνασίου και έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους. Η φοίτηση σε αυτές τις σχολές είναι τριετής, συνεχής και υποχρεωτική, ενώ τα δίδακτρα καθορίζονται από τις ίδιες τις Σχολές ελεύθερα. Τα μαθήματα στα οποία εξετάζονται στις εισαγωγικές εξετάσεις οι υποψήφιοι είναι: «Κλασικό Μπαλέτο», «Σύγχρονος Χορός», «Αυτοσχεδιασμός» και για τα δύο Τμήματα.

Από τις ανώτερες επαγγελματικές ιδιωτικές σχολές χορού ενδεικτικά αναφέρουμε τις εξής:

Σε Αθήνα και Πειραιά τις σχολές: «Νίκη Κονταξάκη» - Νικολέττας Μπακάλη , Σόνιας Μοριάνοβα – Λίλης Τράστα Ο.Ε. , «Άννα Πέτροβα» - Μάρω Μαρμαρινού, «Ραλλού Μάνου» της εταιρείας «Μωραγέμου και Σία Ο.Ε.», Εθνικής Λυρικής Σκηνής, Βασιλικής Μαρούλης, «Ακτίνα» της εταιρείας «Λόγω Χορού», Μαρίας Χατζημιχάλη - Χαρλαύτη , Αλέξανδρου Χατζιάρα – Attilas Akila Silvester, της εταιρείας Εκπαιδευτικές Καλλιτεχνικές και εμπορικές συναφείς δραστηριότητες- VAGANOVAΑ.Ε. , Χάρη Μανταφούνητης εταιρείας «Χοροχρόνος», Μαρία Γρηγορίου –«Χορός», του Ωδείου Αθηνών.

Στην Θεσσαλονίκη τις σχολές: Ανδρομάχης Καφαντάρη, «Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης Τεχνών και Άθλησης (Κ.Ε.Τ.Α.) Δήμου Θεσσαλονίκης, Νομού Θεσσαλονίκης» , Ευμορφίας – Φυλλίδας Μάντζιαρη. Στην Λάρισα την σχολή: «Δημοτικής Επιχείρησης Τουρισμού – Πολιτισμού Λάρισας» (Δ.ΕΤ.ΠΟ.Λ.). Στην Πάτρα την σχολή: Τατιάνας Λοβέρδου «Κέντρο Χορού και Τεχνών» και στα Ιωάννινα την σχολή: της Αριστέας Λίτου.

2.5 Επαγγελματική αποκατάσταση στην σύγχρονη Ελλάδα

Παρά το γεγονός ότι η επαγγελματική εκπαίδευση πάνω στο κλασικό μπαλέτο είναι εξαιρετικά απαιτητική και δύσκολη, εκατοντάδες παιδιά ανά τον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα, επιλέγουν να ασχοληθούν με το κλασικό μπαλέτο, ανεξάρτητα από το αν θα καταλήξουν να γίνουν επαγγελματίες χορευτές ή χορεύτριες στο μέλλον.

Σε ότι αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση των χορευτών κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, πέρα από το Εθνικό Μπαλέτο, η αναζήτηση θέσεων χορευτών και χορευτριών περιορίζεται μόνο σε ιδιωτικά σχήματα χορού. Αυτό για ένα επαγγελματία σημαίνει περιορισμένη

δυνατότητα παραστάσεων ετησίως, άρα και περιορισμένα εισοδήματα. Η οικονομική κρίση που ξέσπασε στην Ελλάδα από το 2010 και μετά, έκανε ακόμη πιο δύσκολη την επαγγελματική αποκατάσταση των χορευτών, με αποτέλεσμα οι τελευταίοι να αναζητούν, στις περισσότερες των περιπτώσεων, ευκαιρίες επαγγελματική αποκατάστασης και διάκρισης στο εξωτερικό. Δεν είναι λίγα εξάλλου τα παραδείγματα λαμπρών ταλέντων που διαπρέπουν στο εξωτερικό, όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 1.

Σε μία πρόσφατη συνέντευξή της, η επίσης διακεκριμένη χορεύτρια Ζωή Ευσταθίου με καταγωγή από την Χαλκίδα αναφέρει χαρακτηριστικά για την επαγγελματική αποκατάσταση των χορευτών στο εξωτερικό συγκριτικά με την Ελλάδα: «Η αλήθεια είναι ότι δεν έχω δουλέψει καθόλου σχεδόν στην Ελλάδα. Δεν είμαι εξοικειωμένη με τη χορευτική σκηνή της. Ωστόσο, πολλοί επαγγελματίες χορευτές έρχονται στο Βέλγιο, αναζητώντας καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση. Μπορώ λοιπόν, να συμπεράνω αυθαίρετα, από το πλήθος χορευτών που έρχονται στο εξωτερικό, ότι δεν υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες στην Ελλάδα. Η Ελλάδα είναι μία μικρή χώρα, αλλά πολύ δημιουργική. Όσες παραστάσεις έχω δει, μου έχουν αρέσει. Υπάρχει τεράστιο και δημιουργικό δυναμικό και χαίρομαι πάρα πολύ γι' αυτό. Η Ελλάδα, όμως, περνάει χρηματοοικονομική κρίση και αυτό το γεγονός πλήττει, φυσικά, και τις τέχνες. Πλήττει και το χορό. Πλήττει και τους επαγγελματίες χορευτές. Οι χορευτές πρέπει να πληρώνονται για τις πρόβες τους και πρέπει να πληρώνονται για τις παραστάσεις τους. Η τριετής φοίτησή τους σε Ανώτερες Επαγγελματικές σχολές πρέπει να αναγνωρίζεται από το κράτος. Οι χορευτές στις ομάδες στις οποίες έχω εργαστεί και για τις οποίες μπορώ να μιλήσω, εργαζόμαστε καθημερινά από τις 09:00 το πρωί έως τις 18:00 το απόγευμα. Οι πρόβες μας, όμως, πληρώνονται κανονικά ως ημέρα εργασίας. Είμαστε ασφαλισμένοι. Το σώμα των χορευτών χρήζει καθημερινής φροντίδας, καθώς αποτελεί το βασικό μας εργαλείο. Όλες αυτές οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι χορευτές στην Ελλάδα, ωστόσο, δεν τους εμποδίζουν να δημιουργούν και να προσφέρουν στον πολιτισμό της χώρας. Και, γι' αυτό το λόγο, είναι αξιέπαινοι και αξιοθαύμαστοι.»(offmagazine.gr, 2018).

Η Νικολέττα Μπακάλη, διευθύντρια της Ανώτερης ιδιωτικής επαγγελματικής & ερασιτεχνικής σχολής χορού «Νίκη Κονταξάκη»-Νικολέττας Μπακάλη, σε μια επίσης πρόσφατη συνέντευξή της επισήμανε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι χορευτές στην Ελλάδα σήμερα και την ανάγκη ενίσχυσης της επαγγελματικής αποκατάστασης των χορευτών στην οποία θα βοηθούσε σημαντικά η αναβάθμιση και η εξέλιξη των ισχυόντων φεστιβάλ, καθώς επίσης και η

δημιουργία ομάδων χορού που θα επιχορηγούνται σε τέτοιο επίπεδο που να μπορούν να συντηρούνται και να εξελίσσονται. Επιπλέον, η ένταξη των προγραμμάτων χορευτικών δράσεων σε προγράμματα ΕΣΠΑ ή λοιπών κοινοτικών επιχορηγήσεων και διεθνών συνεργασιών θα συνιστούσε επίσης σημαντικό παράγοντα επαγγελματικών ευκαιριών.

Εικόνα 2 Στιγμιότυπο από χορογραφία

Σε μια άλλη εξίσου ενδιαφέρουσα συνέντευξη της χορογράφου Κωνσταντίνας Ευθυμιάδου, η τελευταία κάνει λόγο για το επίπεδο του χορού στην χώρα μας γενικότερα. Είναι πολύ καλό, σημειώνει και υπάρχουν αξιόλογοι καλλιτέχνες που δουλεύουν με συνέπεια και έχουν μια συνέχεια και εξέλιξη στο έργο τους. Επισημαίνει πως γίνονται προσπάθειες για άνοιγμα των Ελλήνων χορογράφων στο εξωτερικό αλλά η έλλειψη οικονομικών πόρων και οι αδυναμίες στην προώθηση των έργων και τη δικτύωση με τις διεθνείς σκηνές, κρατούν πολλές δημιουργίες εντός συνόρων. Βλέπουμε έτσι έργα που δημιουργούνται, κάνουν πρεμιέρα και λίγες παραστάσεις και εκεί τελειώνει η πορεία τους. Τονίζει το γεγονός ότι η πλειοψηφία των χορευτών βιοπορίζεται από τις διδασκαλίες ενώ η εργασία τους ως χορευτές είναι είτε απλήρωτη είτε κακοπληρωμένη, σχολιάζοντας πως είναι πραγματικά αξιοθαύμαστο πώς αυτός ο χώρος συνεχίζει να εξελίσσεται και να παράγει.

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιούνται κι άλλες δράσεις με στόχο την προώθηση των χορευτών και την εξεύρεση επαγγελματικών ευκαιριών. Μια τέτοια δράση είναι και το

«Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Κλασικού & Σύγχρονου Χορού» που διεξάγεται τα τελευταία τρία χρόνια. Για να υποστηριχθεί οργανωτικά χρειάστηκε η σύσταση της Μη Κερδοσκοπικής Οργάνωσης «Morgana». Η Morgana ιδρύθηκε το 2015 με έδρα την Αθήνα. Ιδρυτικά μέλη είναι απόφοιτοι του Κολλεγίου Αθηνών με Ανώτατες Σπουδές στην επιστήμη του αθλητισμού, του χορού, της ψυχολογίας και της μουσικής, οι οποίοι μοιράζονται μαζί ένα κοινό όραμα, ν' αναπτύξουν και να εξαπλώσουν τη δύναμη της τέχνης στις νέες γενιές, όπως υποστηρίζουν η Δανάη Βαρβέρη και η Βέρα Λεβογιάννη, διοργανώτριες του φεστιβάλ . Η Δανάη Βαρβέρη σε συνέντευξή της με θέμα την διοργάνωση αυτή, αναφέρει χαρακτηριστικά: *«η ιδέα για τη δημιουργία του Πανελληνίου Πρωταθλήματος προήλθε σίγουρα από μεγάλη αγάπη για το Μπαλέτο και παράλληλα από μια βαθιά επιθυμία να δούμε Έλληνες χορευτές και χορογράφους, να διακρίνονται στο εξωτερικό. Στη χώρα μας λειτουργούν χιλιάδες σχολές χορού που ασχολούνται με διαφορετικά είδη χορευτικής παιδείας. Εμείς θεωρούμε ότι ο κλασικός και ο σύγχρονος χορός είναι από τα πιο δύσκολα και ποιοτικά είδη χορού και αξίζει να αναγνωριστούν ως καλλιτεχνικό άθλημα. Θελήσαμε ν' αναπτύξουμε αυτό το είδος αγωνιστικού χορού, μέσα από τη διοργάνωση ενός πρωταθλήματος, το οποίο θα ενώνει όλες τις σχολές από την Ελλάδα και την Κύπρο και σταδιακά διεθνείς φορείς»* (huffingtonpost.gr, 2018).

Τη χρονιά που μας πέρασε διοργανώθηκε το «3ο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Κλασικού & Σύγχρονου Χορού» το οποίο έδωσε την ευκαιρία σε περισσότερους από τετρακόσιους χορευτές και χορεύτριες να παρουσιάσουν σε κοινό τα προγράμματά τους, και μέσα από την παρουσίαση αυτή να επιδιώξουν μία διεθνή καριέρα. Στη διοργάνωση έλαβαν μέρος χορευτές και χορεύτριες όλων των ηλικιών από την Ελλάδα και την Κύπρο, τόσο ερασιτέχνες όσο και επαγγελματίες.

Εικόνα 3 Στιγμιότυπο από το 3ο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Κλασικού & Σύγχρονου Χορού

Στην Κριτική Επιτροπή του πρωταθλήματος βρίσκονται πάντα αναγνωρισμένοι χορευτές και χορογράφοι από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην περσινή διοργάνωση τις προσπάθειες των χορευτών αξιολόγησαν, μεταξύ άλλων, η Ελένη Κλάδου (ενεργό μέλος του διδακτικού προσωπικού της Ανώτερης Επαγγελματικής Σχολής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής), η Olga Jurbina και ο Bledi Latifi (χορευτές της Εθνικής Λυρικής Σκηνής σε βασικούς ρόλους και ρόλους Solist), η Ζωή Ευσταθίου (για την οποία κάναμε εκτενή αναφορά παραπάνω), καθώς και η Ramona Palade (μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής των διεθνών διαγωνισμών, Young Star Ballet Competition (Sibiu, Romania), International Ballet and Contemporary Dance Competition, Domenico Modugno (Lecce, Italy).

Η Πέννη Διαμαντοπούλου, επίσης μέλος της Κριτικής Επιτροπής και χορογράφος στην Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης και στην ομάδα χορού “ΑΡΘΡΩΣΙΣ” σημειώνει χαρακτηριστικά:

«Κάθε ευκαιρία να συναντηθούν σε μία κοινή εκδήλωση τόσο πολλοί άνθρωποι του χορού είναι από μόνη της πολύτιμη και σημαντική. Πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για έναν διαγωνισμό που προάγει το επίπεδο του κλασικού και σύγχρονου χορού, το πνεύμα συνεργασίας και τον ευγενή

συναγωνισμό μεταξύ ταλαντούχων και φιλόδοξων χορευτών και που έχει ως σκοπό να του δώσει την ευκαιρία να διεκδικήσουν διακρίσεις σε διεθνείς διαγωνισμούς»(mindtheart.gr, 2019).

Γίνεται φανερό από όλα τα προηγούμενα και από τις προσωπικές καταθέσεις απόψεων καταξιωμένων χορευτών και χορογράφων είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό, ότι υπάρχουν στην Ελλάδα πολλά αξιόλογα talέντα που στις περισσότερες των περιπτώσεων ξεκινούν κλασικό χορό από πολύ μικρή ηλικία, ωστόσο η πορεία τους είτε ανακάμπτεται γρήγορα είτε καταλήγει σε μονόδρομο με μόνη διέξοδο το εξωτερικό. Αυτό συμβαίνει, γιατί λείπουν τα εργαλεία εκείνα, που θα τους δώσουν την δυνατότητα να ξεδιπλώσουν το ταλέντο τους εδώ στην Ελλάδα και θα τους δώσουν ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση που θα τους επιτρέψει να ακολουθήσουν το όνειρό τους και θα ζήσουν από αυτό και με αυτό.

Εικόνα 4 Στιγμιότυπο από χορογραφία

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε διαδικτυακές πλατφόρμες, και όχι μόνο, επαγγελματικού προσανατολισμού το επάγγελμα του χορευτή περιγράφεται ως ένα επάγγελμα με αστάθεια και προσωρινότητα που πολλοί το ασκούν ως δεύτερη ή ερασιτεχνική απασχόληση, καθώς δεν έχει πάντοτε μεγάλη ζήτηση. Για την άσκηση του επαγγέλματος του Χορευτή δεν απαιτείται κάποια άδεια άσκησης επαγγέλματος, εκτός από την περίπτωση των καθηγητών χορού. Για τη λήψη

άδειας άσκησης επαγγέλματος στην περίπτωση του καθηγητή χορού, απαιτείται προϋπηρεσία πέντε χρόνων. Αναφέρεται επίσης ότι οι χορευτές μπορούν, ανάλογα την εξειδίκευσή τους σε κάποιο είδος χορού, να απασχοληθούν σε διάφορους χώρους, όπως σε παραστάσεις όπερας, στην Εθνική Λυρική Σκηνή, ως χορευτές σε διάφορα μπαλέτα, ή σε χορευτικές ομάδες που συμμετέχουν σε θεατρικές παραστάσεις ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις σύγχρονου ή παραδοσιακού χορού στην Ελλάδα. Ακόμα, οι χορευτές μοντέρνων ή ελληνικών χορών μπορούν να εργαστούν και σε κέντρα διασκέδασης, ή μπορούν να εργαστούν ως δάσκαλοι χορού στο είδος τους.

Σε ότι αφορά τις εργασιακές συνθήκες και περιβάλλον σημειώνεται ότι είναι μια εργασία δύσκολη και κουραστική που περιλαμβάνει πολύ κίνηση, ότι συνήθως ασκείται ομαδικά σε συνεργασία με τους υπόλοιπους χορευτές της ομάδας, εκτός αν πρόκειται για χορογραφία που εκτελείται από ένα άτομο. Επισημαίνεται ότι το ωράριο ενός χορευτή δεν είναι σταθερό, οι πρόβες που κάνει συνήθως γίνονται πρωινές ώρες, ενώ οι παραστάσεις δίνονται βραδινές ώρες. Είναι επάγγελμα κοινωνικό και φέρνει τον χορευτή σε επαφή με πολλά άτομα ιδιαίτερα του καλλιτεχνικού χώρου. Η περιγραφή του επαγγέλματος του χορευτή ολοκληρώνεται με την πληροφορία ότι ο χορευτής περνά τον περισσότερο χρόνο της ημέρας του σε αίθουσες χορού, όπου γυμνάζεται και εξασκείται στη χορογραφία που έχει ετοιμάσει ο χορογράφος. Οι παραστάσεις δίνονται σε κλειστούς χώρους, εκτός από τους καλοκαιρινούς μήνες που μπορεί οι παραστάσεις να είναι σε ανοικτό χώρο. Το επάγγελμα περιλαμβάνει, επίσης, αρκετές μετακινήσεις και ταξίδια, ανάλογα με τον τόπο που δίνονται παραστάσεις (edujob.gr, 2019).

2.6 Σχολές ερασιτεχνών στις πόλεις Αθήνα και Μυτιλήνη – Πολιτιστικά κέντρα και κέντρα Δήμων για ερασιτέχνες

Το ελληνικό κράτος αναγνωρίζει ως "Ερασιτεχνικές σχολές χορού" μόνο τις σχολές στις οποίες "διδάσκονται όλα ή μέρος των μαθημάτων που έχουν σχέση με το χορό των Ανωτέρων Σχολών Χορού του Προεδρικού Διατάγματος 372/1983 (Φ.Ε.Κ. 131/Α/83)".

Όπως είναι λογικό η Αθήνα παρέχει μια πληθώρα επιλογών σε ότι αφορά τις σχολές χορού, επαγγελματικές ή ερασιτεχνικές (πάνω από 500 σε αριθμό σε όλη την Αθήνα), συγκριτικά

με την επαρχία. Ωστόσο, με μια πιο διερευνητική ματιά, θα βρει κανείς λαμπρά παραδείγματα στη επαρχία σχολών που δεν υστερούν σε τίποτα αυτών της πρωτεύουσας.

Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι σχολή Παπάζογλου που λειτουργεί στην Μυτιλήνη από το 1980 με τμήματα κλασικού και σύγχρονου χορού, ρυθμική και ενόργανη, αλλά και μοντέρνο χορό. **Παιδί της σχολής αυτής είναι** ο Παναγιώτης Μαλακός, ο οποίος γεννήθηκε στη Μυτιλήνη το 1987. Ξεκίνησε να ασχολείται με τον χορό στη Σχολή Χορού Παπάζογλου στα 17 του (τον είδαμε και αυτόν να χορεύει στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης), όταν η δασκάλα χορού Βίκυ Καραγιάννη τον ξεχώρισε και τον παρότρυνε να πάει στην Αθήνα για να ασχοληθεί επαγγελματικά με τον χορό. Φτάνοντας στην Αθήνα παρακολούθησε μαθήματα για δυο χρόνια στην Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης, από την οποία μεταπήδησε στην Επαγγελματική Σχολή Ραλλού Μάνου, προκειμένου να μπορεί να συμμετάσχει σε παραστάσεις για τις οποίες είχε επιλεγεί: «Αδιέξοδο» (Ομάδα Χορού Migma), «Ο Τόπος» (Μουσικοθεατρική Ομάδα BitchyD.) κ.α. Παράλληλα έδωσε εξετάσεις και πήρε το δίπλωμα μοντέρνου χορού ISTD. Αυτή την περίοδο συμμετέχει στην παράσταση «Όνειρο μέσα σε όνειρο» της Ομάδας Χορού Μυία που βασίζεται στο έργο του Έντγκαρ Άλαν Πόε ενώ παράλληλα διδάσκει σύγχρονο χορό και jazz σε σχολές της Αθήνας (lesvosnews.net, 2013).

Εικόνα 5 Στιγμιότυπο από πρόβα

Εξίσου αξιόλογη περίπτωση είναι η σχολή της Νάντια Ξυλά στην Μυτιλήνη που μετρά πάνω από 20 χρόνια λειτουργίας στο νησί. Η Νάντια Ξυλά, γεννήθηκε και σπούδασε χορό στην Αθήνα, ωστόσο αποφάσισε να συνεχίσει το όνειρό της στην Μυτιλήνη αρχικά ως δασκάλα χορού στην σχολή Παπάζογλου και στην συνέχεια ανοίγοντας μια δική της σχολή χορού, η οποία μετά από τόσα χρόνια λειτουργίας αριθμεί περίπου 170 μαθητές. Στη σχολή διδάσκεται ο κλασικός χορός, για ηλικίες από τριών μέχρι και ενήλικες, που δε θέλουν πλέον να κάνουν γυμναστική στα γυμναστήρια αλλά να βρουν το σώμα τους, σύγχρονος χορός για παιδιά, εφήβους κι ενηλίκους και οι πιο κοινωνικοί χοροί όπως Tango Argentino για ενήλικες, λάτιν, τμήμα γυμναστικής pilates. Παιδί της σχολής αυτής είναι και η **Ελπίδα Γάλλου, η οποία** στην ηλικία των τεσσάρων ετών άρχισε να ασχολείται με τη ρυθμική γυμναστική ενώ στα έντεκα ξεκίνησε κλασικό και σύγχρονο χορό με τη Νάντια Ξυλά (χόρευε σε παραστάσεις της σχολής της στο Δημοτικό Θέατρο Μυτιλήνης). Εκεί πήρε τα πτυχία του κλασικού μπαλέτου από την Kalina Bogoeva της Ballet Academy of Varna της Βουλγαρίας. Στα δεκαπέντε της ασχολήθηκε με τους latin χορούς (salsa,

bachata, cha-cha, merengue, rumba, mambo) και εντρύφησε σε επαγγελματικό επίπεδο στο SalsaL.A. και Cubana Style με τον διευθυντή της σχολής Quickstep, Στέφανο Χατζηγεωργίου. Στα 18 πέτυχε στις εισαγωγικές εξετάσεις και φοίτησε τρία χρόνια στην Επαγγελματική Σχολή Χορού Νίκης Κονταξάκη και Νικολέτας Μπακάλη παίρνοντας πτυχίο καθηγήτριας χορού και χορεύτριας από το Υπουργείο Πολιτισμού. Συμμετείχε στις παραστάσεις της σχολής και παρακολούθησε σεμινάρια με αναγνωρισμένους χορευτές και χορογράφους (DavidZambrano, Μαρία Μηλιοπούλου, Αθανασία Κανελλοπούλου, Λάμπρο Λάμπρου, Samuel Lefeuvre, Στέφανο Μπίζα) (lesvosnews.net, 2013).

Εικόνα 6 Στιγμιότυπο παράστασης παιδικού μπαλέτου

Το πανεπιστήμιο Αιγαίου που ξεκίνησε την λειτουργία του το 1984 έχει την διοικητική του έδρα στην πρωτεύουσα του νομού Λέσβου, στην πόλη της Μυτιλήνης. Η πολιτιστική του δραστηριότητα γενικότερα είναι πάρα πολύ πλούσια. Η φοιτητική κοινότητα του πανεπιστημίου έχει δημιουργήσει πολλές ομάδες πολιτιστικού και αθλητικού ενδιαφέροντος, μεταξύ των οποίων αξίζει να αναφερθούμε σε δύο. Την ομάδα μοντέρνου χορού όπου οι φοιτητές συμμετέχουν και μαθαίνουν μοντέρνους και νεοκλασικούς χορούς, ενώ ταυτόχρονα συμμετέχουν και σε πολιτιστικές εκδηλώσεις με την παρουσίαση χορογραφιών. Επίσης, υπάρχει και ομάδα μοντέρνου χορού-adagioπου ξεκίνησε μετά από πρωτοβουλία ομάδας φοιτητών για την εκμάθηση μοντέρνου

χορού ως μέσο ψυχαγωγίας και ελεύθερης έκφρασης. Και αυτή η ομάδα συμμετέχει σε πολιτιστικές εκδηλώσεις με την παρουσίαση χορογραφιών.

Σε ότι αφορά τον Δήμο Αθηναίων, αξίζει να γίνει αναφορά στη δράση του τμήματος Αθηνών του διεθνούς συμβουλίου χορού CID(International Dance Council). Το συγκεκριμένο τμήμα συγκεντρώνει τα μέλη του CID που κατοικούν ή εργάζονται στον νομό Αθηνών. Ενεργεί σε στενή συνεργασία με το CID, εφαρμόζει την πολιτική του και συμβάλει στις δραστηριότητές του σε ολόκληρο τον κόσμο. Εκπροσωπεί όλες τις μορφές χορού (θεατρικού, κοινωνικού, παραδοσιακού κλπ), όλες τις πτυχές του (παράσταση, διδασκαλία, ψυχαγωγία, έρευνα κλπ), σε όλους τους δήμους του νομού Αθηνών. Ο αντιπροσωπευτικός του χαρακτήρας αντανακλάται στην σύνθεση των μελών του. Ακολουθεί δραστήρια πολιτική στην προσέλκυση νέων μελών του CID στον νομό Αττικής. Διατηρεί επαφές με τις δημόσιες και δημοτικές αρχές, καθώς και με την Ελληνική Εθνική Επιτροπή UNESCO. Τηρεί τα μέλη του ενήμερα σε τακτική βάση με την αποστολή του διμηνιαίου περιοδικού "Ο χορός στον κόσμο" και του μηνιαίου Δελτίου Χορού. Διοργανώνει συνέδρια όπου τα μέλη του CID ενημερώνονται για την κατάσταση του χορού γενικά, και παρουσιάζουν τη δουλειά τους. Πραγματοποιεί εκδηλώσεις και δραστηριότητες, όπως συνέδρια, εκθέσεις, φεστιβάλ, διαλέξεις, μαθήματα ταξίδια, εκδόσεις κλπ., με σκοπό την αναβάθμιση του χορού σε όλες τις μορφές του.

Μια αξιοσημείωτη δράση, μεταξύ πολλών άλλων αφού ομολογουμένως η Αθήνα προσφέρει πληθώρα επιλογών σε ερασιτεχνικό επίπεδο, προέρχεται από μια επαγγελματία του χώρου με εξαιρετική πορεία στο μπαλέτο, την Έμυ Κορφιά (dancce.gr, 2019). Η Έμυ Κορφιά γεννήθηκε στην Αθήνα όπου και ξεκίνησε χορό στην Κρατική Σχολή Χορού. Συνέχισε τις σπουδές της στη Κρατική Ακαδημία Χορού της Βουδαπέστης, από όπου και αποφοίτησε. Αμέσως μετά χόρεψε με το Μπαλέτο του Εθνικού Θεάτρου της Ουγγαρίας με διευθυντή και χορογράφο τον Istvan Herczog και σύντομα έγινε πρώτη χορεύτρια. Ως πρώτη χορεύτρια του Εθνικού Μπαλέτου χόρεψε πολλούς κλασσικούς και νεοκλασσικούς ρόλους όπως την Swanilda στο μπαλέτο Coppelia, Ιουλιέτα στο μπαλέτο Ρωμαίος και Ιουλιέτα κ.ά.

Με την επιστροφή της στην Ελλάδα χόρεψε για το Εθνικό Θέατρο, την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Χοροθέατρο Ναυσικά, το Αέναο χοροθέατρο κ.ά. Το 1996 ξεκίνησε να παραδίδει μαθήματα Μπαλέτου και Ρεπερτορίου στο Επαγγελματικό Τμήμα του "Κέντρου Χορού Ισιδώρας και Ραϋμόνδου Ντάνκαν". Το 2000 ωστόσο, ίδρυσε με την Κατερίνα Ανδριοπούλου την ομάδα

συγχρόνου χορού X-ART με σκοπό την δημιουργία παραστάσεων χορού για παιδιά, όπου και για επτά χρόνια ανέβασαν με μεγάλη επιτυχία παραμύθια όπως ο Μικρός Πρίγκιπας, Η Σταχτοπούτα, Το Αηδόνι και το Τριαντάφυλλο κ.ά. .Διδάσκει σεμινάρια σε ομάδες και σχολές της Ελλάδας και του εξωτερικού όπως το Χοροθέατρο Ροές, η Κρατική Ομάδα Σύγχρονου Χορού της Ουαλίας Diversions, DV8 , Κέντρο Χορού του Δήμου Λεμεσού της Κύπρου κ.ά. Από το 2003 διδάσκει μπαλέτο για επαγγελματίες και BareaTerre στο DANCCE και μπαλέτο στην Ανώτερη Σχολή Χορού Νίκης Κονταξάκη. Από το 2008 συνεργάζεται με την DANCCEUNITIVA για την παραγωγή του φεστιβάλ χορού ArcforDance ως χορεύτρια όπου συμμετείχε στα έργα S.K.I.N.S. του JozsefCsabaHajzer ,InALandscape του TedStoffer και το CouldbeAnyone του Χάρη Κούσιου όπου διακρίθηκε στην 12η πλατφόρμα σύγχρονου χορού της Κύπρου και παρουσιάστηκε σε πολλές πόλεις και φεστιβάλ της Ευρώπης.

Εικόνα 7 Στιγμιότυπο από το MovingCities

Στην Αθήνα δραστηριοποιούνται δεκάδες πολιτιστικά κέντρα με πλούσια δραστηριότητα και αναφορικά με τον κλασικό χορό. Δύο από αυτά είναι το πολιτιστικό κέντρο «Ελληνικός Κόσμος» και το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού.

Το περασμένο καλοκαίρι διοργανώθηκε ο 18ος Διεθνής Διαγωνισμός Κλασικού Μπαλέτου και Σύγχρονου Χορού IDCH στο «ΘΕΑΤΡΟΝ» του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος». Σε αυτήν την παράσταση Gala Κλασικού Μπαλέτου και Σύγχρονου Χορού, εμφανίστηκαν διακεκριμένοι διεθνείς χορευτές. Στόχος του διαγωνισμού ήταν να γεφυρώσει επαγγελματίες και ερασιτέχνες χορευτές από όλο τον κόσμο, μέσα από ένα διαγωνισμό ταλέντου και τεχνικής στο Κλασικό Μπαλέτο και στον Σύγχρονο χορό, προκειμένου να ανταλλάξουν ιδέες και εμπειρίες. Απονέμοντας βραβεία σε ξεχωριστά ταλέντα, προσέφερε στους χορευτές την καλύτερη δυνατή ανταμοιβή και αναγνώριση, δίνοντας τους κίνητρα για μια επαγγελματική σταδιοδρομία. Ιδρύτρια και οργανώτρια αυτού του σημαντικού πολιτιστικού γεγονότος για το **κλασικό μπαλέτο** και τον **σύγχρονο χορό**, είναι η γνωστή για τις διεθνείς δραστηριότητες της, χορεύτρια και χορογράφος **Κατερίνα Παυλάκη**. Στα 18 χρόνια ύπαρξής του, το **IDCH** έχει αναγνωριστεί διεθνώς για την ποιότητα του, έχει γίνει θεσμός και σημείο αναφοράς για χορευτές σε όλο τον κόσμο. Τέλος αναφέρουμε ότι, η παράσταση των νικητών πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του **Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού**.

3 Κεφάλαιο –Σχεδιασμός και ανάπτυξη εμπειρικής έρευνας

3.1 Μεθοδολογία Έρευνας

Για τις ανάγκες της εργασίας, κρίθηκε απαραίτητη η συλλογή πρωτογενούς υλικού, καθώς τέτοιο υλικό δεν υπάρχει έτοιμο, ούτε εντοπίστηκαν αντίστοιχα στοιχεία από προηγούμενες έρευνες. Πραγματοποιήθηκε μια συγκριτική μελέτη, μέσω έρευνας που ανήκει στις κοινωνικές επιστήμες και είναι η εθνογραφική, με συλλογή πρωτογενών δεδομένων, δύο παρεμφερών σχολών που βρίσκονται η μία στην Αθήνα και η δεύτερη στην Μυτιλήνη όπου μπορεί κάποιος να διδαχθεί - σε επαγγελματικό αλλά και σε ερασιτεχνικό επίπεδο- την τέχνη του κλασσικού μπαλέτου. Ο σκοπός της πρωτογενούς αυτής έρευνας είναι να πραγματοποιηθεί σύγκριση σε επίπεδο υποδομών, κουλτούρας, επικοινωνιακής προσέγγισης και χειρισμού των μαθητών. Η έρευνα γίνεται με την χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα ευκολίας δασκάλων, γονέων των μαθητών των δύο επιλεγμένων σχολών, αλλά και κατοίκων της περιοχής που δεν έχουν κάποια άμεση σχέση με το μπαλέτο, με σκοπό την εξακρίβωση διαφορών στην αντίληψη για την τέχνη του κλασσικού μπαλέτου.

Η επιλογή των δύο αυτών περιοχών δεν ήταν τυχαία καθόσον η ίδια η ερευνήτρια έχει μεγαλώσει και ζήσει και στις δύο πόλεις ενώ παράλληλα συνέχιζε να ασχολείται με το μπαλέτο. Παρόλα αυτά ένας σπουδαίος λόγος επιλογής των δύο αυτών περιοχών είναι οι μεγάλες ανισότητες τις οποίες μπορούμε να εντοπίσουμε. Με μία πρώτη ματιά, από άποψη πληθυσμού, άρα και πιθανών ενδιαφερομένων για το επαγγελματικό ή ερασιτεχνικό μπαλέτο, ο πληθυσμός των δύο περιοχών διαφέρει σε σημαντικό βαθμό.

Παράλληλα οι δύο αυτές περιφέρειες έχουν και μία μεγάλη διαφορά στο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Τόσο στην Αττική, άρα και στην Αθήνα όσο και στο Βόρειο Αιγαίο, δηλαδή και στη Μυτιλήνη, τα τελευταία χρόνια υπάρχει μία αρνητική μεταβολή του ΑΕΠ. Στο Βόρειο Αιγαίο όπως και στη Μυτιλήνη σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής στατιστικής Αρχής, η πτώση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στη Μυτιλήνη και στο βόρειο Αιγαίο είναι πολύ μεγαλύτερη (Statistics.gr, 2019). Σύμφωνα με δημοσιεύματα, το υψηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ καταγράφεται στην Αττική(Kathimerini.gr, 2019) ενώ για το νομό Λέσβου, έχει πραγματοποιηθεί μία πραγματική βουτιά του ΑΕΠ (Emprosnet.gr, 2016), όπου μπορούμε να δούμε ότι το ΑΕΠ στην Αττική είναι σχεδόν διπλάσιο από αυτό στην περιοχή της

Λέσβου(Statistics.gr, 2019). Συνεπώς με την επιλογή αυτών των δύο απομακρυσμένων γεωγραφικών περιοχών, δεν κοιτάμε μόνο τις διαφορές σε πιθανούς άξονες όπως κουλτούρα και αντιλήψεις, αλλά παίρνουμε μια αίσθηση για την πιθανή επίπτωση την οποία μπορούν να έχουν οι οικονομικές δυνατότητες των πολιτών των περιοχών στη διαμόρφωση άποψης για το μπαλέτο, ερασιτεχνικό ή επαγγελματικό.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο δεν περιοριστήκαμε μόνο στους δασκάλους του μπαλέτου και στους γονείς που πηγαίνουν τα παιδιά τους στις σχολές μπαλέτου, αλλά αναζητήσαμε και την γνώμη του κοινού των περιοχών αυτών (ανθρώπων στη γειτονική περιοχή της εκάστοτε σχολής).

Ο τρόπος με τον οποίο έγινε η επιλογή των καθηγητών, δηλαδή για να βγει το δείγμα των καθηγητών ακολουθήθηκε η διαδικασία δειγματοληψίας έντασης, με την έννοια ότι οι περιπτώσεις που επιλέγονται, οι καθηγητές, εκδηλώνουν τα χαρακτηριστικά που ενδιαφέρουν τον ερευνητή, δηλαδή τη γνώση τους και την έντονη ενασχόλησή τους με το μπαλέτο. Από την άλλη μεριά, η επιλογή των γονέων ήταν συνδυασμός της δειγματοληψίας τυπικής περίπτωσης, δηλαδή η τυπική περίπτωση του γονέα που πηγαίνει το παιδί του στο μπαλέτο παράλληλα με συνδυασμένη τύχη τυχαία δειγματοληψία. Τέλος η επιλογή των ανθρώπων στη γειτονική περιοχή της σχολής που απάντησαν το ερωτηματολόγιο έγινε σε συνδυασμό με τη δειγματοληψία κριτηρίου, επιλέχθηκαν άτομα στις γειτονιές και στους γύρω δρόμους από τη σχολή, επιλέγοντας τη μέθοδο δειγματοληψίας ευκολίας (Ισαρη&Πουρκός, 2015), καθώς εντοπίστηκαν και επιλέχθηκαν τα άτομα που ήταν διατεθειμένα εθελοντικά να συμμετέχουν στην έρευνα.

3.2 Ερευνητικοί στόχοι και ερευνητικές υποθέσεις

Οι ερευνητικοί στόχοι της εργασίας είναι να διερευνηθεί και να διαπιστωθεί:

1. Ο βασικός λόγος που δεν έχει αναπτυχθεί το κλασσικό μπαλέτο ως επάγγελμα στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις τρεις διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων στον έρευνα.
2. Ο βασικός λόγος για τον οποίο θα επέλεγε κάποιος το κλασσικό μπαλέτο ως δραστηριότητα του παιδιού του στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις τρεις διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων στον έρευνα.

Οι Ερευνητικές Υποθέσεις που προέκυψαν από το σκοπό και τους στόχους της παρούσας εργασίας και τις οποίες επιδιώκει να επιβεβαιώσει ή να απορρίψει η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε, μπορούν να αποδοθούν ως εξής:

1. Οι απόψεις των δασκάλων μπαλέτου και των γονέων που το επιλέγουν ως δραστηριότητα των παιδιών τους συμπίπτουν σχετικά με τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Ελλάδα.
2. Οι απόψεις των δασκάλων κλασικού μπαλέτου, των γονέων που επιλέγουν το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους και του κοινού διαφοροποιούνται σημαντικά σχετικά με εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα.
3. Η άποψη των Ελλήνων για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα δεν παρουσιάζει διαφοροποίηση ανάλογα με τον τόπο κατοικίας, μεταξύ πρωτεύουσας και επαρχίας.
4. Το καθαρό δηλωμένο εισόδημα, δεν αποτελεί κριτήριο διαφοροποίησης των οικογενειών που προτιμούν το κλασικό μπαλέτο, ως μια μορφή ενασχόλησης για τα παιδιά.
5. Το επίπεδο μόρφωσης των γονέων, δεν αποτελεί κριτήριο διαφοροποίησης των οικογενειών που προτιμούν το κλασικό μπαλέτο, ως μια μορφή ενασχόλησης για τα παιδιά.

3.3 Ανάπτυξη και εκπόνηση της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίων, όπου στην πλειοψηφία τους είχανε κλειστές ερωτήσεις. Τα ερωτηματολόγια ήταν 3: ένα για τους δασκάλους, ένα για τους γονείς των παιδιών και ένα για τους κατοίκους των γύρω περιοχών, με σκοπό να συλλέξουμε διαφορετικά στοιχεία ή ακόμα και τα ίδια στοιχεία από διαφορετική οπτική γωνία. Θεωρήσαμε σημαντικό να διαχωρίσουμε τις ομάδες που θα προσεγγίσουμε σε αυτές τις τρεις ώστε να μπορέσουμε να ικανοποιήσουμε και να απαντήσουμε όλα τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Τέλος για την επεξεργασία των απαντήσεων, χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα SPSS, όπου είχαμε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου την παραγωγή κυρίως περιγραφικών στοιχείων και γραφημάτων τα οποία μας βοήθησαν να επιβεβαιώσουμε τις ερευνητικές μας υποθέσεις.

Η επιτόπια έρευνα διενεργήθηκε από την ίδια την ερευνήτρια από τις 15 Νοεμβρίου 2018 έως τις 15 Φεβρουαρίου 2019, στις περιοχές της Αθήνας και της Μυτιλήνης.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 10 δασκάλους σε Αθήνα και Μυτιλήνη. 70 γονείς παιδιών που ασχολούνται με το μπαλέτο και 70 κατοίκων στην περιοχή γύρω από τις σχολές μπαλέτου. Είναι χωρισμένα ισάριθμα σε Αθήνα και Μυτιλήνη για όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ομοιομορφία.

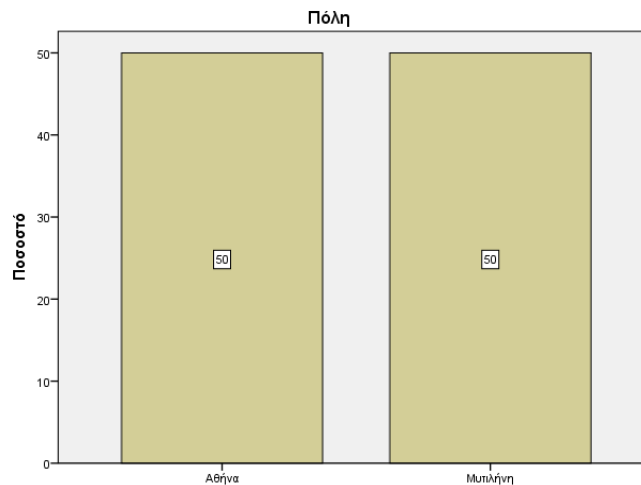
4 Κεφάλαιο –Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας

4.1 Αποτελέσματα απαντήσεων στα ερωτηματολόγια των δασκάλων

Ο πίνακας και το διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζουν την περιοχή κατοικίας των δασκάλων κλασικού μπαλέτου:

Πίνακας 1 – Πόλη κατοικίας δασκάλων

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αθήνα	5	50,0	50,0	50,0
Μυτιλήνη	5	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

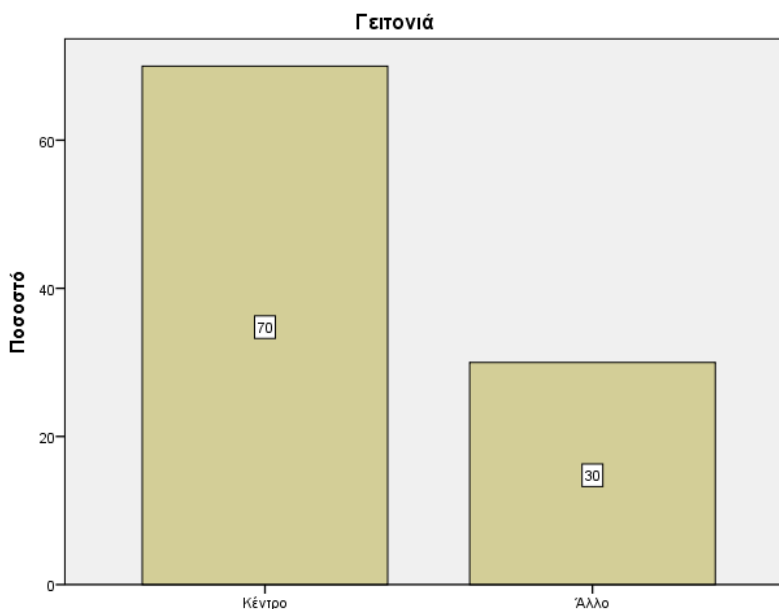
Γράφημα 1 – Πόλη κατοικίας των δασκάλων κλασικού μπαλέτου

Όσον αφορά την πόλη κατοικίας, οι δάσκαλοι μπαλέτου είναι μοιρασμένοι. Οι μισοί βρίσκονται στην πρωτεύουσα και οι μισοί κατοικούν στη Μυτιλήνη.

Ο πίνακας και το διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζουν τη γειτονιά κατοικίας των δασκάλων κλασικού μπαλέτου:

Πίνακας 2 – Γειτονιά κατοικίας δασκάλων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Κέντρο	7	70,0	70,0	70,0
Άλλο	3	30,0	30,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

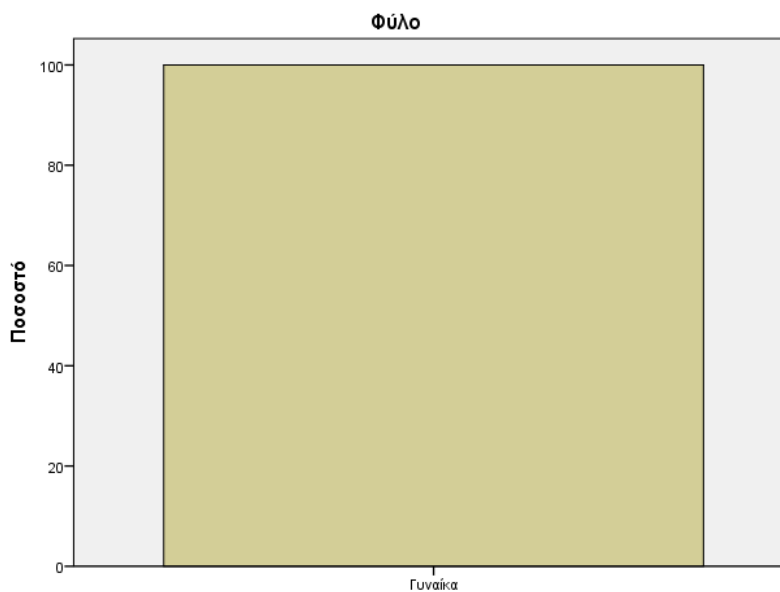
Γράφημα 2 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων

Όσον αφορά τη γειτονιά στην οποία κατοικούν, οι ερωτώμενοι απάντησαν σε ποσοστό 70% ότι βρίσκονται στο κέντρο, ενώ το υπόλοιπο 30% κατοικεί εκτός κέντρου.

Ο πίνακας και το διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζουν την κατανομή του φύλου των δασκάλων κλασικού μπαλέτου:

Πίνακας 3 – Φύλο δασκάλων

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Γυναίκα	10	100,0	100,0	100,0

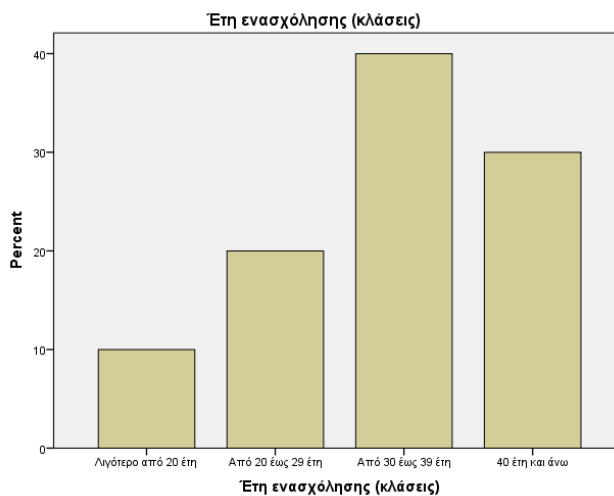
Γράφημα 3 - Φύλο δασκάλων

Όλοι οι εκπαιδευτές μπαλέτου που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν όλοι γυναίκες.

Συνολικά έτη ασχολίας με το μπαλέτο για τους δασκάλους.

Πίνακας 4 - Έτη ενασχόλησης (κλάσεις)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Λιγότερο από 20 έτη	1	10,0	10,0	10,0
Από 20 έως 29 έτη	2	20,0	20,0	30,0
Από 30 έως 39 έτη	4	40,0	40,0	70,0
40 έτη και άνω	3	30,0	30,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

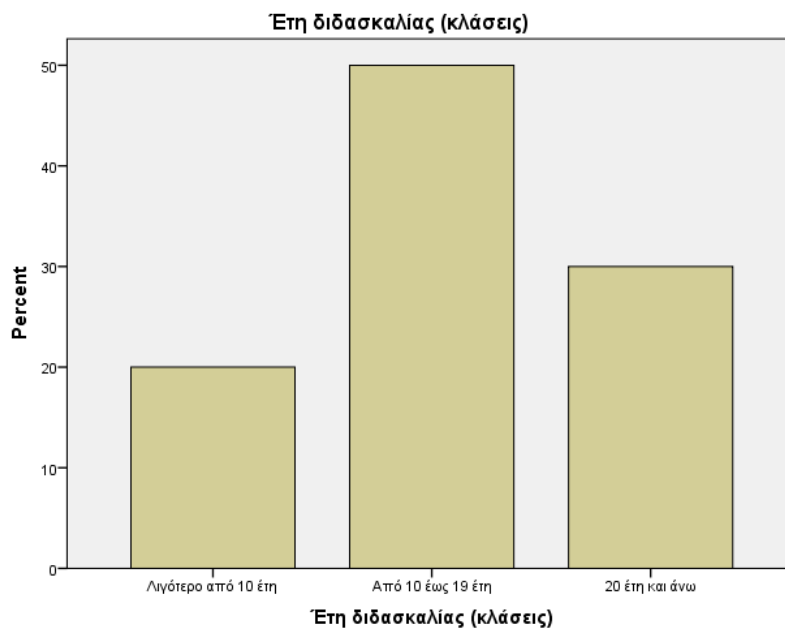
Γράφημα 4 - Έτη ενασχόλησης των δασκάλων με το κλασικό μπαλέτο

Ο πίνακας και το διάγραμμα εδώ αποτυπώνουν τα χρόνια ενασχόλησης των ερωτώμενων του δείγματος με το κλασικό μπαλέτο. Αθροιστικά, το 70% απάντησε ότι ασχολείται από 30 χρόνια και πάνω, πράγμα που δείχνει το μέγεθος της εμπειρίας και της αφοσίωσης. Μόλις 20% απάντησαν ότι ασχολούνται από 20 έως 29 έτη, ενώ υπήρξε μία μόνο ερωτώμενη που ασχολείται λιγότερο από 20 χρόνια.

2. Συνολικά έτη διδασκαλίας μπαλέτου για τους δασκάλους

Πίνακας 5 - Συνολικά έτη διδασκαλίας μπαλέτου για τους δασκάλους

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Λιγότερο από 10 έτη	2	20,0	20,0	20,0
Από 10 έως 19 έτη	5	50,0	50,0	70,0
20 έτη και άνω	3	30,0	30,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 5- Συνολικά έτη διδασκαλίας μπαλέτου για τους δασκάλους

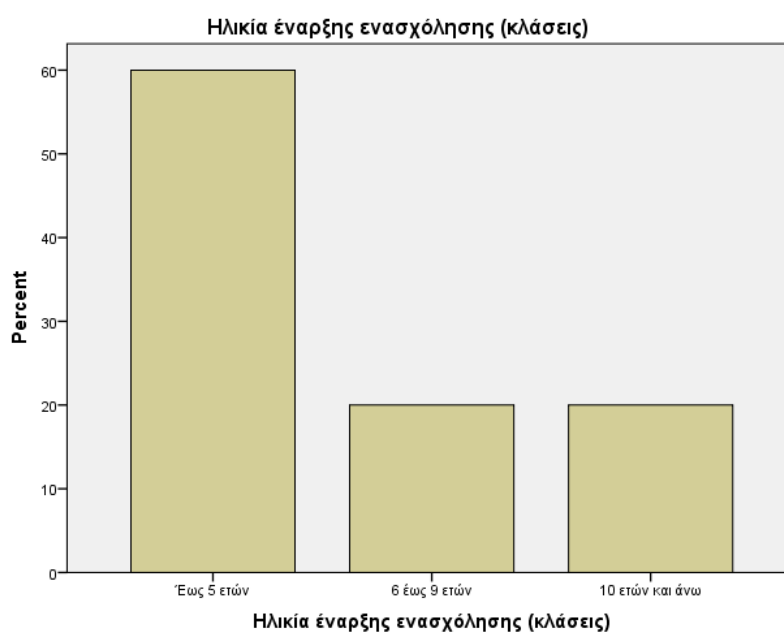
Αντίστοιχη με την εικόνα της ενασχόλησης με το κλασικό μπαλέτο είναι και αυτή των ετών διδασκαλίας. Η εμπειρία του δείγματος φαίνεται και εδώ, αφού οι μισές ερωτώμενες απάντησαν ότι διδάσκουν από 10 έως 19 έτη, ενώ το 30% διδάσκει πάνω από 20 έτη. Το μικρότερο ποσοστό, 20% συγκέντρωσε η κλάση για διδασκαλία κάτω από 10 έτη.

3. Ηλικία έναρξης ενασχόλησης

Πίνακας 6 - Ηλικία έναρξης ενασχόλησης (κλάσεις)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Έως 5 ετών	6	60,0	60,0	60,0
6 έως 9 ετών	2	20,0	20,0	80,0
10 ετών και άνω	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 6 - Ηλικία έναρξης ενασχόλησης

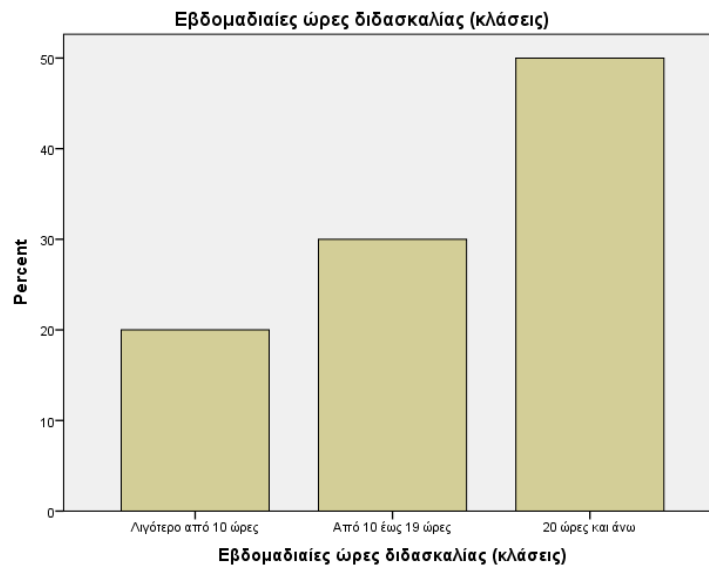
Οι περισσότερες απαντήσεις στην ερώτηση για την ηλικία έναρξης της ενασχόλησης με το μπαλέτο δόθηκαν για την κλάση έως 5 ετών, με 60%. Με ίδιο ποσοστό, 20%, ακολούθησαν και οι κλάσεις από 6 έως 9 και 10 ετών και άνω.

4. Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας

Πίνακας 7 - Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας

Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας (κλάσεις)

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Λιγότερο από 10 ώρες	2	20,0	20,0	20,0
Από 10 έως 19 ώρες	3	30,0	30,0	50,0
20 ώρες και άνω	5	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

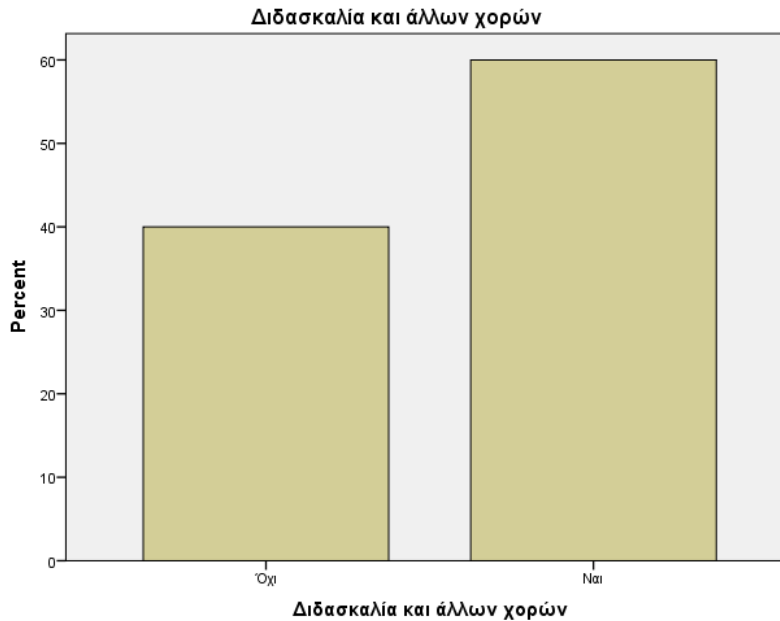
Γράφημα 7 - Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας

Η εμπειρία του δείγματος σε ότι αφορά τη διδασκαλία του κλασικού μπαλέτου επιβεβαιώνεται και από τον πίνακα για τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας. Οι μισές απαντήσεις δόθηκαν για την κλάση από 20 ώρες και πάνω, ενώ αθροιστικά το 80% διδάσκει τουλάχιστον 10 ώρες την εβδομάδα. Υπήρξε και ένα ποσοστό της τάξης του 20%, που διδάσκει λιγότερες από 10 ώρες την εβδομάδα.

5. Διδασκαλία και άλλων χορών

Πίνακας 8 - Διδασκαλία και άλλων χορών

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	4	40,0	40,0	40,0
Ναι	6	60,0	60,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 8 - Διδασκαλία και άλλων χορών

Στην ερώτηση εάν οι δάσκαλοι κλασικού μπαλέτου διδάσκουν και άλλα είδη χορού, το 60% απάντησε θετικά, ενώ το 40% απάντησε αρνητικά. Οι απαντήσεις για τα άλλα είδη χορού που διδάσκουν οι δάσκαλοι, πέραν του μπαλέτου, περιλάμβαναν: το σύγχρονο, το τανγκό, το λάτιν, τον αυτοσχεδιασμό, το οριεντάλ.

6. Λόγοι επιλογής συγκεκριμένου επαγγέλματος

Στην ερώτηση για το λόγο που οι δάσκαλοι κλασικού μπαλέτου επέλεξαν το συγκεκριμένο επάγγελμα, οι απαντήσεις που δόθηκαν συνοψίζονται παρακάτω:

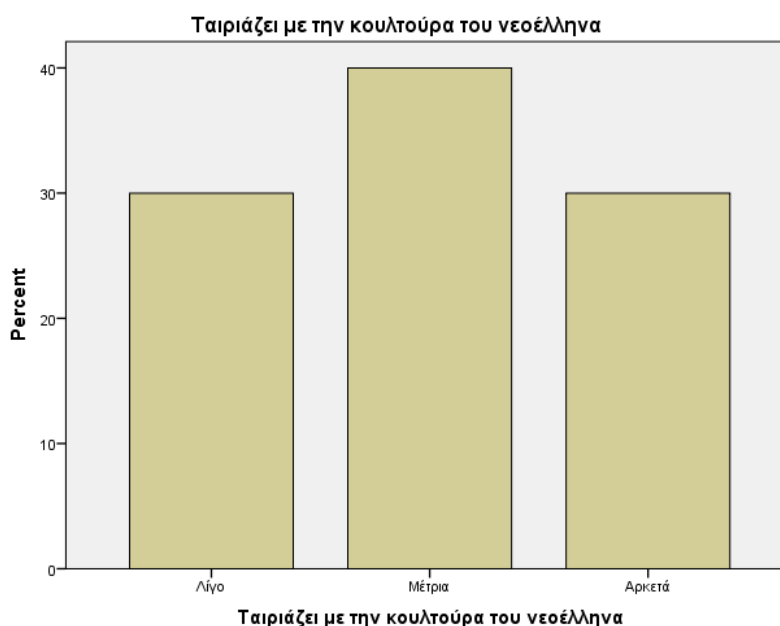
- Ήταν αυτό που τους άρεσε περισσότερο
- Γιατί το αγαπούν
- Γιατί εκφράζονται μέσα από αυτό
- Είχαν αυτή την επιθυμία από παιδιά
- Γιατί είχαν φυσική κλίση σε αυτό.

Από τις παραπάνω απαντήσεις εξάγεται το συμπέρασμα ότι η επιλογή των ερωτώμενων για το συγκεκριμένο επάγγελμα βασίστηκε στο συναίσθημά τους για το μπαλέτο και στην κλίση ή το φυσικό ταλέντο που είχαν σε αυτό.

7. «Πιστεύετε ότι το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα;»

Πίνακας 9 - Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο

Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Λίγο	3	30,0	30,0	30,0
Μέτρια	4	40,0	40,0	70,0
Αρκετά	3	30,0	30,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

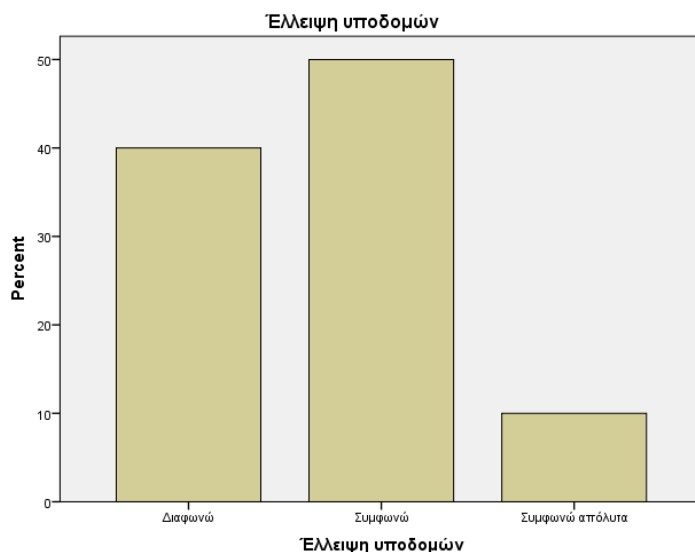
Γράφημα 9 - Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο

Ο πίνακας και το διάγραμμα παραπάνω αποτυπώνουν τις απαντήσεις των ερωτώμενων για το κατά πόσο το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα. Καθώς στο σημείο αυτό εξετάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτών, υπάρχει ιδιαίτερη σημαντικότητα στη δική τους οπτική για αυτό το ζήτημα, επειδή ο βιοπορισμός του είναι σε κάποια εξάρτηση από αυτό. Οι απαντήσεις χαρακτηρίζονται από μετριοπάθεια, αφού συγκεντρώνονται στις μεσαίες τιμές της πενταβάθμιας κλίμακας που είχαν στη διάθεσή τους. Το 40% απάντησε «μέτρια», ενώ από 30% πήραν οι απαντήσεις «λίγο» και «αρκετά».

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 10 - Έλλειψη υποδομών

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	4	40,0	40,0	40,0
Συμφωνώ	5	50,0	50,0	90,0
Συμφωνώ απόλυτα	1	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 10 - Έλλειψη υποδομών

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τις συμμετέχουσες να τοποθετηθούν σε ότι αφορά τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα. Αυτό πραγματοποιείται με την παρουσίαση συγκεκριμένων παραγόντων, που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία είναι ικανοί να εμποδίσουν την ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας, ενώ οι ερωτώμενες κλήθηκαν να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους με το κάθε σημείο. Σε ότι αφορά την έλλειψη υποδομών, το 50% δήλωσε συμφωνία, ενώ το 40% δήλωσε διαφωνία. Υπήρξε και ένα 10% που δήλωσε απόλυτη συμφωνία. Άρα εδώ οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες και δεν προκύπτει ξεκάθαρο συμπέρασμα για το εάν οι υποδομές είναι ένας σημαντικός λόγος μη ανάπτυξης του μπαλέτου στην Ελλάδα.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 11 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	6	60,0	60,0	60,0
Ουδέτερος	1	10,0	10,0	70,0
Συμφωνώ	3	30,0	30,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

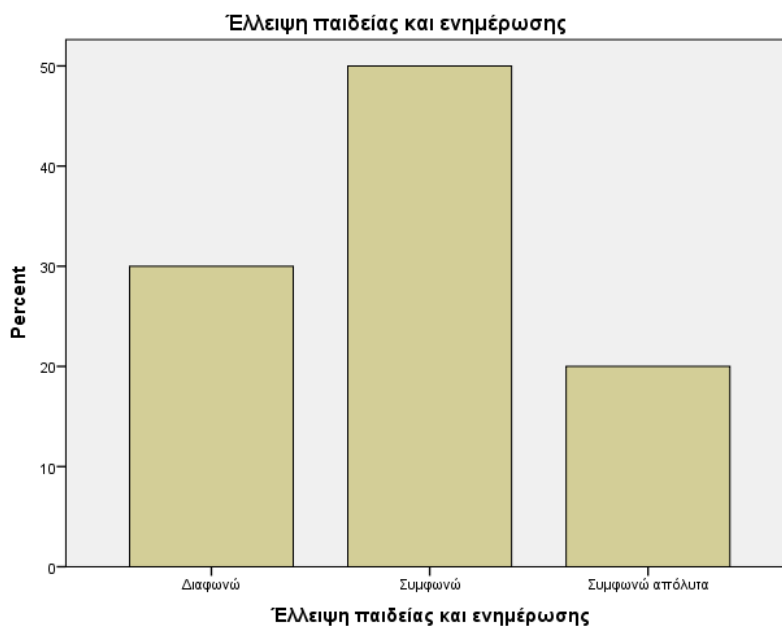
Γράφημα 11 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Για τη συμβολή της έλλειψης ικανού βαθμού επαγγελματιών στη χαμηλή ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, το 60% δήλωσε διαφωνία, το 10% ήταν ουδέτερο και το 30% δήλωσε συμφωνία. Οι περισσότερες συμμετέχουσες δε δέχονται ότι η Ελλάδα παρουσιάζει έλλειψη επαγγελματιών, σε βαθμό που να εμποδίζεται η ανάπτυξη του μπαλέτου.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 12 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	3	30,0	30,0	30,0
Συμφωνώ	5	50,0	50,0	80,0
Συμφωνώ απόλυτα	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 12 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

Η έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, σύμφωνα με τους δασκάλους, αφού αθροιστικά το 70% δήλωσε συμφωνία και μόλις το 30% διαφώνησε.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 13 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	3	30,0	30,0	30,0
Ουδέτερος	1	10,0	10,0	40,0
Συμφωνώ	5	50,0	50,0	90,0
Συμφωνώ απόλυτα	1	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

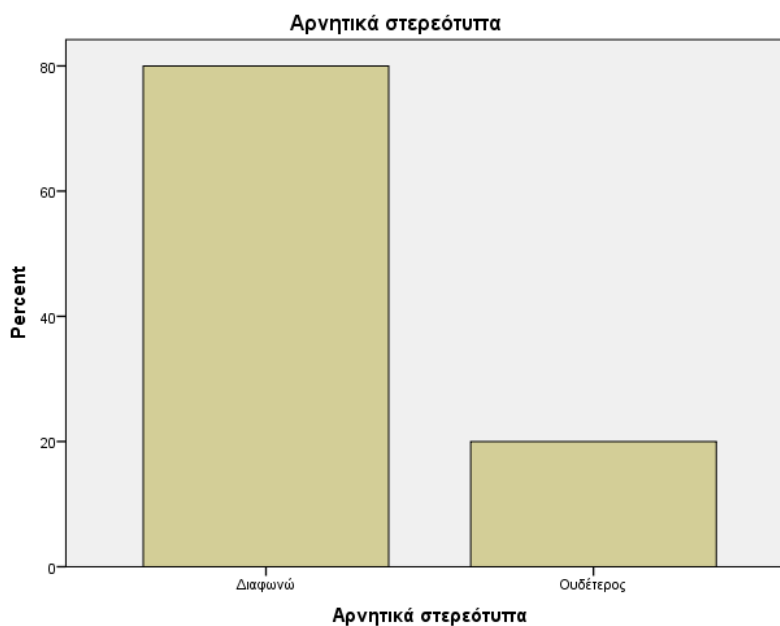
Γράφημα 13 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

Πιο μοιρασμένο εμφανίστηκε το δείγμα σε ότι αφορά την έλλειψη των μέσων εκμάθησης, ως λόγο περιορισμού της ανάπτυξης του μπαλέτου. Το 50% των απαντήσεων δήλωσε συμφωνία και το 30% δήλωσε διαφωνία. 10% πήραν οι απαντήσεις της απόλυτης συμφωνίας και της ουδετερότητας. Άρα η έλλειψη των μέσων εκμάθησης επηρεάζει την ανάπτυξη του μπαλέτου στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις ερωτώμενες.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 14 - Αρνητικά στερεότυπα

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	8	80,0	80,0	80,0
Ουδέτερος	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

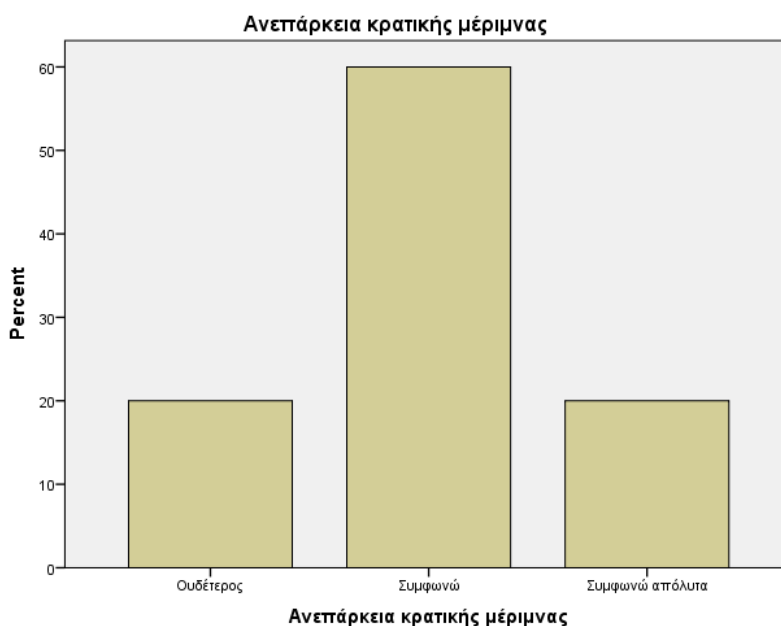
Γράφημα 14 - Αρνητικά στερεότυπα

Αρκετά ξεκάθαρα απάντησαν οι ερωτώμενες για το βαθμό που τα αρνητικά στερεότυπα εμποδίζουν την ανάπτυξη. Το 80% απάντησε ότι διαφωνεί, ενώ υπήρξε και ένα 20% που δήλωσε ουδετερότητα. Σε καμία περίπτωση δε συμφωνούν με αυτή τη δήλωση οι δασκάλες του μπαλέτου.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 15 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Ουδέτερος	2	20,0	20,0	20,0
Συμφωνώ	6	60,0	60,0	80,0
Συμφωνώ απόλυτα	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

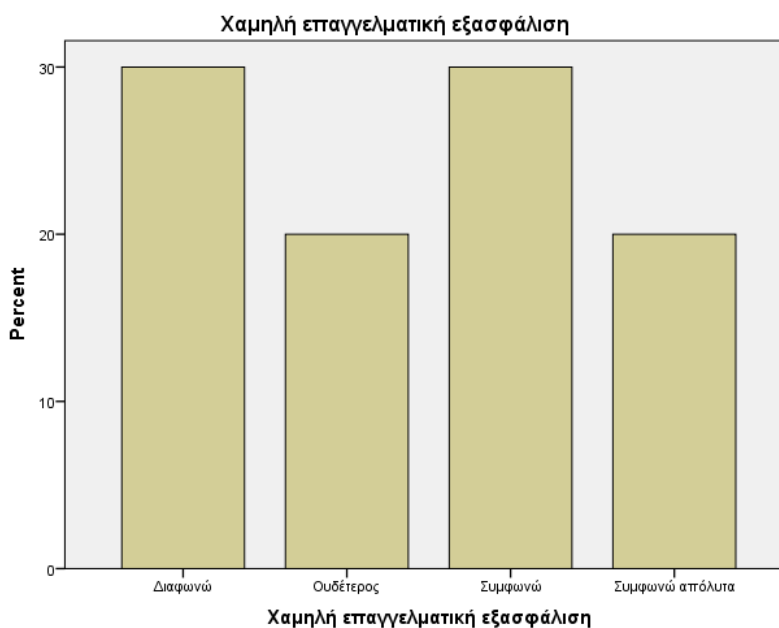
Γράφημα 15 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

Την ακριβώς αντίστροφη εικόνα παρουσιάζουν οι απαντήσεις για τον παράγοντα ανεπάρκειας της κρατικής μέριμνας και το εάν εμποδίζει την ανάπτυξη του μπαλέτου. Αθροιστικά, το 80% απάντησε ότι συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, ενώ πάλι ένα 20% δήλωσε ουδετερότητα. Οι δασκάλες φαίνονται πεπεισμένες ότι η ανάπτυξη του μπαλέτου επηρεάζεται σημαντικά από την έλλειψη της κρατικής μέριμνας.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 16 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	3	30,0	30,0	30,0
Ουδέτερος	2	20,0	20,0	50,0
Συμφωνώ	3	30,0	30,0	80,0
Συμφωνώ απόλυτα	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

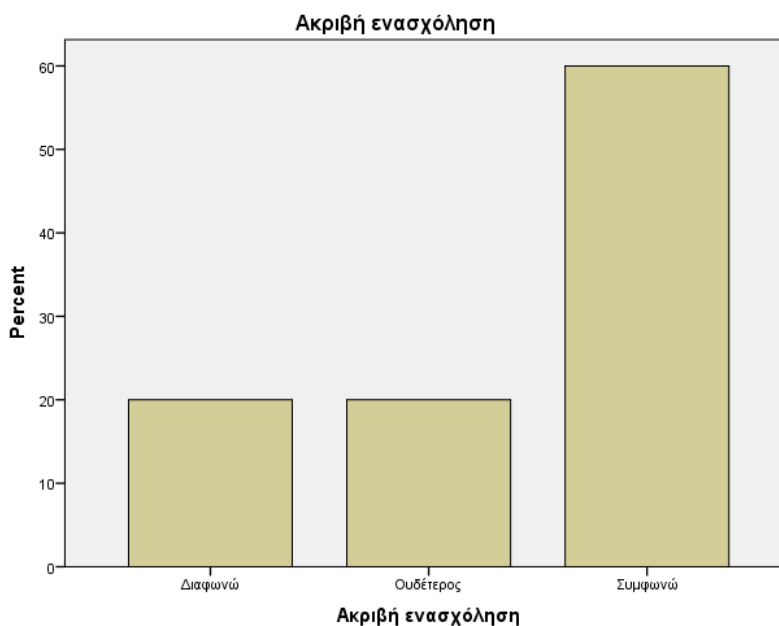
Γράφημα 16 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

Στην ερώτηση εάν το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας της χαμηλής επαγγελματικής εξασφάλισης, ένα ίδιο ποσοστό της τάξης του 30% δήλωσε ταυτόχρονα συμφωνία και διαφωνία. Από 20% έλαβαν οι απαντήσεις της απόλυτης συμφωνίας και της ουδετερότητας. Αν και υπάρχουν μοιρασμένες απόψεις για το ζήτημα αυτό, οι περισσότερες απαντήσεις δείχνουν συμφωνία με την παραπάνω δήλωση.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 17 - Ακριβή ενασχόληση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	2	20,0	20,0	20,0
Ουδέτερος	2	20,0	20,0	40,0
Συμφωνώ	6	60,0	60,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

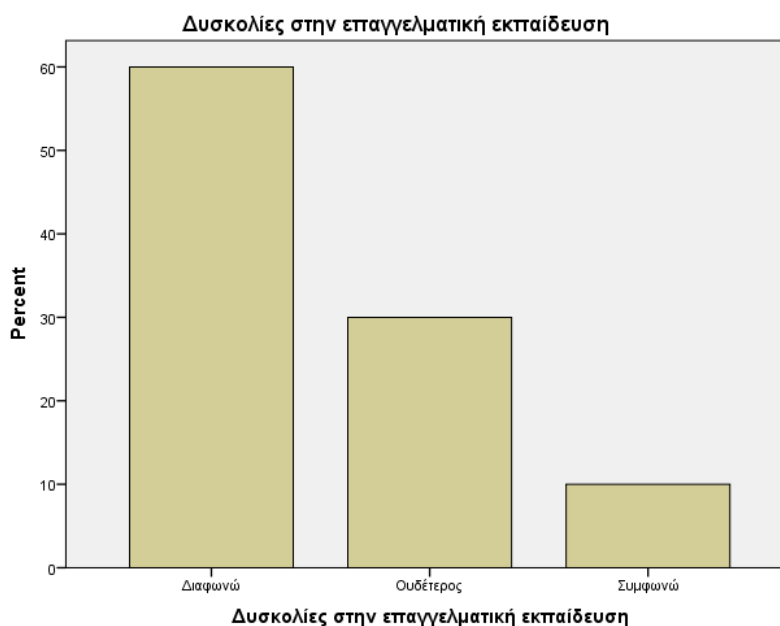
Γράφημα 17 - Ακριβή ενασχόληση

Μεγάλο ποσοστό συμφωνίας, της τάξης του 60% έλαβε η δήλωση ότι το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας του υψηλού κόστους ενασχόλησης. Από 20% πήραν οι απαντήσεις της διαφωνίας και της ουδετερότητας.

8. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 18 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	6	60,0	60,0	60,0
Ουδέτερος	3	30,0	30,0	90,0
Συμφωνώ	1	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 18 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

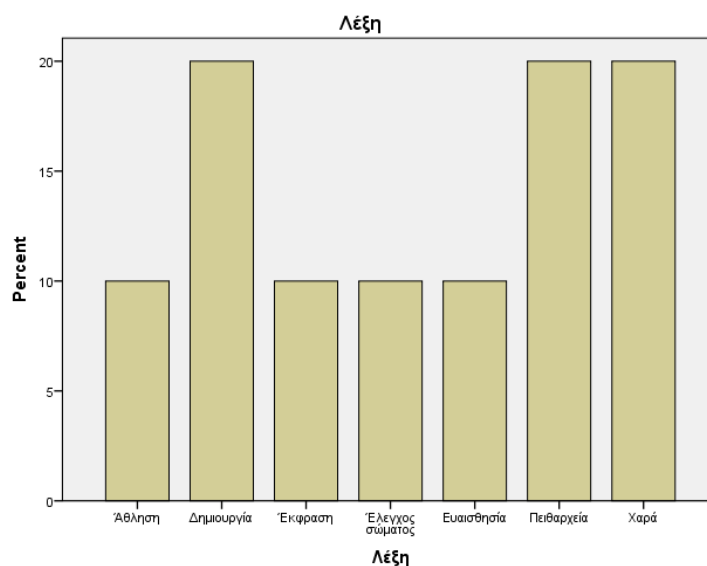
Αντίστροφη εικόνα με την προηγούμενη εμφανίστηκε στις απαντήσεις των ερωτώμενων για το εάν η ενασχόληση με το μπαλέτο εμποδίζεται εξαιτίας των δυσκολιών στην επαγγελματική εκπαίδευση. Το 60% διαφώνησε, το 30% έδειξε ουδετερότητα, ενώ μόλις το 10% συμφώνησε.

Οι ερωτώμενες προσέθεσαν στην κατηγορία των παραγόντων που εμποδίζουν την ανάπτυξη το κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα και την άγνοια για τις επαγγελματικές προεκτάσεις του κλασικού μπαλέτου και την έλλειψη παιδείας των Ελλήνων για το συγκεκριμένο είδος χορού.

9. «Ποια είναι η πρώτη λέξη που σας έρχεται στο μυαλό όταν κάποιος σας ρωτήσει γιατί να ασχοληθεί ή να φέρει το παιδί του για να μάθει μπαλέτο, τι έχει να κερδίσει;».

Πίνακας 19 – Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο

Λέξη				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Άθληση	1	10,0	10,0	10,0
Δημιουργία	2	20,0	20,0	30,0
Έκφραση	1	10,0	10,0	40,0
Έλεγχος σώματος	1	10,0	10,0	50,0
Ευαισθησία	1	10,0	10,0	60,0
Πειθαρχία	2	20,0	20,0	80,0
Χαρά	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

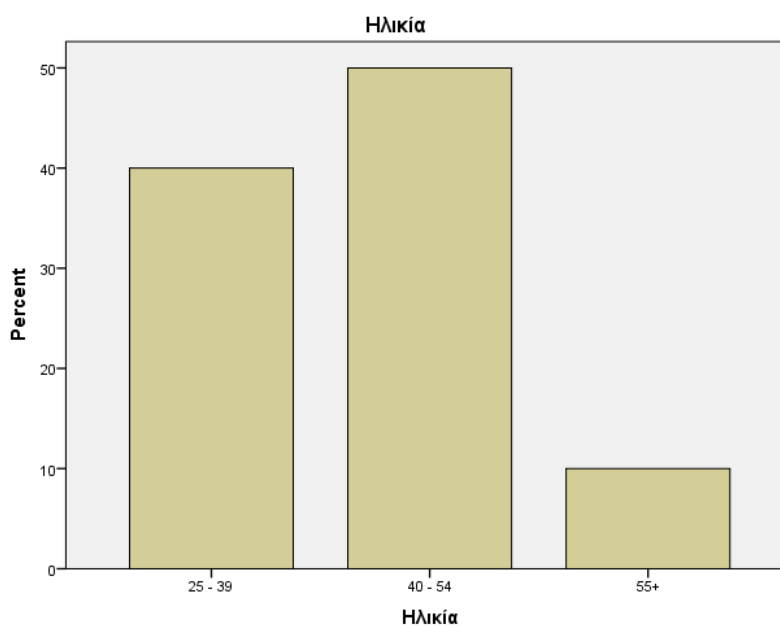
Γράφημα 19 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο

Στην ερώτηση για το ποια είναι η πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό τους όταν κάποιος τους ρωτά για ποιο λόγο να επιλέξουν το μπαλέτο ως δραστηριότητα για το παιδί τους, οι δασκάλες απάντησαν την πειθαρχία, την έκφραση, την άθληση, τη δημιουργία, τη χαρά, τον έλεγχο σώματος και την ευαισθησία. Περισσότερες φορές επιλέχθηκαν η δημιουργία, η πειθαρχία και η χαρά.

10. «Σε ποια ηλικιακή κλάση ανήκετε;»

Πίνακας 20 – Ηλικία δασκάλων

Ηλικία				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
25 - 39	4	40,0	40,0	40,0
40 - 54	5	50,0	50,0	90,0
55+	1	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

Γράφημα 20 - Ηλικία δασκάλων

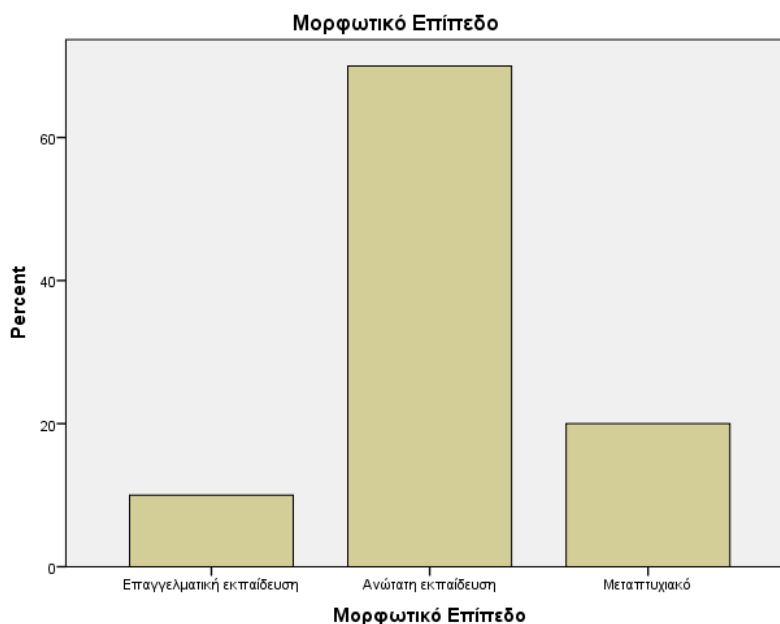
Αναφερόμενοι στην ηλικία τους, οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι είναι από 35 έως 49, σε ποσοστό 40%, από 40 έως 54, σε ποσοστό 50%, ενώ υπήρξε και μία δασκάλα άνω των 55 ετών.

11. «Ποιο είναι το επίπεδο σπουδών σας;»

Πίνακας 21 - Μορφωτικό επίπεδο δασκάλων

Μορφωτικό Επίπεδο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Επαγγελματική εκπαίδευση	1	10,0	10,0	10,0
Ανώτατη εκπαίδευση	7	70,0	70,0	80,0
Μεταπτυχιακό	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

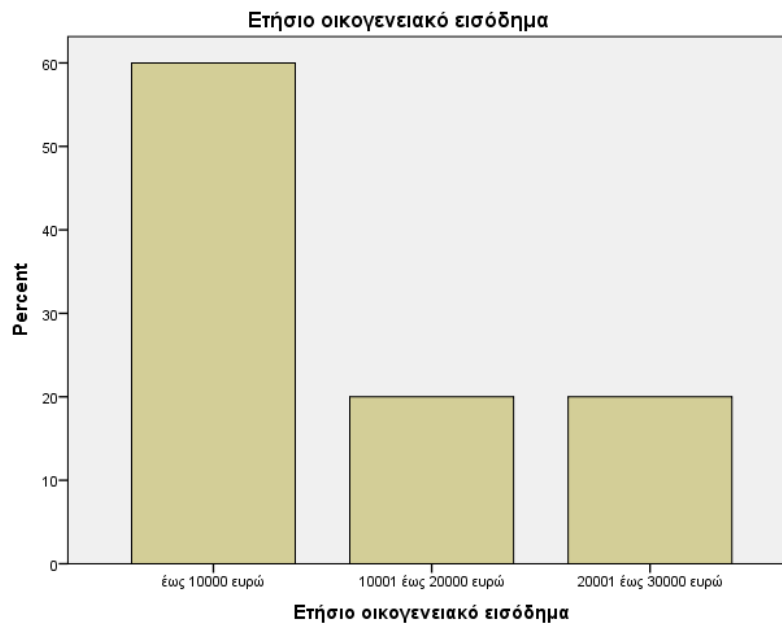
Γράφημα 21 - Μορφωτικό επίπεδο δασκάλων

Το δείγμα της έρευνας για τους εκπαιδευτές κλασικού μπαλέτου εμφανίζεται ιδιαίτερα μορφωμένο, αφού το 90% έχει λάβει ανώτατη εκπαίδευση, με το 20% να κατέχει και κάποιο μεταπτυχιακό. Μόλις 10% έχει λάβει επαγγελματική εκπαίδευση.

12. «Ποιο είναι το ετήσιο οικογενειακό σας εισόδημα;»

Πίνακας 22 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δασκάλων

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
έως 10000 ευρώ	6	60,0	60,0	60,0
10001 έως 20000 ευρώ	2	20,0	20,0	80,0
20001 έως 30000 ευρώ	2	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	10	100,0	100,0	

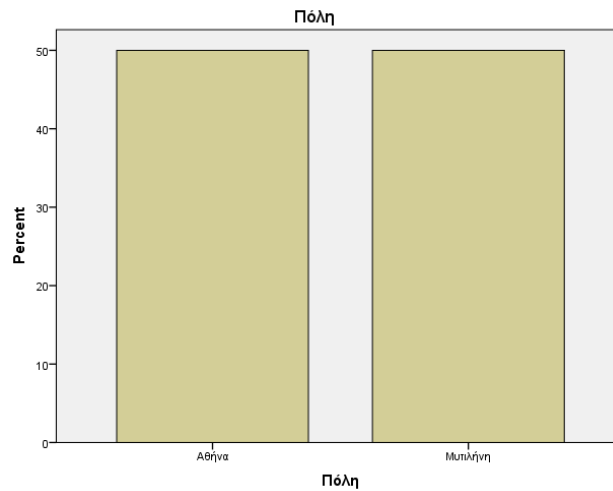
Γράφημα 22 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δασκάλων

Σε ότι αφορά το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, παρατηρείται ότι είναι αρκετά χαμηλό, αφού το 60% δήλωσε ότι δεν ξεπερνά τις 10 χιλιάδες ευρώ. Ένα 20% απάντησε ότι βρίσκεται στην κλάση από 10 έως 20 χιλιάδες και ένα ίδιο ποσοστό στην κλάση από 20 έως 30 χιλιάδες ευρώ.

4.2 Αποτελέσματα των ερωτηματολογίων των γονέων παιδιών που παρακολουθούν μαθήματα μπαλέτου

Πίνακας 23 - Πόλη κατοικίας γονέων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Αθήνα	35	50,0	50,0	50,0
Μυτιλήνη	35	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

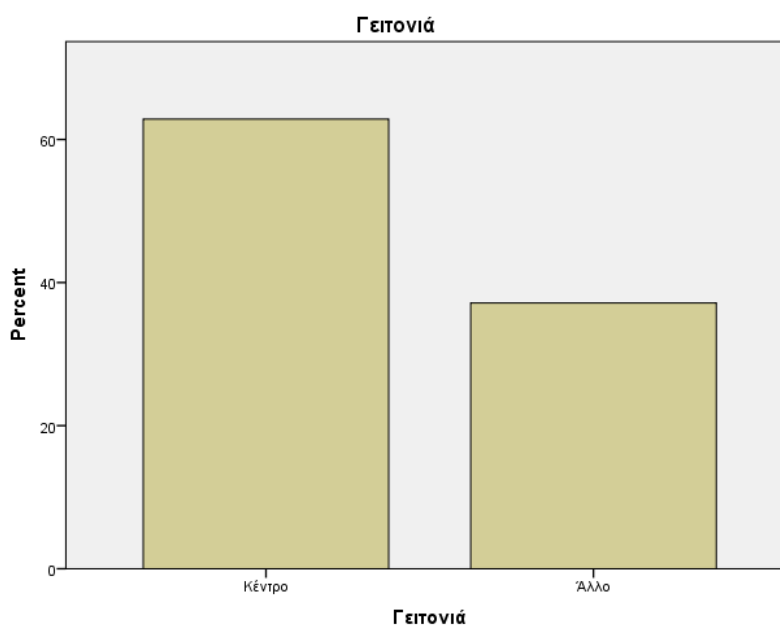
Γράφημα 23 - Πόλη κατοικίας γονέων

Στην ερώτηση για την πόλη κατοικίας, οι γονείς των παιδιών που κάνουν μαθήματα μπαλέτου είναι επίσης μοιρασμένοι, όπως και οι δάσκαλοι. Οι μισοί βρίσκονται στην Αθήνα και οι μισοί κατοικούν στη Μυτιλήνη.

Ο πίνακας και το διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζουν τη γειτονιά κατοικίας των γονέων:

Πίνακας 24 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων

Γειτονιά				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Κέντρο	44	62,9	62,9	62,9
Άλλο	26	37,1	37,1	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

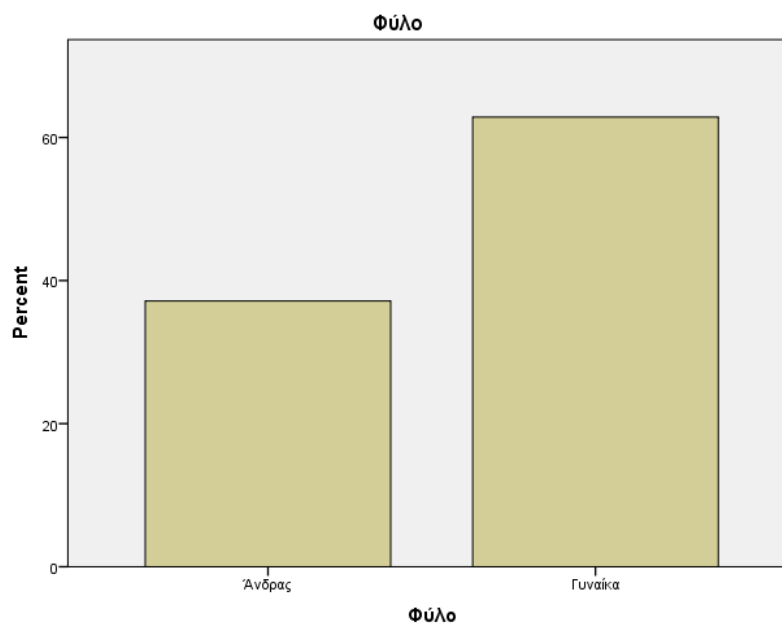
Γράφημα 24 - Γειτονιά κατοικίας δασκάλων

Στην ερώτηση για την περιοχή στην οποία κατοικούν, οι ερωτώμενοι απάντησαν σε ποσοστό 62,9% ότι βρίσκονται στο κέντρο της πόλης τους (Αθήνα ή Μυτιλήνη), ενώ το υπόλοιπο 37,1% κατοικεί εκτός κέντρου.

Ο πίνακας και το διάγραμμα παρακάτω παρουσιάζουν την κατανομή του φύλου των γονέων:

Πίνακας 25 – Φύλο γονέων

Φύλο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Άνδρας	26	37,1	37,1	37,1
Γυναίκα	44	62,9	62,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 25 - Φύλο γονέων

Οι γονείς των παιδιών που επέλεγον το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους ήταν άνδρες, σε ποσοστό 37,1% και γυναίκες, σε ποσοστό 62,9%.

1. «Κάνετε ποτέ εσείς μπαλέτο;»

Πίνακας 26 – Ενασχόληση γονέων με μπαλέτο

Ενασχόληση με μπαλέτο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	46	65,7	65,7	65,7
Ναι	24	34,3	34,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

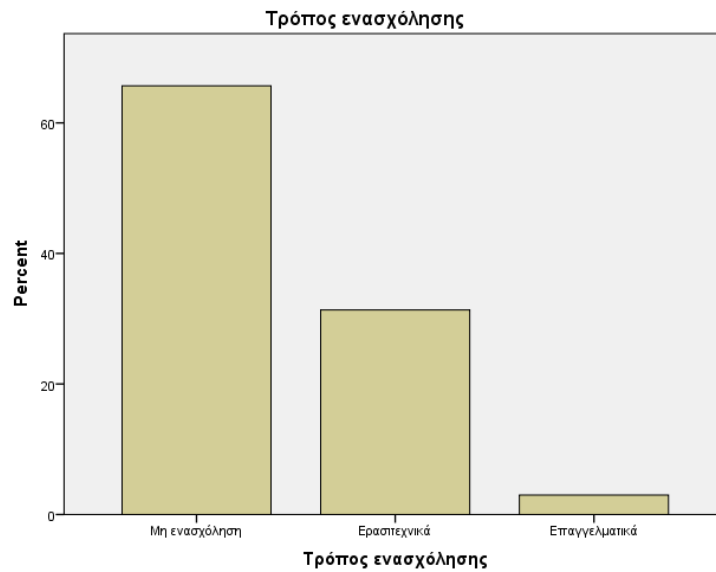
Γράφημα 26 - Ενασχόληση γονέων με μπαλέτο

Στην ερώτηση εάν έχουν ασχοληθεί ποτέ με το μπαλέτο, οι γονείς απάντησαν θετικά σε ποσοστό 34,3% και αρνητικά σε ποσοστό 65,7%. Άρα τα δύο τρίτα των γονέων δεν έχουν ασχοληθεί στο παρελθόν με το μπαλέτο, ενώ το ένα τρίτο είχε στη ζωή του μια τέτοια εμπειρία.

1. «Με ποιο τρόπο ασχοληθήκατε με το μπαλέτο;»

Πίνακας 27 - Τρόπος ενασχόλησης γονέων

	Τρόπος ενασχόλησης			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Μη ενασχόληση	44	62,9	65,7	65,7
Ερασιτεχνικά	21	30,0	31,3	97,0
Επαγγελματικά	2	2,9	3,0	100,0
Σύνολο	67	95,7	100,0	
Αναπάντητα	3	4,3		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

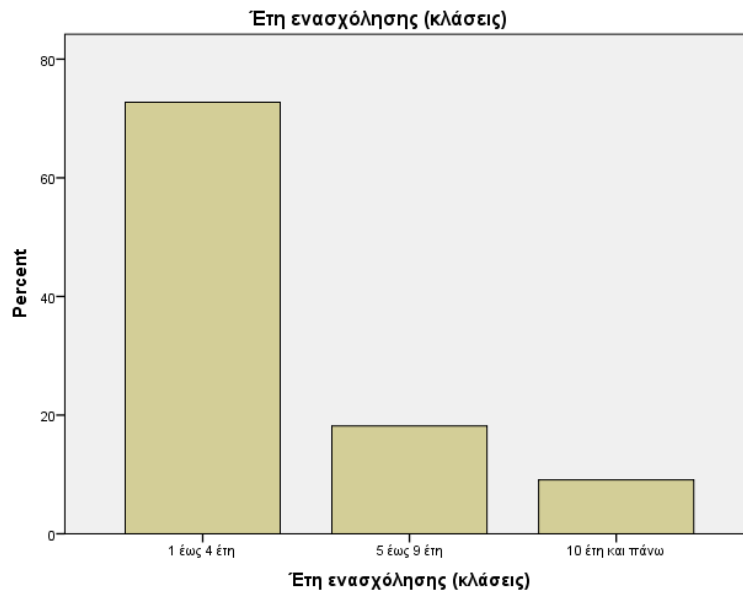
Γράφημα 27 - Τρόπος ενασχόλησης γονέων

Ερωτώμενοι για τον τρόπο με τον οποίο ασχολήθηκαν με το κλασικό μπαλέτο, η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε ότι το έκανε ερασιτεχνικά, ενώ υπήρξαν μόνον δύο περιπτώσεις που ασχολήθηκαν επαγγελματικά. Από εδώ προκύπτει το συμπέρασμα ότι το μπαλέτο με επαγγελματική προοπτική επιλέχθηκε σπάνια από τους γονείς για τον εαυτό τους.

1. «Για πόσα χρόνια ασχοληθήκατε;»

Πίνακας 28 - Έτη ενασχόλησης γονέων

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
1 έως 4 έτη	16	22,9	72,7	72,7
5 έως 9 έτη	4	5,7	18,2	90,9
10 έτη και πάνω	2	2,9	9,1	100,0
Σύνολο	22	31,4	100,0	
Δεν απάντησαν	48	68,6		
Τελικό σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 28 - Έτη ενασχόλησης γονέων

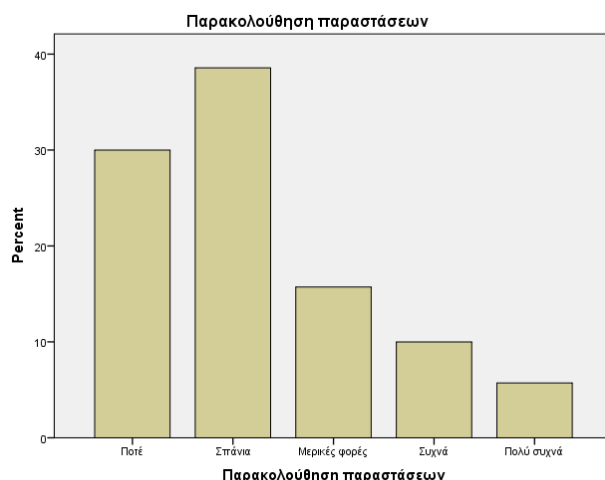
Ο πίνακας και το διάγραμμα εδώ αποτυπώνουν τα χρόνια ενασχόλησης των ερωτώμενων του δείγματος με το κλασικό μπαλέτο. Το 72,7% αυτών που δήλωσαν ότι είχαν ενασχόληση απάντησε ότι ασχολήθηκε από 1 έως 4 χρόνια και το 18,2 % απάντησε από 5 έως 9 χρόνια. Μόλις 9,1% απάντησαν ότι είχαν ασχοληθεί 10 έτη και άνω. Άρα οι περισσότεροι ερωτώμενοι έδειξαν ότι το μπαλέτο ήταν μία μικρής διάρκειας δραστηριότητα με την οποία ασχολήθηκαν.

2. «Παρακολουθείτε παραστάσεις κλασικού μπαλέτου;»

Πίνακας 29 - Παρακολούθηση παραστάσεων από γονείς

Παρακολούθηση παραστάσεων				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ποτέ	21	30,0	30,0	30,0
Σπάνια	27	38,6	38,6	68,6
Μερικές φορές	11	15,7	15,7	84,3
Συχνά	7	10,0	10,0	94,3
Πολύ συχνά	4	5,7	5,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

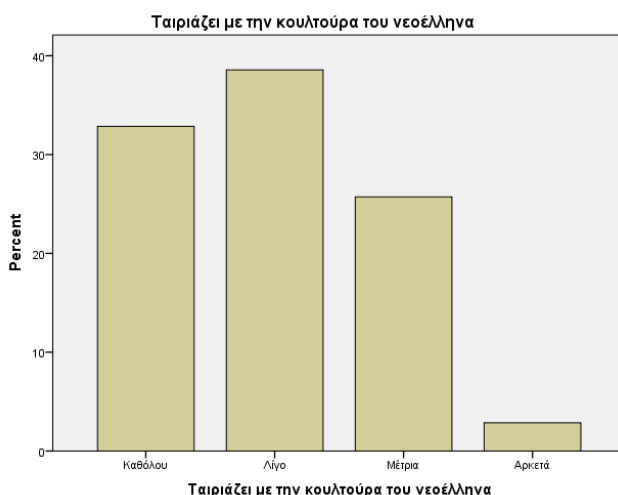
Γράφημα 29 - Παρακολούθηση παραστάσεων από γονείς

Για την ερώτηση παρακολούθησης παραστάσεων κλασικού μπαλέτου δόθηκαν όλες οι διαθέσιμες απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα, τις περισσότερες επιλογές με 38,6% συγκέντρωσε η απάντηση «σπάνια», ακολουθούμενη από την απάντηση «ποτέ», με 30%. «Μερικές φορές» απάντησε το 15,7%, ενώ το 10% απάντησε «συχνά». Υπήρξε και ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 5,7%, που απάντησε «πολύ συχνά». Καθώς οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώνονται στις δύο πρώτες κατηγορίες, το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η παρακολούθηση παραστάσεων μπαλέτου δε βρίσκεται στην πρώτη προτίμηση των γονέων, παρόλο που έχουν επιλέξει το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους. Αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα του μπαλέτου για το παιδί τους, αλλά δε φαίνεται να είναι λάτρεις των παραστάσεων.

3. «Πιστεύετε ότι το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα;»

Πίνακας 30 – Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο

Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Καθόλου	23	32,9	32,9	32,9
Λίγο	27	38,6	38,6	71,4
Μέτρια	18	25,7	25,7	97,1
Αρκετά	2	2,9	2,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

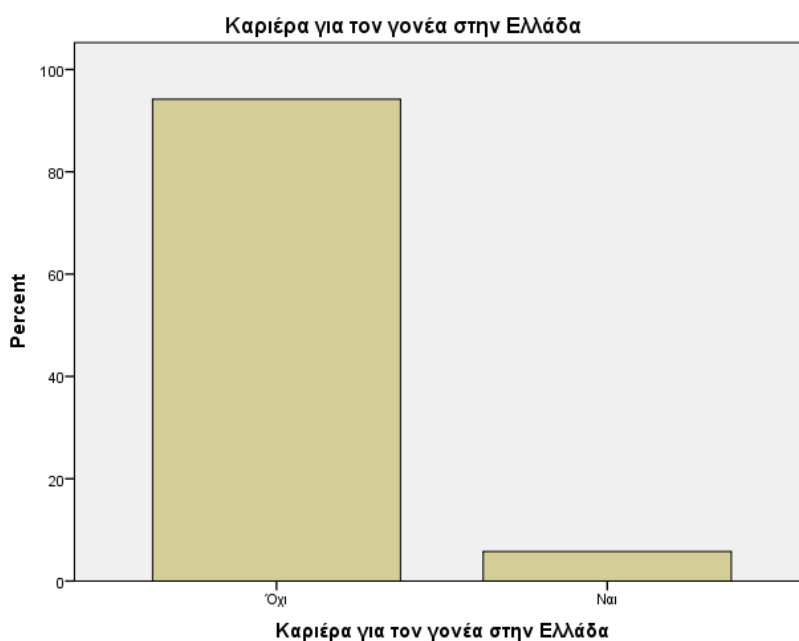
Γράφημα 30 - Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα το κλασικό μπαλέτο

Ο πίνακας και το διάγραμμα παραπάνω αποτυπώνουν τις απαντήσεις των ερωτώμενων για το κατά πόσο το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα. Καθώς στο σημείο αυτό εξετάζονται οι απαντήσεις των γονέων, υπάρχει ιδιαίτερη σημαντικότητα στη δική τους οπτική για αυτό το ζήτημα, καθώς είναι μια από τις δραστηριότητες που έχουν επιλέξει για τα παιδιά τους και επενδύουν σε αυτή, τόσο σε χρόνο όσο και σε χρήμα. Οι απαντήσεις χαρακτηρίζονται από αρνητικότητα, αφού συγκεντρώνονται στις αρνητικές τιμές της πενταβάθμιας κλίμακας που είχαν στη διάθεσή τους. Το 32,9% και το 38,6% απάντησε «καθόλου» και «λίγο» αντίστοιχα, ενώ από 25,7% απάντησε «μέτρια». Μόλις 2 ερωτώμενοι απάντησαν «αρκετά», πράγμα που υποδηλώνει την ξεκάθαρη διαφωνία της πλειοψηφίας των ερωτώμενων με το εάν ταιριάζει το μπαλέτο με την κουλτούρα του Νεοέλληνα. Οι απαντήσεις αυτές έρχονται σε αντίθεση με την επιλογή που έχουν κάνει οι γονείς για τα παιδιά τους, πράγμα ελαφρώς οξύμωρο, που δείχνει ότι οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι ξεχωρίζουν από τους υπόλοιπους Έλληνες.

4Α. «Θα επιλέγατε για εσάς μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο Ελλάδα;»

Πίνακας 31 - Καριέρα για τον γονέα στην Ελλάδα

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	65	92,9	94,2	94,2
Ναι	4	5,7	5,8	100,0
Σύνολο	69	98,6	100,0	
Αναπάντητα	1	1,4		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 31 - Καριέρα για τον γονέα στην Ελλάδα

Η αρνητική εικόνα του προηγούμενου πίνακα έρχεται να συμπληρωθεί από τα αποτελέσματα στην ερώτηση για το εάν οι ερωτώμενοι θα επέλεγαν για τους ίδιους μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα. Η συντριπτική πλειοψηφία των έγκυρων απαντήσεων, με 94,2% ήταν αρνητική, ενώ υπήρξε και ένα 5,8% που απάντησε θετικά.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που απάντησαν θετικά υποστήριξαν ότι θα σκεφτόντουσαν μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο με σκοπό την υποστήριξη του

εγχώριου μπαλέτου, ορμώμενοι από την αγάπη τους για τον κλασικό χορό, ενώ ένας μικρός αριθμός εντόπισε την καλή επαγγελματική αποκατάσταση, εξαιτίας της σπανιότητας των επαγγελματιών στην Ελλάδα.

Ως αιτιολογήσεις για τις αρνητικές απαντήσεις τους, οι γονείς παρέθεσαν ότι δεν είχαν τις δυνατότητες να ασχοληθούν επαγγελματικά με το χορό, ότι δεν ταιριάζει στην κουλτούρα των Ελλήνων, ότι νιώθουν αποστροφή για το μπαλέτο. Επίσης, συμπλήρωσαν τις απαντήσεις τους δηλώνοντας ότι υπήρχε κάποιο άλλο επαγγελματικό ενδιαφέρον, ότι δεν υπήρχε αυτή η επιλογή στο παρελθόν, ότι δεν είχαν ταλέντο, ότι δεν είχαν κάποιο επαγγελματικό ενδιαφέρον για αυτό τον κλάδο ή ότι πρόκειται για ένα αβέβαιο επάγγελμα.

4Α. «Θα επιλέγατε για εσάς μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στο εξωτερικό;»

Πίνακας 32 - Καριέρα για τον γονέα στο εξωτερικό

Καριέρα για τον γονέα στο εξωτερικό				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	50	71,4	71,4	71,4
Ναι	20	28,6	28,6	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 32 - Καριέρα για τον γονέα στο εξωτερικό

Η εικόνα βελτιώνεται ελαφρώς στην ερώτηση για το εάν οι ερωτώμενοι θα επέλεγαν για τους ίδιους μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο, εκτός Ελλάδας. Οι περισσότεροι απάντησαν και πάλι αρνητικά, με 71,4%, ενώ το ποσοστό των θετικών απαντήσεων βελτιώθηκε σημαντικά, ανεβαίνοντας στο 28,6%.

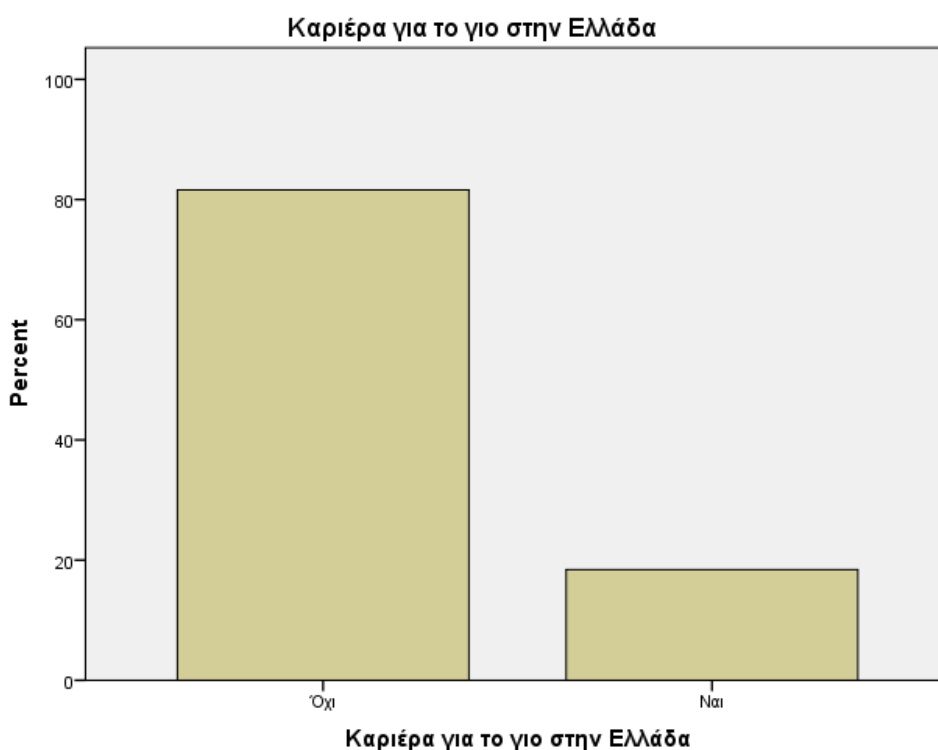
Ως αιτιολογήσεις για τις θετικές απαντήσεις τους, οι γονείς παρέθεσαν ότι στο εξωτερικό οι ευκαιρίες είναι περισσότερες, λόγω ευρύτερης αποδοχής του μπαλέτου και υπάρχει καλύτερη επαγγελματική εξασφάλιση. Επίσης, πρόσθεσαν ότι στο εξωτερικό υπάρχει καλύτερη εκμάθηση, υπάρχουν καλύτερες υποδομές, περισσότερες ευκαιρίες επιτυχίας, αγάπη για τον κλασικό χορό και καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση.

Ως αιτιολογήσεις για τις αρνητικές απαντήσεις τους, οι γονείς παρέθεσαν ότι δεν ταιριάζει στην κουλτούρα τους, ότι έχουν αποστροφή για το μπαλέτο, δε διαθέτουν ταλέντο, ότι έχουν άλλα επαγγελματικά ενδιαφέροντα ή ότι δεν ήταν δυνατή για αυτούς η επιλογή αυτή στο παρελθόν.

4B. «Θα επιλέγατε για το γιο σας μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο Ελλάδα;»

Πίνακας 33 - Καριέρα για το γιο στην Ελλάδα

Καριέρα για το γιο στην Ελλάδα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	31	44,3	81,6	81,6
Ναι	7	10,0	18,4	100,0
Σύνολο	38	54,3	100,0	
Αναπάντητα	32	45,7		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 33 - Καριέρα για το γιο στην Ελλάδα

Σε ότι αφορά τα παιδιά τους, στην ερώτηση για το εάν οι ερωτώμενοι θα επέλεγαν μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα για το γιο τους, επίσης η συντριπτική πλειοψηφία των έγκυρων απαντήσεων ήταν αρνητική, με 81,6%. Υπήρξε ωστόσο και ένα συγκριτικά μεγάλο ποσοστό, της τάξεως του 18,4%, που απάντησε θετικά. Όσοι δεν απάντησαν δεν είχαν γιο, οπότε η ερώτηση σε αυτούς δεν είχε κάποιο νόημα.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που συμφώνησαν υποστήριξαν ότι θα το έκαναν για την υποστήριξη του εγχώριου μπαλέτου, διότι δίνουν σημασία στην επιθυμία του παιδιού τους, επειδή υπάρχει δυνατότητα για επαγγελματική σταδιοδρομία και διότι έχουν εντοπίσει ότι το επαγγελματικό μπαλέτο είναι μέρος του ονείρου και των στόχων των παιδιών τους.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που διαφώνησαν υποστήριξαν ότι δεν ταιριάζει με την κουλτούρα τους, ότι αποστρέφονται το επαγγελματικό μπαλέτο, ότι δεν υπάρχει καλή αναλογία κόπου και ανταμοιβής, ότι στην Ελλάδα υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας από ότι στο εξωτερικό, εξαιτίας χαμηλότερου ανταγωνισμού. Ακόμη υποστήριξαν ότι υπάρχουν πιο εύκολοι χοροί από το μπαλέτο, ότι υπάρχει προκατάληψη για το επάγγελμα αυτό στην Ελλάδα, ότι το πρόγραμμα δραστηριοτήτων των αγοριών είναι πολύ φορτωμένο και ότι δεν είναι πολύ ταιριαστό επάγγελμα για αγόρια.

4B. «Θα επιλέγατε για το γιο σας μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στο εξωτερικό;»

Πίνακας 34 - Καριέρα για το γιο στο εξωτερικό

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	20	28,6	55,6	55,6
Ναι	16	22,9	44,4	100,0
Σύνολο	36	51,4	100,0	
Αναπάντητα	34	48,6		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 34 - Καριέρα για το γιο στο εξωτερικό

Συνεχίζοντας στην ίδια ερώτηση επαγγελματικής καριέρας για το γιο τους, αλλά για το εξωτερικό, οι έγκυρες απαντήσεις φαίνονται πολύ περισσότερο μοιρασμένες. Οι θετικές έλαβαν ποσοστό 44,4%, ενώ οι αρνητικές πάλι υπερίσχυσαν, ωστόσο με μικρή διαφορά, φτάνοντας το 55,6%. Όσοι δεν απάντησαν δεν είχαν γιο, οπότε η ερώτηση σε αυτούς δεν είχε κάποιο νόημα.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που συμφώνησαν υποστήριξαν ότι στο εξωτερικό υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες επιτυχίας, δυνατότητα για επαγγελματική σταδιοδρομία, ενώ θα το ενθάρρυναν εάν αυτό ήταν το όνειρο ή ο στόχος του παιδιού τους.

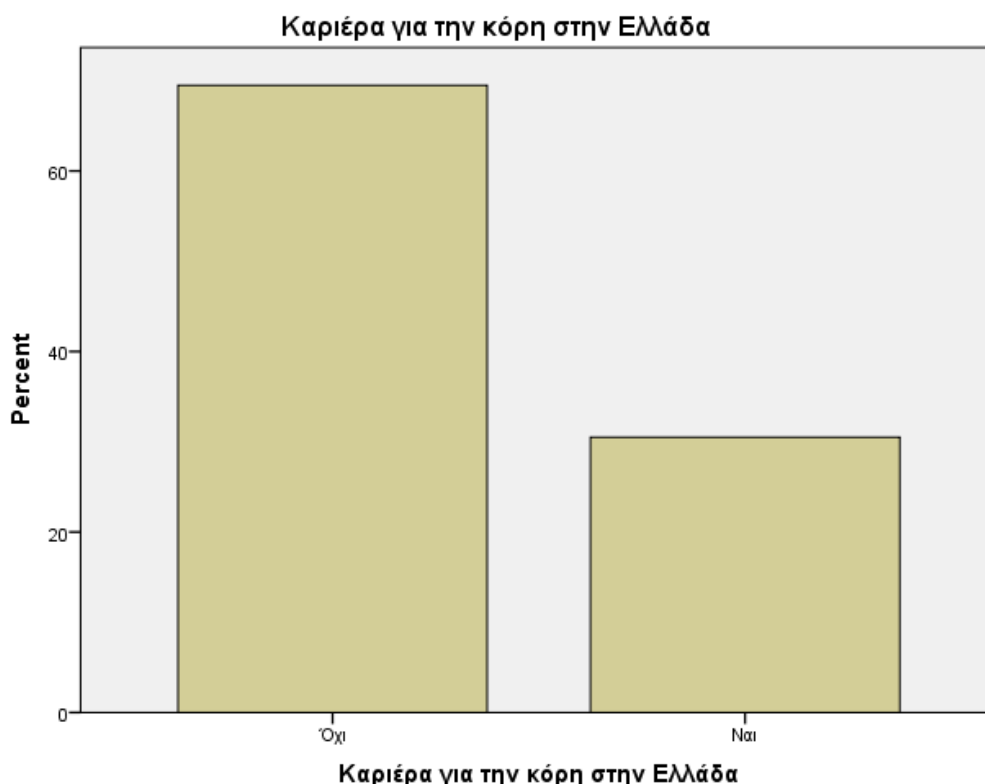
Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που διαφώνησαν υποστήριξαν ότι υπάρχει αποστροφή για το μπαλέτο, ότι πρόγραμμα δραστηριοτήτων των αγοριών είναι πολύ φορτωμένο, ότι υπάρχει γενική δυσαναλογία κόπου και ανταμοιβής και ότι είναι μια ακριβή ενασχόληση.

4B. «Θα επιλέγατε για την κόρη σας μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο Ελλάδα;»

Πίνακας 35 - Καριέρα για την κόρη στην Ελλάδα

Καριέρα για την κόρη στην Ελλάδα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	41	58,6	69,5	69,5
Ναι	18	25,7	30,5	100,0
Σύνολο	59	84,3	100,0	
Αναπάντητα	11	15,7		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 35 - Καριέρα για την κόρη στην Ελλάδα

Συνεχίζοντας για τα παιδιά τους, στην ερώτηση για το εάν οι ερωτώμενοι θα επέλεγαν μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα, για την κόρη τους, τα πράγματα είναι αρκετά διαφοροποιημένα. Το 30,5% των έγκυρων απαντήσεων απάντησε θετικά, ενώ και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό, 69,5% απάντησε αρνητικά. Όσοι δεν απάντησαν δεν είχαν κόρη, οπότε η ερώτηση σε αυτούς δεν είχε κάποιο νόημα.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που συμφώνησαν υποστήριξαν ότι θα το έκαναν για υποστήριξη του εγχώριου μπαλέτου, για να εξασφαλίσουν περισσότερες ευκαιρίες

επιτυχίας, εάν υπήρχε πραγματικό ταλέντο ή ξεκάθαρο όνειρο και στόχοι του παιδιού τους για την κατεύθυνση αυτή.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που διαφώνησαν υποστήριξαν ότι το κλασικό μπαλέτο δεν ταιριάζει στην κουλτούρα τους, ότι υπάρχει αποστροφή για το μπαλέτο, ότι είναι μια ακριβή ενασχόληση και ότι υπάρχουν πιο εύκολοι χοροί από το μπαλέτο. Επίσης, συμπλήρωσαν ότι υπάρχει προκατάληψη στην Ελλάδα για το επάγγελμα αυτό, ότι το πρόγραμμα δραστηριοτήτων των παιδιών τους είναι πολύ φορτωμένο, ότι είναι ένα επάγγελμα με πολύ υψηλές απαιτήσεις και ότι είναι επάγγελμα με χαμηλές αποδοχές.

4B. «Θα επιλέγατε για την κόρη σας μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στο εξωτερικό;»

Πίνακας 36 - Καριέρα για την κόρη στο εξωτερικό

Καριέρα για την κόρη στο εξωτερικό				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	25	35,7	41,0	41,0
Ναι	36	51,4	59,0	100,0
Σύνολο	61	87,1	100,0	
Αναπάντητα	9	12,9		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 36 - Καριέρα για την κόρη στο εξωτερικό

Συνεχίζοντας για το εάν οι ερωτώμενοι θα επέλεγαν μια επαγγελματική καριέρα στο κλασικό μπαλέτο στο εξωτερικό, για την κόρη τους, οι απαντήσεις είναι αντίθετες από ότι για τα αγόρια στην ίδια ερώτηση παραπάνω. Το 59% των έγκυρων απαντήσεων ήταν θετικό, υπερिशύοντας των αρνητικών απαντήσεων, που ανήλθαν στο 41%. Όσοι δεν απάντησαν δεν είχαν κόρη, οπότε η ερώτηση σε αυτούς δεν είχε κάποιο νόημα.

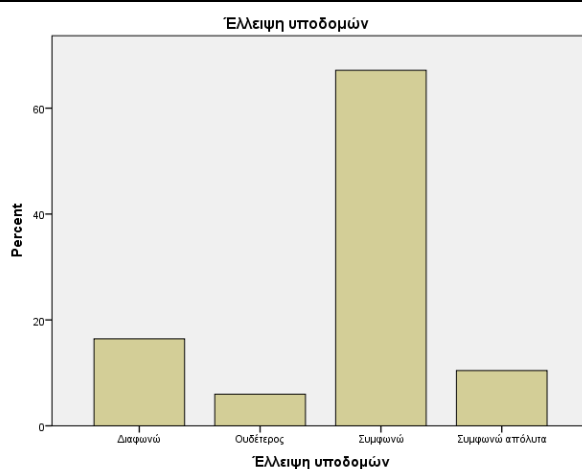
Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που συμφώνησαν υποστήριξαν ότι στο εξωτερικό θα είχαν περισσότερες ευκαιρίες επιτυχίας, θα τα ενθάρρυναν εάν υπήρχε πραγματικό ταλέντο ή ύπαρξη ονείρου και στόχων προς αυτή την κατεύθυνση, από πλευράς των παιδιών τους και ότι στο εξωτερικό υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα για γρηγορότερη ανέλιξη.

Ως αιτιολογήσεις για τις απαντήσεις τους, οι γονείς που διαφώνησαν υποστήριξαν ότι δεν ταιριάζει στην κουλτούρα τους, ότι αποστρέφονται το μπαλέτο, ότι είναι μια ακριβή ενασχόληση, ότι το πρόγραμμα δραστηριοτήτων των κοριτσιών τους είναι πολύ φορτωμένο και ότι πρόκειται για ένα επάγγελμα με χαμηλές αποδοχές

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 37 - Έλλειψη υποδομών

Έλλειψη υποδομών				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	11	15,7	16,4	16,4
Ουδέτερος	4	5,7	6,0	22,4
Συμφωνώ	45	64,3	67,2	89,6
Συμφωνώ απόλυτα	7	10,0	10,4	100,0
Σύνολο	67	95,7	100,0	
Αναπάντητα	3	4,3		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 37 - Έλλειψη υποδομών

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους γονείς των παιδιών, που έχουν επιλέξει το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους, να τοποθετηθούν σε ότι αφορά τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα. Αυτό πραγματοποιείται με την παρουσίαση συγκεκριμένων παραγόντων, που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία είναι ικανοί να εμποδίσουν την ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας, ενώ οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους με το κάθε σημείο.

Σε ότι αφορά την έλλειψη υποδομών, το μεγαλύτερο ποσοστό των έγκυρων απαντήσεων δήλωσε συμφωνία, σε ποσοστό 67,2%. Στις θετικές απαντήσεις προστίθεται και το 10,4% της απόλυτης συμφωνίας, ενώ αρνητικά απάντησε το 16,4% και ουδέτερα το 6%.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 38 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	2	2,9	2,9	2,9
Διαφωνώ	21	30,0	30,4	33,3
Ουδέτερος	15	21,4	21,7	55,1
Συμφωνώ	28	40,0	40,6	95,7
Συμφωνώ απόλυτα	3	4,3	4,3	100,0
Σύνολο	69	98,6	100,0	
Αναπάντητα	1	1,4		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

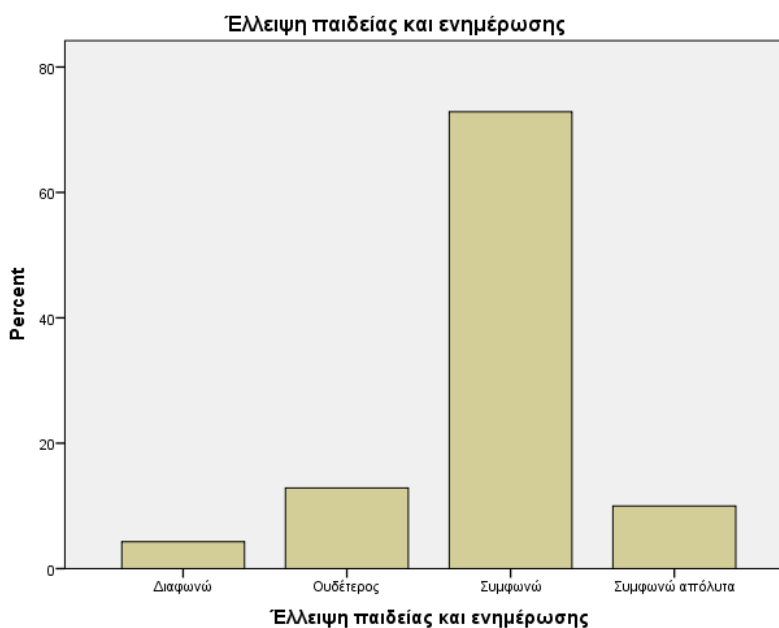
Γράφημα 38 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Ως προς τη συμβολή της έλλειψης ικανού βαθμού επαγγελματιών στη χαμηλή ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, δόθηκαν όλες οι διαθέσιμες απαντήσεις και οι ερωτώμενοι εμφανίστηκαν σχεδόν μοιρασμένοι. Θετικά απάντησε αθροιστικά το 44,9% και αρνητικά το 33,3%, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό 21,7% έδειξε αναποφασιστικότητα ως προς την επιλογή απάντησης.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 39 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	3	4,3	4,3	4,3
Ουδέτερος	9	12,9	12,9	17,1
Συμφωνώ	51	72,9	72,9	90,0
Συμφωνώ απόλυτα	7	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

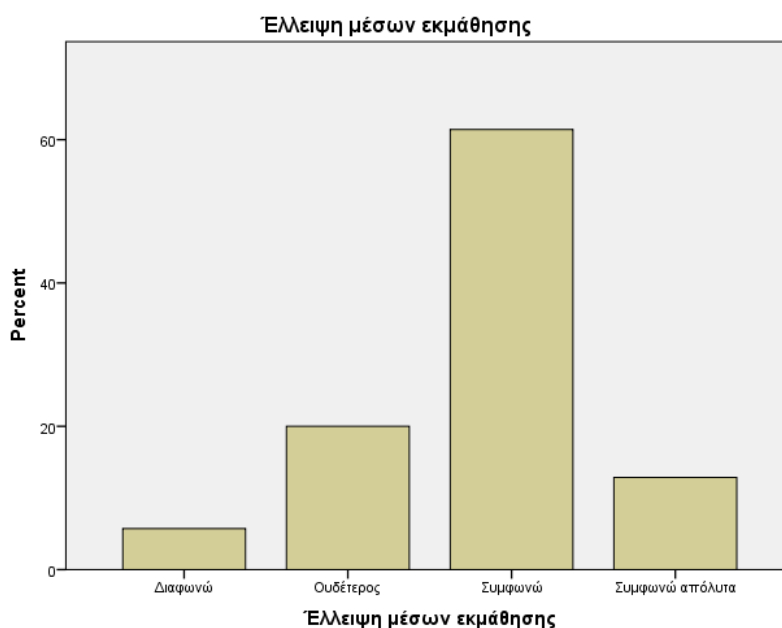
Γράφημα 39 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

Η έλλειψη γενικευμένης παιδείας και ενημέρωσης φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, σύμφωνα με τους γονείς, αφού αθροιστικά το 82,9% δήλωσε συμφωνία και μόλις το 4,3% διαφώνησε με τον παράγοντα αυτό. Ουδέτερο σε αυτόν τον παράγοντα έμεινε το 12,9%.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 40 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

Έλλειψη μέσων εκμάθησης				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	4	5,7	5,7	5,7
Ουδέτερος	14	20,0	20,0	25,7
Συμφωνώ	43	61,4	61,4	87,1
Συμφωνώ απόλυτα	9	12,9	12,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 40 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

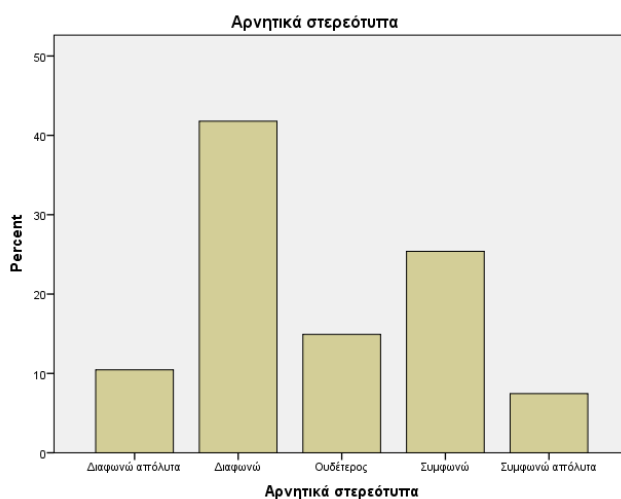
Αντίστοιχη εικόνα με αυτήν στην προηγούμενη ερώτηση έδειξε το δείγμα σε ότι αφορά την έλλειψη των μέσων εκμάθησης, ως λόγο περιορισμού της ανάπτυξης του μπαλέτου στην Ελλάδα. Αθροιστικά, το 74,1% των απαντήσεων έδειξε συμφωνία και μόλις το 5,7% δήλωσε διαφωνία ως προς τον παράγοντα αυτό. Σε ποσοστό 20% ανήλθαν οι απαντήσεις ουδετερότητας. Συνολικά από τις απαντήσεις των γονέων για αυτόν τον παράγοντα φαίνεται ότι οι γονείς τον θεωρούν σημαντικό για την ανάσχεση της ανάπτυξης του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 41 - Αρνητικά στερεότυπα

Αρνητικά στερεότυπα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	7	10,0	10,4	10,4
Διαφωνώ	28	40,0	41,8	52,2
Ουδέτερος	10	14,3	14,9	67,2
Συμφωνώ	17	24,3	25,4	92,5
Συμφωνώ απόλυτα	5	7,1	7,5	100,0
Σύνολο	67	95,7	100,0	
Αναπάντητα	3	4,3		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

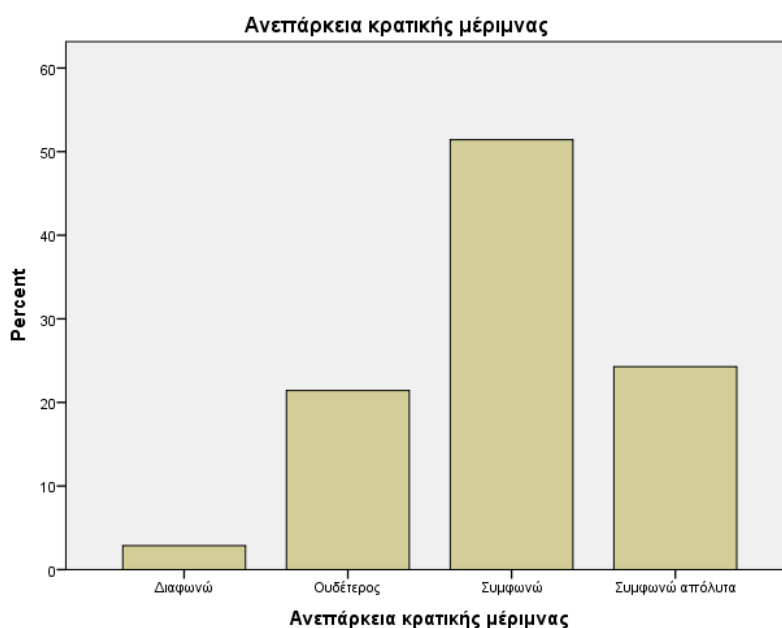
Γράφημα 41 - Αρνητικά στερεότυπα

Μια ενδιαφέρουσα εικόνα έδωσαν οι ερωτώμενοι για το βαθμό που τα αρνητικά στερεότυπα εμποδίζουν την ανάπτυξη. Πάνω από τις μισές απαντήσεις ήταν αρνητικές, αφού αθροιστικά οι απαντήσεις διαφωνίας συγκέντρωσαν 52,2%. Ουδέτερο έμεινε το 14,9%, ενώ συμφωνία με τη δήλωση απάντησε ένα αθροιστικό 33,9%. Το αποτέλεσμα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς μοιάζει αρκετά με τις απαντήσεις που δόθηκαν στην αντίστοιχη ερώτηση που έγινε στους δασκάλους.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 42 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	2	2,9	2,9	2,9
Ουδέτερος	15	21,4	21,4	24,3
Συμφωνώ	36	51,4	51,4	75,7
Συμφωνώ απόλυτα	17	24,3	24,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

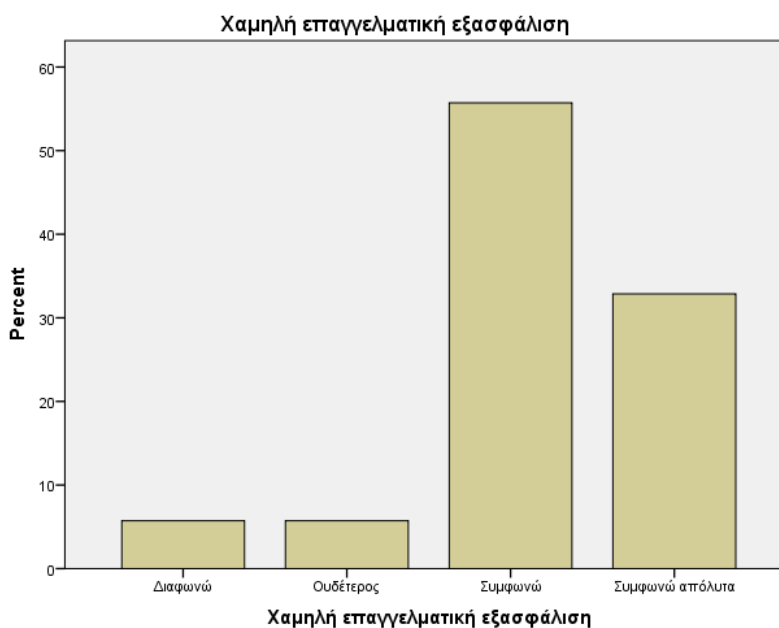
Γράφημα 42 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

Ξεκάθαρα θετική είναι η κατεύθυνση των απαντήσεων των γονέων σε ότι αφορά τον παράγοντα ανεπάρκειας της κρατικής μέριμνας για αυτό και το εάν αυτή εμποδίζει την ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα. Αθροιστικά, το 75,7% απάντησε ότι συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, ενώ ένα ποσοστό 21,4% δήλωσε ουδετερότητα. Μόλις δύο ερωτώμενοι έδωσαν αρνητική απάντηση.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 43 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	4	5,7	5,7	5,7
Ουδέτερος	4	5,7	5,7	11,4
Συμφωνώ	39	55,7	55,7	67,1
Συμφωνώ απόλυτα	23	32,9	32,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

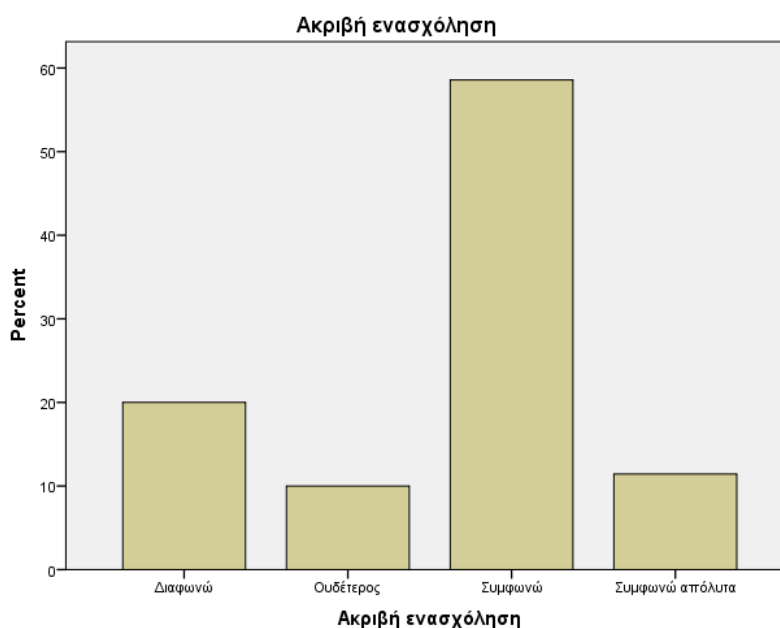
Γράφημα 43 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

Στην ερώτηση εάν το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας της χαμηλής επαγγελματικής εξασφάλισης σε αυτό τον κλάδο, η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων δήλωσε την έντονη συμφωνία της. Αθροιστικά, το 88,6% συμφώνησε, με την απόλυτη συμφωνία να φτάνει το 32,9%. Ένα ίδιο ποσοστό της τάξης του 5,7% δήλωσε αντίστοιχα είτε ουδετερότητα είτε διαφωνία. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν σε αυτή την ερώτηση, άρα όλες οι απαντήσεις ήταν έγκυρες.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 44 - Ακριβή ενασχόληση

Ακριβή ενασχόληση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	14	20,0	20,0	20,0
Ουδέτερος	7	10,0	10,0	30,0
Συμφωνώ	41	58,6	58,6	88,6
Συμφωνώ απόλυτα	8	11,4	11,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

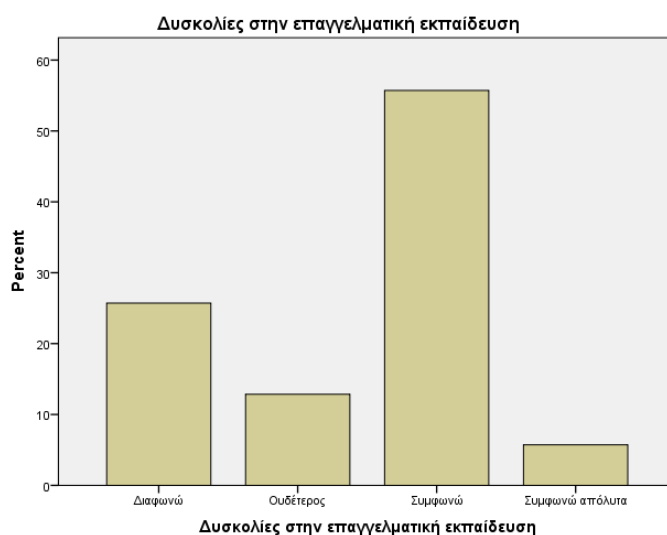
Γράφημα 44 - Ακριβή ενασχόληση

Μεγάλο ποσοστό συμφωνίας, της τάξης του 70%, έλαβε η δήλωση ότι το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας του υψηλού κόστους ενασχόλησης με αυτό. Το 20% έδωσε απαντήσεις διαφωνίας και το 10% ουδετερότητας. Οι απαντήσεις εδώ δείχνουν πόσο σημαντικό είναι το θέμα του κόστους για τους γονείς και ότι αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της ανάπτυξης του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα.

5. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 45 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	18	25,7	25,7	25,7
Ουδέτερος	9	12,9	12,9	38,6
Συμφωνώ	39	55,7	55,7	94,3
Συμφωνώ απόλυτα	4	5,7	5,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 45 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

Αντίστοιχη εικόνα με την προηγούμενη εμφανίστηκε στις απαντήσεις των ερωτώμενων για το εάν η ενασχόληση με το μπαλέτο εμποδίζεται εξαιτίας των δυσκολιών στην επαγγελματική εκπαίδευση. Το 61,4% συμφώνησε, το 25,7% διαφώνησε, το 12,9% έδειξε ουδετερότητα. Τα αποτελέσματα εδώ είναι αρκετά διαφορετικά από αυτά των δασκάλων μπαλέτου, πράγμα που υποδηλώνει μια διάσταση απόψεων σε ότι αφορά τον συγκεκριμένο παράγοντα.

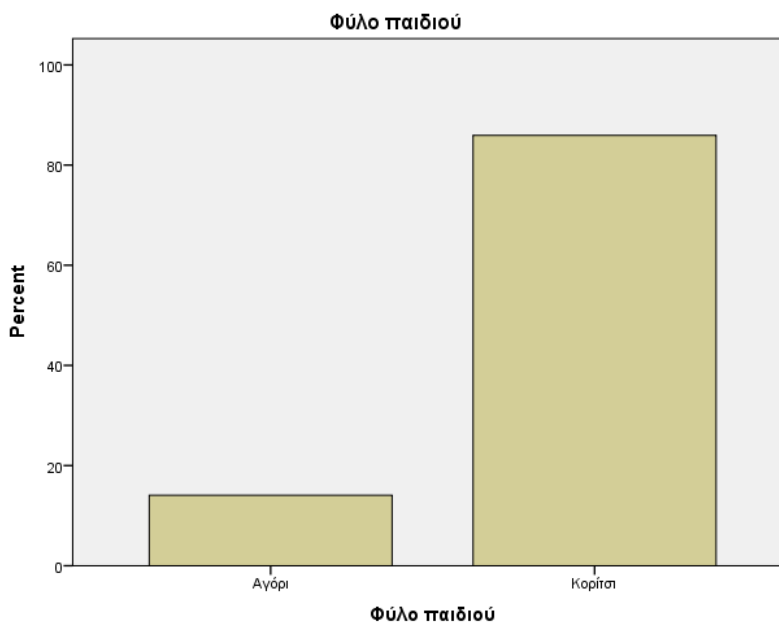
Στους παράγοντες που κατέγραψαν με δική τους πρωτοβουλία οι ερωτώμενοι περιλαμβάνονται:

- Η ύπαρξη υπερβολικών σχολικών υποχρεώσεων για τα παιδιά
- Η ύπαρξη πληθώρας εναλλακτικών δραστηριοτήτων, όπως αθλητισμός και ξένες γλώσσες για τα παιδιά της πόλης
- Τα πολλά διαφορετικά είδη χορού
- Η απουσία παράδοσης κλασσικού μπαλέτου στην Ελλάδα και η απουσία παιδείας για τις τέχνες στην Ελλάδα.

6. «Ποιο είναι το φύλο του παιδιού ή των παιδιών σας που ασχολούνται με το μπαλέτο;»

Πίνακας 46 - Φύλο παιδιού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Αγόρι	9	12,9	14,1	14,1
Κορίτσι	55	78,6	85,9	100,0
Σύνολο	64	91,4	100,0	
Αναπάντητα	6	8,6		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

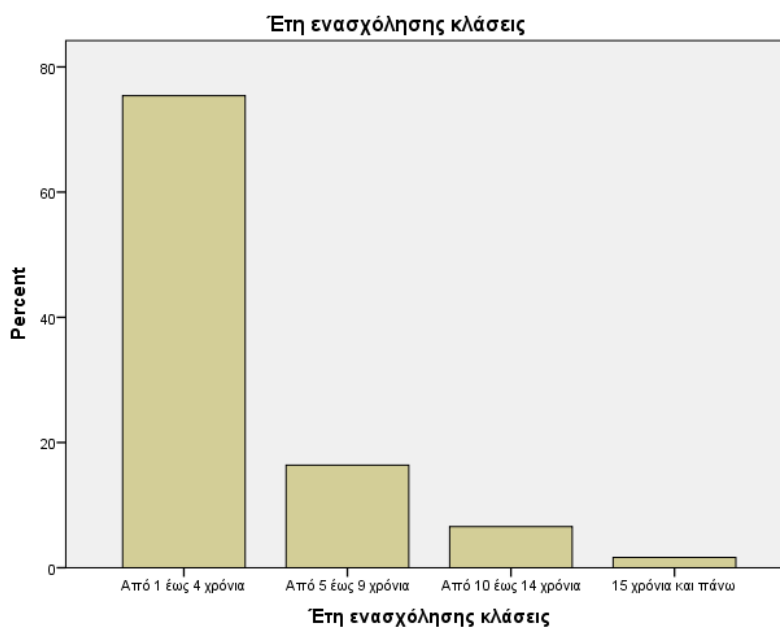
Γράφημα 46 - Φύλο παιδιού

Σε ότι αφορά το φύλο του παιδιού τους, οι γονείς που επιλέγουν το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους, το 85,9% είναι κορίτσια και το 14,1% είναι αγόρια. Η συντριπτική πλειοψηφία των κοριτσιών σε αυτή την ερώτηση ήταν κάτι το αναμενόμενο, και δη στα δεδομένα της Ελλάδας, λόγω των παραγόντων που προαναφέρθηκαν.

6. «Πόσα χρόνια το παιδί ή τα παιδιά σας ασχολούνται με το μπαλέτο;»

Πίνακας 47 - Έτη ενασχόλησης παιδιού

Έτη ενασχόλησης κλάσεις				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Από 1 έως 4 χρόνια	46	65,7	75,4	75,4
Από 5 έως 9 χρόνια	10	14,3	16,4	91,8
Από 10 έως 14 χρόνια	4	5,7	6,6	98,4
15 χρόνια και πάνω	1	1,4	1,6	100,0
Σύνολο	61	87,1	100,0	
Αναπάντητα	9	12,9		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

Γράφημα 47 - Έτη ενασχόλησης παιδιού

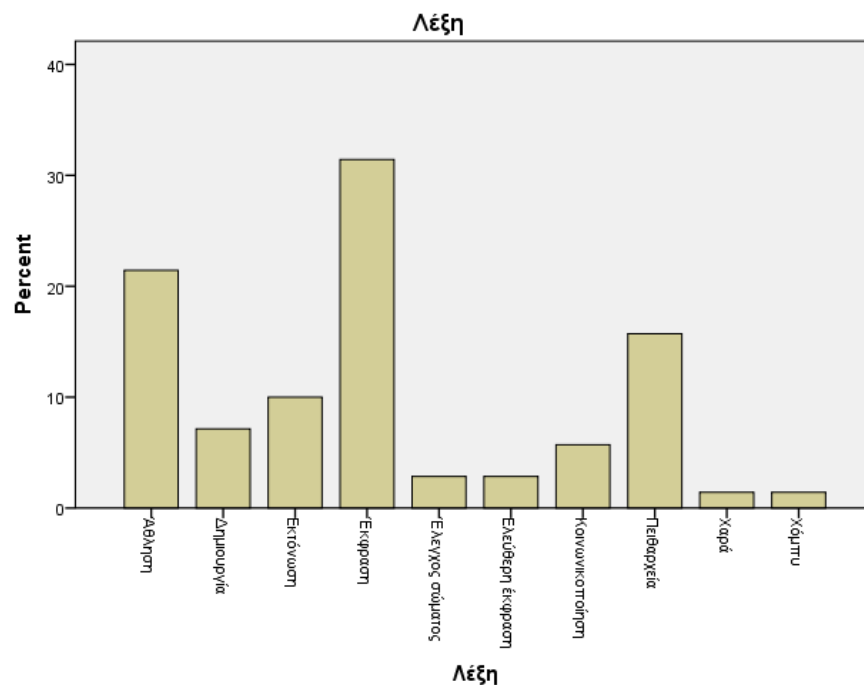
Για τα χρόνια που ασχολούνται με το μπαλέτο τα παιδιά τους, το 75,4% των γονέων απάντησε από ένα έως 4 χρόνια, πράγμα που σημαίνει ότι τα τρία τέταρτα των συμμετεχόντων παιδιών είναι αναλογικά καινούργια στην ενασχόλησή τους με το κλασικό μπαλέτο. Από 5 έως 9 χρόνια απάντησε το 16,4%, ενώ πολύ μικρότερα ποσοστά, 6,6% και 1,6%, έλαβαν οι απαντήσεις από 10 έως 14 χρόνια και πάνω από 14 χρόνια αντίστοιχα.

7. «Πείτε μας την πρώτη λέξη που σας έρχεται στο μυαλό όταν κάποιος σας ρωτήσει γιατί στέλνετε το παιδί σας στο μπαλέτο, τι έχει να κερδίσει;».

Πίνακας 48 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο

Λέξη				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Άθληση	15	21,4	21,4	21,4
Δημιουργία	5	7,1	7,1	28,6
Εκτόνωση	7	10,0	10,0	38,6
Έκφραση	22	31,4	31,4	70,0
Έλεγχος σώματος	2	2,9	2,9	72,9
Ελεύθερη έκφραση	2	2,9	2,9	75,7
Κοινωνικοποίηση	4	5,7	5,7	81,4
Πειθαρχία	11	15,7	15,7	97,1
Χαρά	1	1,4	1,4	98,6
Χόμπυ	1	1,4	1,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 48 - Όφελος από την ενασχόληση με το μπαλέτο

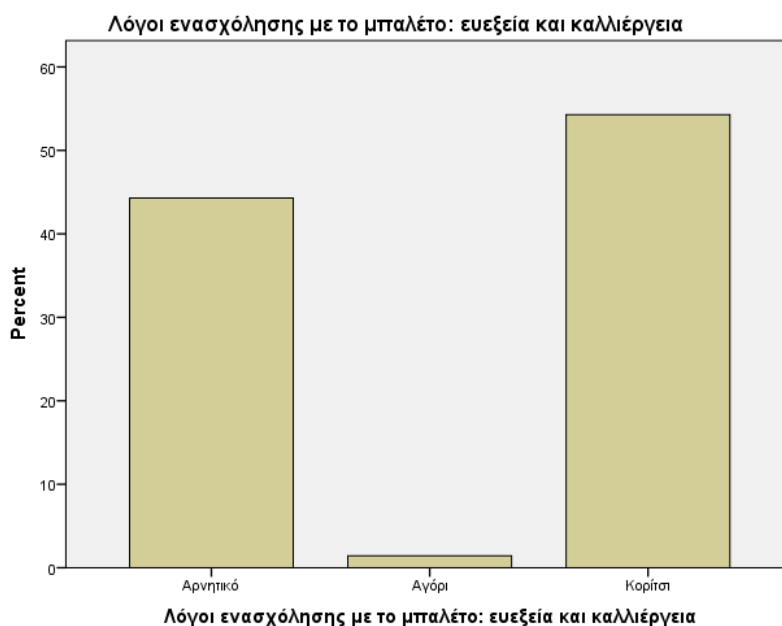
Στην ερώτηση για το ποια είναι η πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό τους όταν κάποιος τους ρωτά για ποιο λόγο επέλεξαν το μπαλέτο ως δραστηριότητα για το παιδί τους, οι γονείς απάντησαν την πειθαρχία, την έκφραση, την άθληση, τη δημιουργία, τη χαρά, τον έλεγχο σώματος, την ευαισθησία την εκτόνωση, την κοινωνικοποίηση και το χόμπι. Περισσότερες φορές επιλέχθηκε η έκφραση, με 31,4%, η άθληση, με 21,4% και η πειθαρχία, με 15,7%. Οι λιγότερο επιλεγμένοι λόγοι ήταν η χαρά και το χόμπι, τα οποία έλαβαν από μόλις μία απάντηση αντίστοιχα. Από τις απαντήσεις αυτές προκύπτει ότι στα μάτια των γονέων το μπαλέτο μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά τους να εκφραστούν, ενώ παράλληλα εντοπίζουν το κομμάτι της ανάπτυξης της φυσικής κατάστασης και της πειθαρχίας.

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρατίθεται μια σειρά από λόγους για τους οποίους οι γονείς ενθάρρυναν τα παιδιά τους να ασχοληθούν με το κλασικό μπαλέτο και αποτυπώνεται η συμφωνία ή διαφωνία των γονέων ανάλογα με το φύλο του παιδιού τους.

8. «Εσείς για ποιο λόγο επιλέξατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 49 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	31	44,3	44,3	44,3
Αγόρι	1	1,4	1,4	45,7
Κορίτσι	38	54,3	54,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

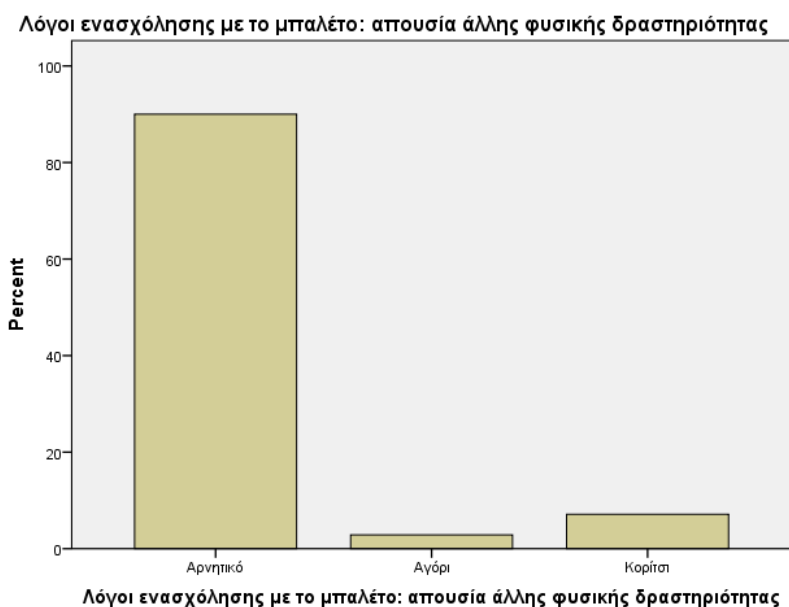
Γράφημα 49 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια

Στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, εμφανίζονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι γονείς, για το εάν η ευεξία και η καλλιέργεια είναι λόγοι για τους οποίους ενθάρρυναν το παιδί τους να ασχοληθεί με το μπαλέτο. Ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 44,3%, απάντησε αρνητικά, ενώ το 54,3% των θετικών απαντήσεων αφορούσε τα κορίτσια και μόλις μία θετική απάντηση αφορούσε τα αγόρια.

8. «Εσείς για ποιο λόγο επιλέξατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 50 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	63	90,0	90,0	90,0
Αγόρι	2	2,9	2,9	92,9
Κορίτσι	5	7,1	7,1	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

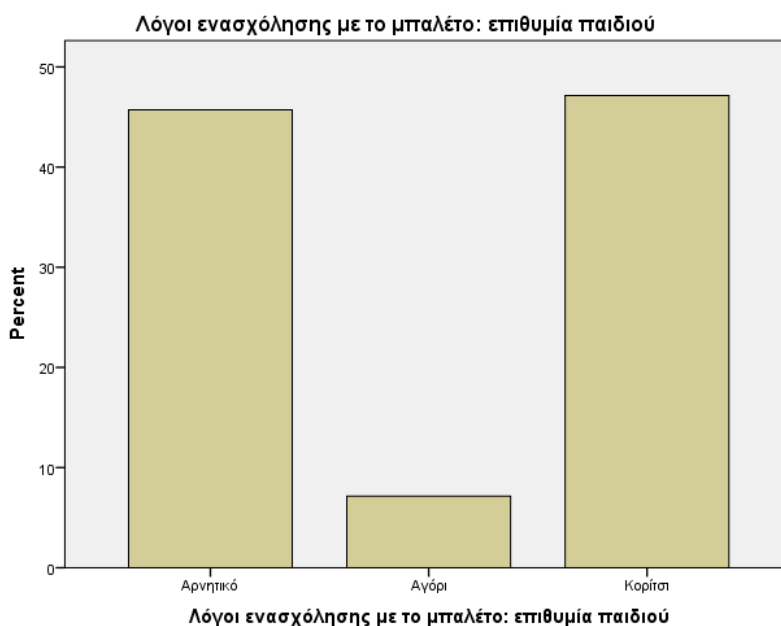
Γράφημα 50 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας

Ο παραπάνω πίνακας, αποτυπώνει τις απαντήσεις που έδωσαν οι γονείς, για το εάν η απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας είναι λόγος για τον οποίο ενθάρρυναν το παιδί τους να ασχοληθεί με το μπαλέτο. Η συντριπτική πλειοψηφία, το 90%, απάντησε αρνητικά, το 7,1% απάντησαν θετικά για τα κορίτσια και το 2,9% απάντησαν για τα αγόρια.

8. «Εσείς για ποιο λόγο επιλέξατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 51 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία παιδιού

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	32	45,7	45,7	45,7
Αγόρι	5	7,1	7,1	52,9
Κορίτσι	33	47,1	47,1	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

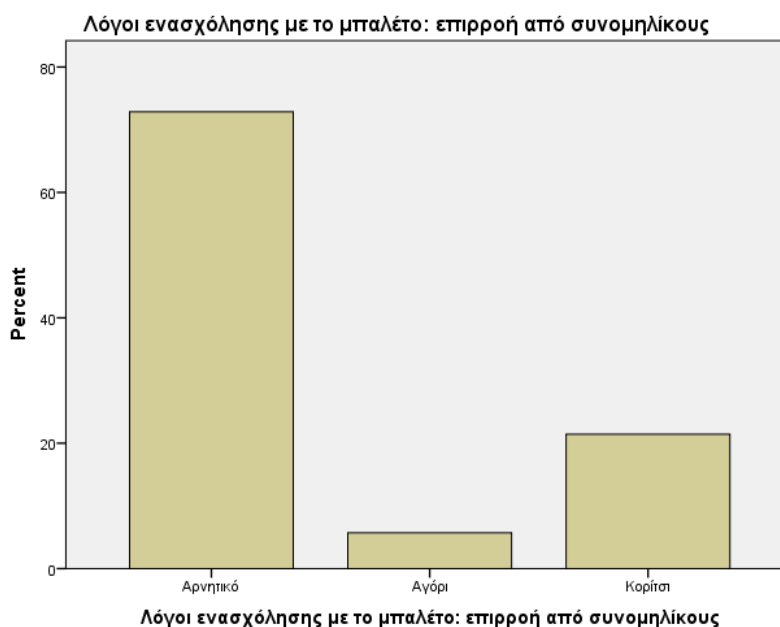
Γράφημα 51 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία παιδιού

Εδώ, ο πίνακας και το διάγραμμα αποτυπώνουν τις απαντήσεις που έδωσαν οι γονείς, ως προς το εάν η επιθυμία του παιδιού τους να ασχοληθεί με το μπαλέτο ήταν ο λόγος για τον οποίο το επέλεξαν ως δραστηριότητα. Ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 45,7%, απάντησε αρνητικά, το 47,1% απάντησε θετικά για τα κορίτσια και το 7,1%, ένα υψηλό ποσοστό αναλογικά, απάντησε θετικά για τα αγόρια. Δηλαδή, σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι έδειξαν ότι δεν έλαβαν υπόψιν τους την επιθυμία του παιδιού τους, ενώ από αυτούς που την έλαβαν σχεδόν όλοι ήταν γονείς κοριτσιών.

8. «Εσείς για ποιο λόγο επιλέξατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 52 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιρροή από συνομηλίκους

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	51	72,9	72,9	72,9
Αγόρι	4	5,7	5,7	78,6
Κορίτσι	15	21,4	21,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

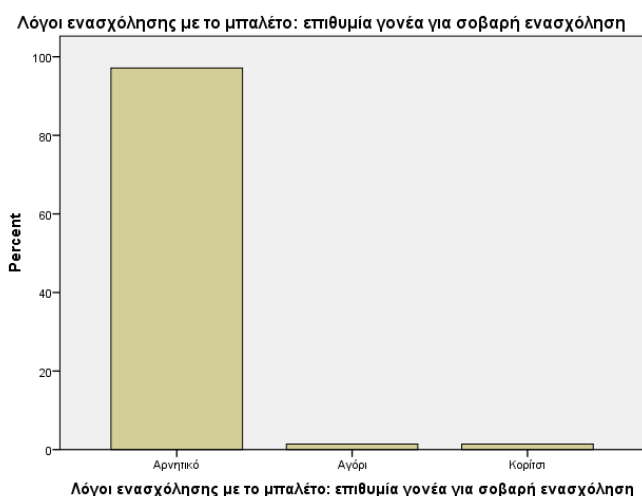
Γράφημα 52 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιρροή από συνομηλίκους

Στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, αποτυπώνονται οι απαντήσεις που έδωσαν οι γονείς, ως προς το εάν η επιρροή των συνομηλίκων τους ήταν ο λόγος για τον οποίο το επέλεξαν ως δραστηριότητα. Ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 72,9%, απάντησε αρνητικά, ενώ το 21,4% απάντησε θετικά τα κορίτσια και το 5,7%, ένα μεγάλο ποσοστό αναλογικά, απάντησε θετικά και για τα αγόρια.

8. «Εσείς για ποιο λόγο επιλέξατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 53 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	68	97,1	97,1	97,1
Αγόρι	1	1,4	1,4	98,6
Κορίτσι	1	1,4	1,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 53 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση

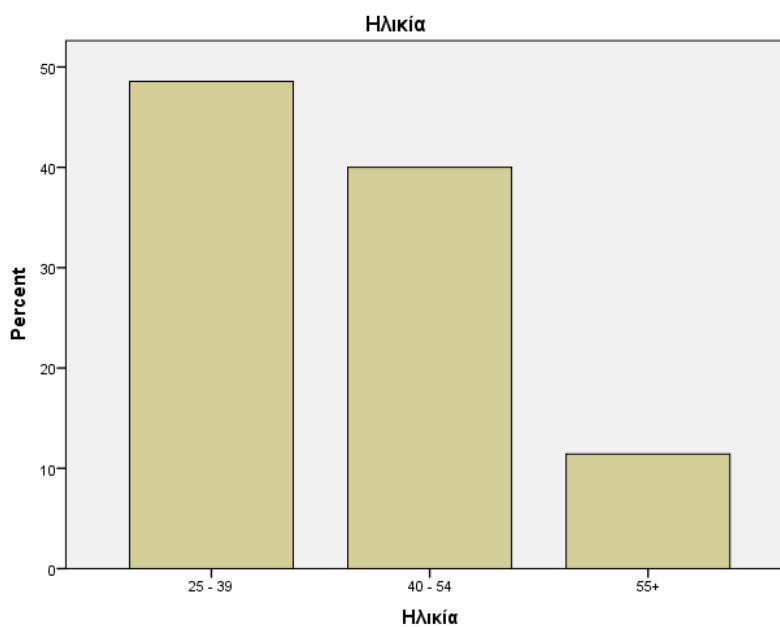
Η επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση των παιδιών, ως λόγος για τον οποίο οι γονείς επέλεξαν το μπαλέτο για τα παιδιά τους, συγκέντρωσε το μεγαλύτερο αριθμό αρνητικών απαντήσεων, τόσο εντός της ερώτησης όσο και ως παράγοντας σε σχέση με τους άλλους, καθώς το 97,1% των γονέων δεν προσβλέπουν σε μια μακροχρόνια ενασχόληση με το μπαλέτο για τα παιδιά τους. Υπήρξαν μόλις δύο θετικές απαντήσεις, μία για αγόρι και μία για κορίτσι. Εντοπίζεται δηλαδή ότι οι γονείς προσπάθησαν πραγματικά να μην επηρεάσουν τα παιδιά τους στο να ασχοληθούν με το μπαλέτο.

Στους λόγους που επέλεξαν την ενασχόληση με το μπαλέτο με δική τους πρωτοβουλία οι ερωτώμενοι εντόπισαν την ανάπτυξη πειθαρχίας και συγκέντρωσης, τη σωστή στάση και τον έλεγχο του σώματος, κυρίως για τα κορίτσια και την απόκτηση χάρης στις κινήσεις τους.

9. Ηλικία γονέων

Πίνακας 54 – Ηλικία γονέων

	Ηλικία			
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
25 - 39	34	48,6	48,6	48,6
40 - 54	28	40,0	40,0	88,6
55+	8	11,4	11,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 54 - Ηλικία γονέων

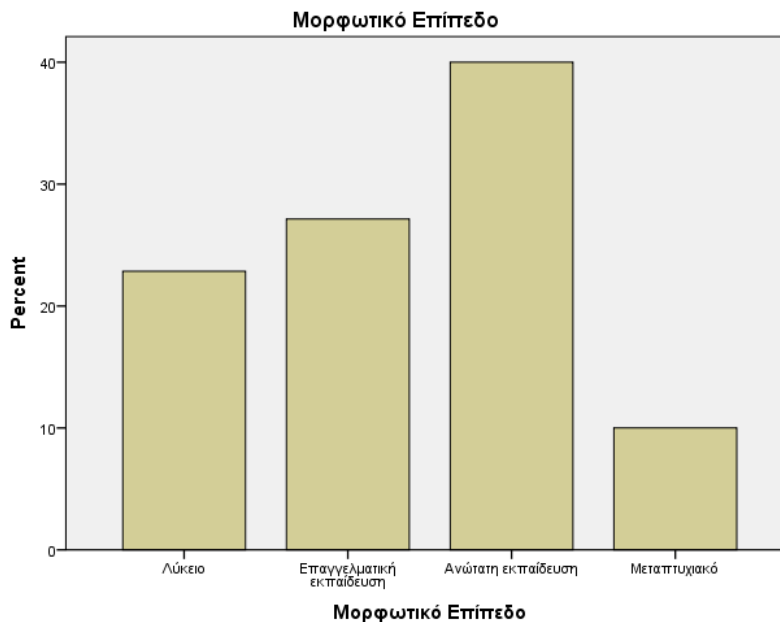
Αναφερόμενοι στην ηλικία τους, οι ερωτώμενοι απάντησαν, σε ποσοστό 48,6% ότι είναι από 25 έως 39 ετών, από 40 έως 54, σε ποσοστό 40%, ενώ υπήρξε και ένα μικρό ποσοστό (11,4%), άνω των 55 ετών.

10. Μορφωτικό επίπεδο γονέων

Πίνακας 55 - Μορφωτικό επίπεδο γονέων

Μορφωτικό Επίπεδο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Λύκειο	16	22,9	22,9	22,9
Επαγγελματική εκπαίδευση	19	27,1	27,1	50,0
Ανώτατη εκπαίδευση	28	40,0	40,0	90,0
Μεταπτυχιακό	7	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

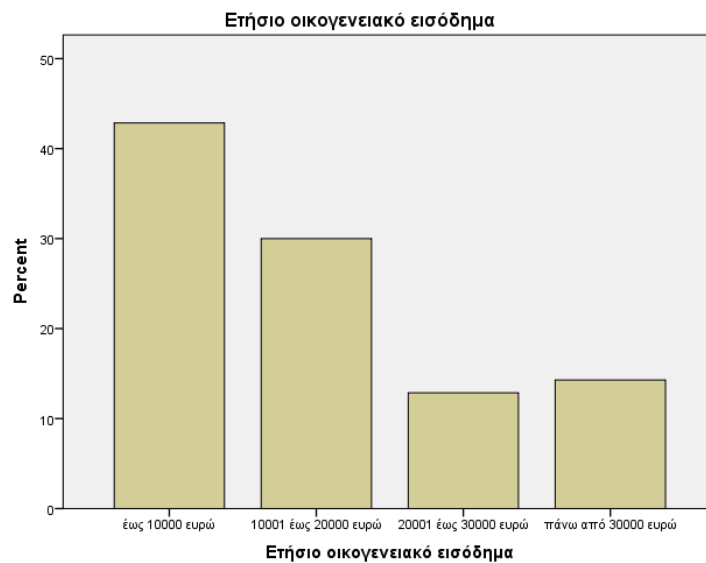
Γράφημα 55 - Μορφωτικό επίπεδο γονέων

Το δείγμα της έρευνας για τους γονείς των παιδιών που ασχολούνται με το κλασικό μπαλέτο, ερωτώμενο για το μορφωτικό του επίπεδο, απάντησε ότι έχει λυκειακή εκπαίδευση σε ποσοστό 22,9%, και επαγγελματική εκπαίδευση σε ποσοστό 27,1%. Το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων έλαβε η ανώτατη εκπαίδευση, με 40%, ενώ υπήρξε και ένα 10% που απάντησε ότι κατέχει και κάποιο μεταπτυχιακό δίπλωμα.

11. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα γονέων

Πίνακας 56 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα γονέων

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
έως 10000 ευρώ	30	42,9	42,9	42,9
10001 έως 20000 ευρώ	21	30,0	30,0	72,9
20001 έως 30000 ευρώ	9	12,9	12,9	85,7
πάνω από 30000 ευρώ	10	14,3	14,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

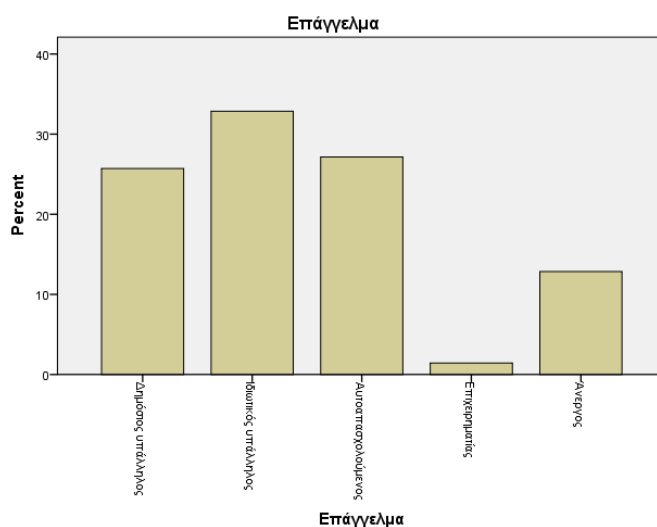
Γράφημα 56 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα γονέων

Σε ότι αφορά το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, παρατηρείται ότι είναι γενικά αρκετά χαμηλό, αφού το 42,9% δήλωσε ότι δεν ξεπερνά τις 10 χιλιάδες ευρώ, ακολουθούμενο από το επόμενο 30%, που απάντησε ότι βρίσκεται στην κλάση από 10 έως 20 χιλιάδες. Το 12,9% βρίσκεται στην κλάση από 20 έως 30 χιλιάδες ευρώ ενώ ένα 14,3% δήλωσε ότι το ετήσιο οικογενειακό τους εισόδημα ξεπερνά τις 30 χιλιάδες ευρώ. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα εδώ οι περισσότεροι γονείς που επιλέγουν το μπαλέτο για τα παιδιά του βρίσκονται στις σχετικά χαμηλές κλίμακες ετησίων εισοδημάτων, άρα παρόλο που το θεωρούν ως μια ακριβή ενασχόληση, δε φαίνεται να επηρεάζονται από αυτό.

12. Επάγγελμα γονέων

Πίνακας 57 - Επάγγελμα γονέων

Επάγγελμα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Δημόσιος υπάλληλος	18	25,7	25,7	25,7
Ιδιωτικός υπάλληλος	23	32,9	32,9	58,6
Αυτοαπασχολούμενος	19	27,1	27,1	85,7
Επιχειρηματίας	1	1,4	1,4	87,1
Άνεργος	9	12,9	12,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 57 - Επάγγελμα γονέων

Η τελευταία ερώτηση που έγινε στους γονείς αφορούσε το επάγγελμά τους. Το 25,7% δήλωσε ότι είναι δημόσιοι υπάλληλοι και το 32,9% δήλωσε ότι είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Το 27,1% δήλωσε ότι είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ το 12,9% ότι είναι άνεργοι. Στο δείγμα υπήρξε και ένας επιχειρηματίας. Από το αποτέλεσμα του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός ότι κάποια συγκεκριμένη επαγγελματική κατηγορία τείνει να επιλέγει το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους.

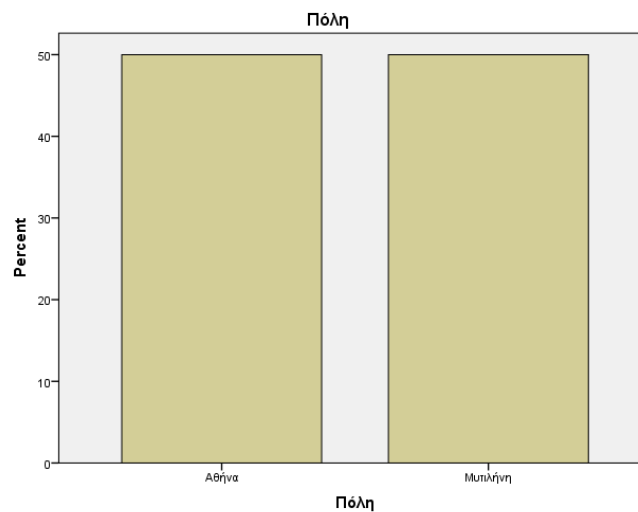
4.3 Αποτελέσματα απαντήσεων ερωτηματολογίων του κοινού

Στη συνέχεια παρατίθενται τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων που απάντησε το κοινό, δηλαδή οι άνθρωποι που είτε έχουν είτε δεν έχουν παιδιά, αλλά στην περίπτωση που έχουν δεν επέλεξαν το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους.

Πόλη κατοικίας κοινού:

Πίνακας 58 - Πόλη κατοικίας κοινού

Πόλη				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αθήνα	35	50,0	50,0	50,0
Μυτιλήνη	35	50,0	50,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

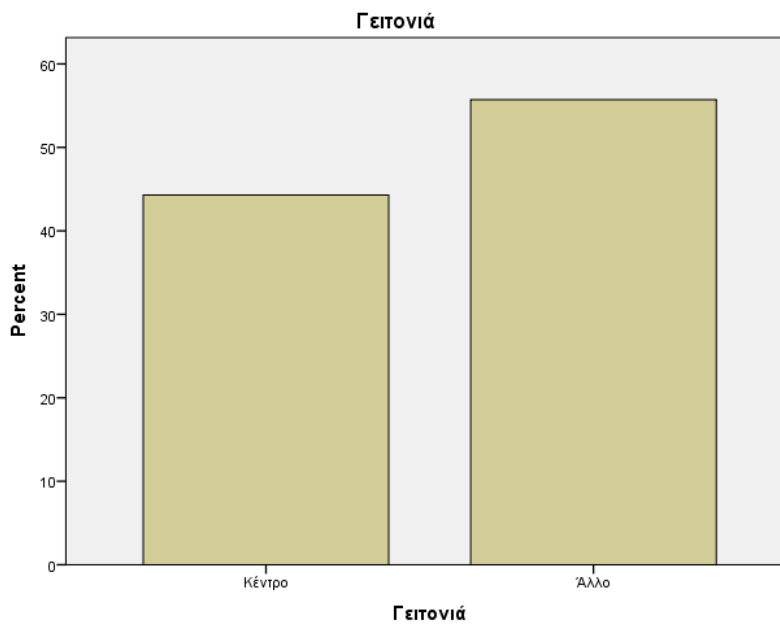
Γράφημα 58 - Πόλη κατοικίας κοινού

Στην ερώτηση για την πόλη κατοικίας και εδώ το δείγμα είναι μοιρασμένο. Οι μισοί ερωτώμενοι βρίσκονται στην πρωτεύουσα και άλλοι οι μισοί κατοικούν στη Μυτιλήνη.

Γειτονιά κατοικίας κοινού:

Πίνακας 59 - Γειτονιά κατοικίας κοινού

Γειτονιά				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Κέντρο	31	44,3	44,3	44,3
Άλλο	39	55,7	55,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

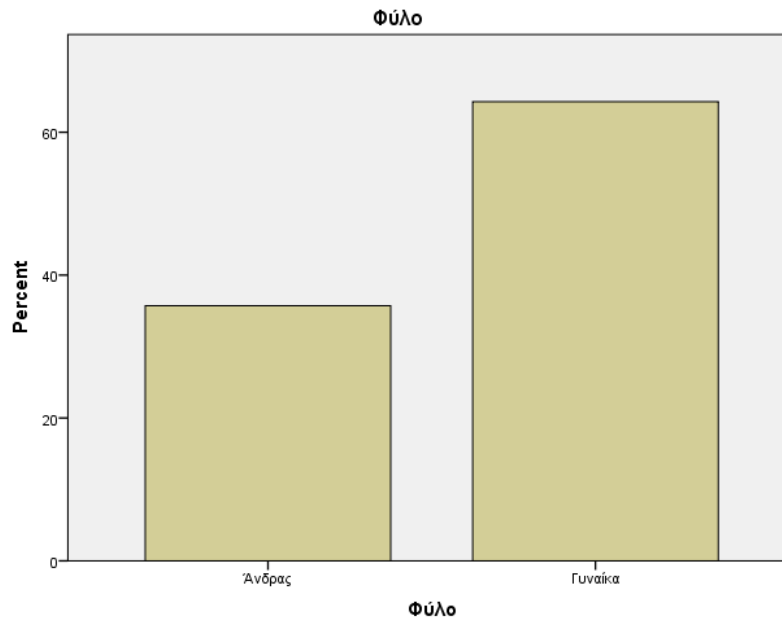
Γράφημα 59 - Γειτονιά κατοικίας κοινού

Στην ερώτηση για την περιοχή στην οποία κατοικούν, οι ερωτώμενοι απάντησαν διαφορετικά από τα προηγούμενα δείγματα. Οι απαντήσεις κατανέμονται αρκετά διαφορετικά από πριν, αφού το 44,3% βρίσκονται στο κέντρο, ενώ το υπόλοιπο 55,7% κατοικεί εκτός κέντρου.

Το φύλο του κοινού:

Πίνακας 60 – Φύλο του κοινού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Άνδρας	25	35,7	35,7	35,7
Γυναίκα	45	64,3	64,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 60 - Φύλο του κοινού

Στο δείγμα του κοινού υπερίσχυσαν οι γυναίκες, αφού αποτέλεσαν το 64,3% του δείγματος, ενώ οι άντρες ήταν 35,7%.

1. «Κάνατε ποτέ εσείς μπαλέτο;»

Πίνακας 61 - Ενασχόληση με μπαλέτο για το κοινό

Ενασχόληση με μπαλέτο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	44	62,9	62,9	62,9
Ναι	26	37,1	37,1	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

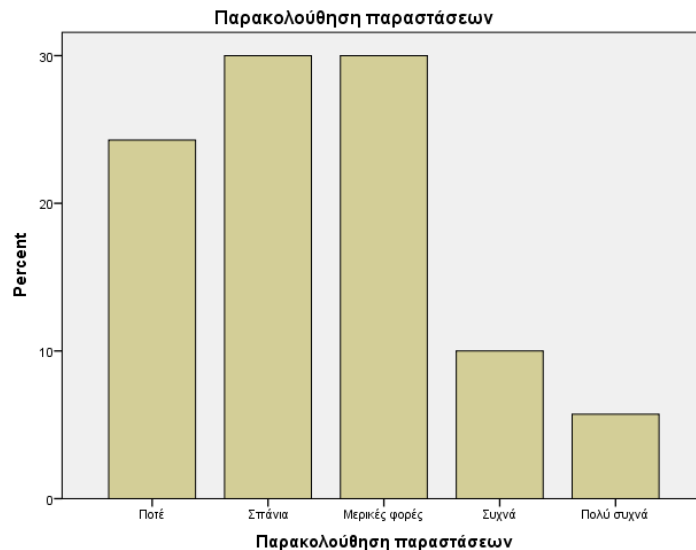
Γράφημα 61 - Ενασχόληση με μπαλέτο για το κοινό

Οι απαντήσεις σχετικά με την ενασχόληση με το κλασικό μπαλέτο για το κοινό, ήταν παρόμοιες με αυτές των γονέων παραπάνω. Αρνητικά απάντησαν το 62,9% του δείγματος, ενώ το 37,1% δήλωσε ότι έχει ασχοληθεί με αυτό το είδος χορού κάποια στιγμή στη ζωή του.

2. «Παρακολουθείτε παραστάσεις κλασικού μπαλέτου;»

Πίνακας 62 - Παρακολούθηση παραστάσεων μπαλέτο από το κοινό

Παρακολούθηση παραστάσεων				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Ποτέ	17	24,3	24,3	24,3
Σπάνια	21	30,0	30,0	54,3
Μερικές φορές	21	30,0	30,0	84,3
Συχνά	7	10,0	10,0	94,3
Πολύ συχνά	4	5,7	5,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 62 - Παρακολούθηση παραστάσεων μπαλέτο από το κοινό

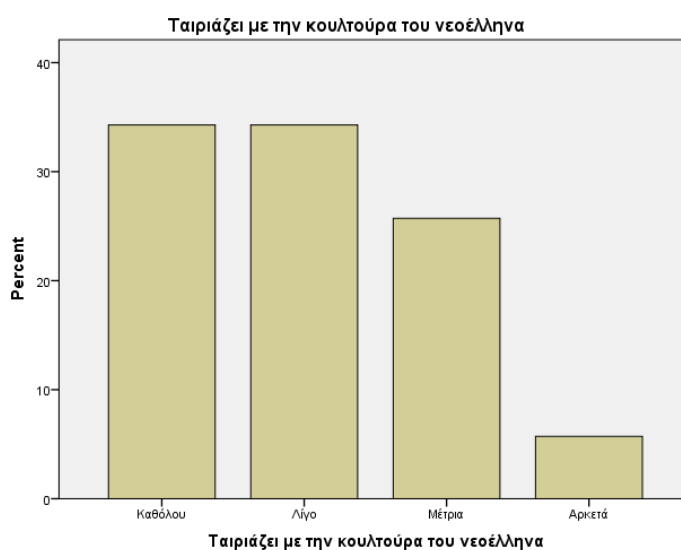
Στην ερώτηση παρακολούθησης παραστάσεων κλασικού μπαλέτου δόθηκαν όλες οι διαθέσιμες απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα, τις περισσότερες επιλογές συγκέντρωσαν με 30% οι απαντήσεις «σπάνια» και «μερικές φορές», ακολουθούμενες από την απάντηση «ποτέ», σε ποσοστό 24,3%. Ένα πολύ μικρότερο ποσοστό, της τάξης του 10% απάντησε «συχνά», ενώ υπήρξε και ένα πολύ μικρό ποσοστό, της τάξης του 5,7%, που απάντησε «πολύ συχνά». Στις δύο αυτές θετικές απαντήσεις, τα αποτελέσματα του δείγματος του κοινού και των γονέων ταυτίζονται.

3. «Πιστεύετε ότι το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα;»

Πίνακας 63 – Γνώμη του κοινού για το εάν το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα

Ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Καθόλου	24	34,3	34,3	34,3
Λίγο	24	34,3	34,3	68,6
Μέτρια	18	25,7	25,7	94,3
Αρκετά	4	5,7	5,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 63 - Γνώμη του κοινού για το εάν το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα

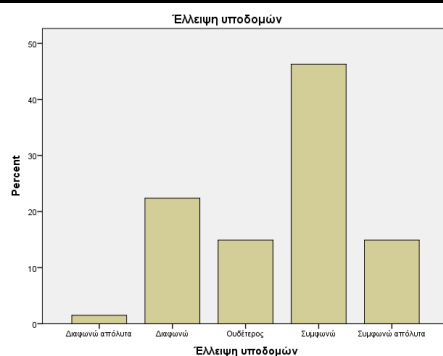
Ο πίνακας και το διάγραμμα παραπάνω αποτυπώνουν τις απαντήσεις των ερωτώμενων για το κατά πόσο το μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα. Οι απαντήσεις χαρακτηρίζονται από αρνητισμό, αφού οι περισσότερες συγκεντρώνονται στις αρνητικές τιμές της πενταβάθμιας κλίμακας που είχαν στη διάθεσή τους. Με το ίδιο ποσοστό (34,3%), οι ερωτώμενοι απάντησαν «καθόλου» και «λίγο», δίνοντας ένα αθροιστικό 68,6% αρνητικών απαντήσεων. Αυτό το αποτέλεσμα, συνδυαζόμενο με το 25,7% που έδειξε ουδετερότητα, άφησαν το περιθώριο μόλις για 4 θετικές απαντήσεις, που υποστήριξαν ότι τα κλασικό μπαλέτο ταιριάζει «αρκετά» στη νεοελληνική κουλτούρα.

Στη συνέχεια, όπως και στα δείγματα που αναλύθηκαν παραπάνω, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να τοποθετηθούν σε ότι αφορά τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα. Αυτό πραγματοποιείται με την παρουσίαση συγκεκριμένων παραγόντων, που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία είναι ικανοί να εμποδίσουν την ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας, ενώ οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας τους με τον αντίκτυπο που έχει ο κάθε παράγοντας στη μικρή ανάπτυξη του μπαλέτου στην Ελλάδα.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 64 - Έλλειψη υποδομών

Έλλειψη υποδομών				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,4	1,5	1,5
Διαφωνώ	15	21,4	22,4	23,9
Ουδέτερος	10	14,3	14,9	38,8
Συμφωνώ	31	44,3	46,3	85,1
Συμφωνώ απόλυτα	10	14,3	14,9	100,0
Σύνολο	67	95,7	100,0	
Αναπάντητα	3	4,3		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

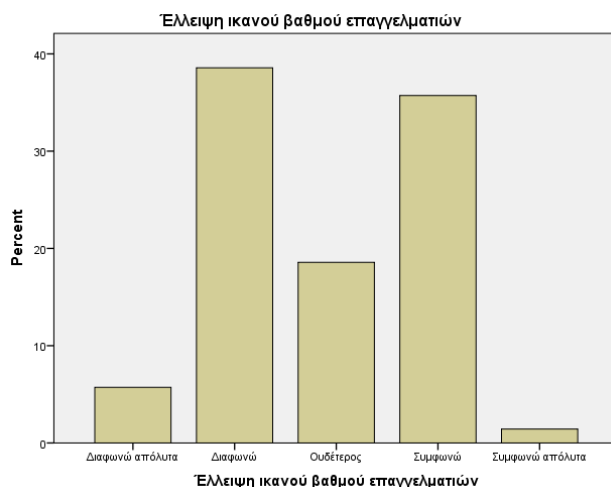
Γράφημα 64 - Έλλειψη υποδομών

Σε ότι αφορά την έλλειψη υποδομών, πάνω από τις μισές απαντήσεις αθροιστικά, το 51,2% δήλωσε συμφωνία ή απόλυτη συμφωνία, ενώ ένα αθροιστικό 23,9% δήλωσε διαφωνία με τη δήλωση ότι το μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας της έλλειψης υποδομών. Υπήρξε και ένα 14,9% που δήλωσε ουδετερότητα ως προς την έλλειψη υποδομών.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 65 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	4	5,7	5,7	5,7
Διαφωνώ	27	38,6	38,6	44,3
Ουδέτερος	13	18,6	18,6	62,9
Συμφωνώ	25	35,7	35,7	98,6
Συμφωνώ απόλυτα	1	1,4	1,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

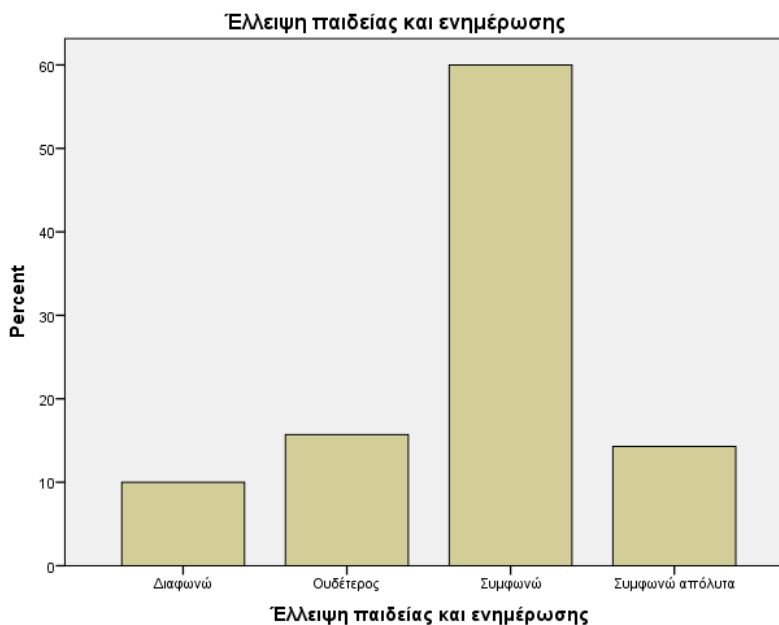
Γράφημα 65 - Έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών

Πιο μοιρασμένο στις θετικές και αρνητικές απαντήσεις του εμφανίστηκε το δείγμα σε σχέση με τον προηγούμενο πίνακα, σε ότι αφορά την έλλειψη ικανού βαθμού επαγγελματιών, ως λόγο περιορισμού της ανάπτυξης του μπαλέτου. Το 37,1% των απαντήσεων δήλωσε συμφωνία και το 44,3% δήλωσε αθροιστικά διαφωνία. Οι απαντήσεις δήλωσης ουδετερότητας συγκέντρωσαν το 18,6% του δείγματος. Άρα δεν υπάρχει κάποια ξεκάθαρη θετική ή αρνητική άποψη σχετικά με την έλλειψη ικανού αριθμού επαγγελματιών, ως λόγο για τη μη ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 66 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	7	10,0	10,0	10,0
Ουδέτερος	11	15,7	15,7	25,7
Συμφωνώ	42	60,0	60,0	85,7
Συμφωνώ απόλυτα	10	14,3	14,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

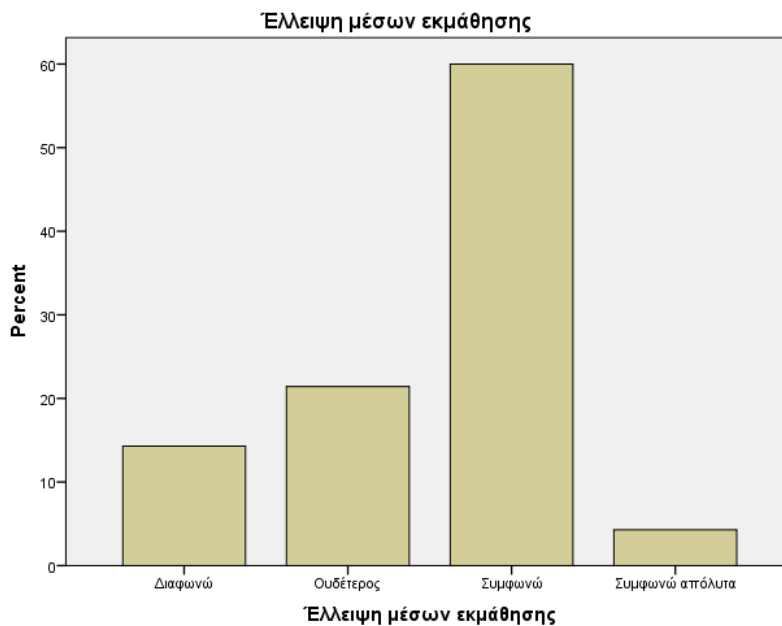
Γράφημα 66 - Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης

Ο παράγων έλλειψης παιδείας και ενημέρωσης φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά την ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, σύμφωνα με το κοινό, εύρημα που εμφανίζει μια εικόνα παρόμοια με αυτή των γονέων. Αθροιστικά το 84,3% δήλωσε συμφωνία και μόλις το 10% διαφώνησε. Ουδέτερο σε αυτόν τον παράγοντα έμεινε το 15,7%.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 67 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

Έλλειψη μέσων εκμάθησης				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	10	14,3	14,3	14,3
Ουδέτερος	15	21,4	21,4	35,7
Συμφωνώ	42	60,0	60,0	95,7
Συμφωνώ απόλυτα	3	4,3	4,3	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

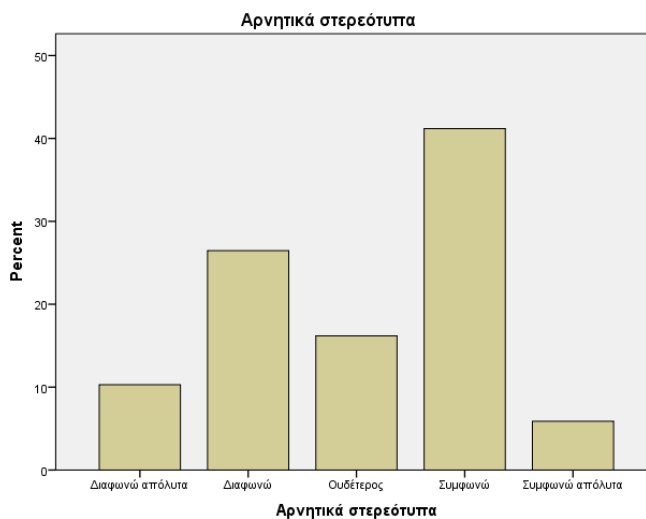
Γράφημα 67 - Έλλειψη μέσων εκμάθησης

Αντίστοιχη εικόνα με την προηγούμενη ερώτηση έδειξε το δείγμα σε ότι αφορά την έλλειψη των μέσων εκμάθησης, ως λόγο περιορισμού της ανάπτυξης του μπαλέτου. Αθροιστικά, το 64,3% των απαντήσεων έδειξε συμφωνία και μόλις το 14,3% δήλωσε διαφωνία. Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό, της τάξης του 21,4%, έδειξε ουδετερότητα.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 68 - Αρνητικά στερεότυπα

Αρνητικά στερεότυπα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	7	10,0	10,3	10,3
Διαφωνώ	18	25,7	26,5	36,8
Ουδέτερος	11	15,7	16,2	52,9
Συμφωνώ	28	40,0	41,2	94,1
Συμφωνώ απόλυτα	4	5,7	5,9	100,0
Σύνολο	68	97,1	100,0	
Αναπάντητα	2	2,9		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

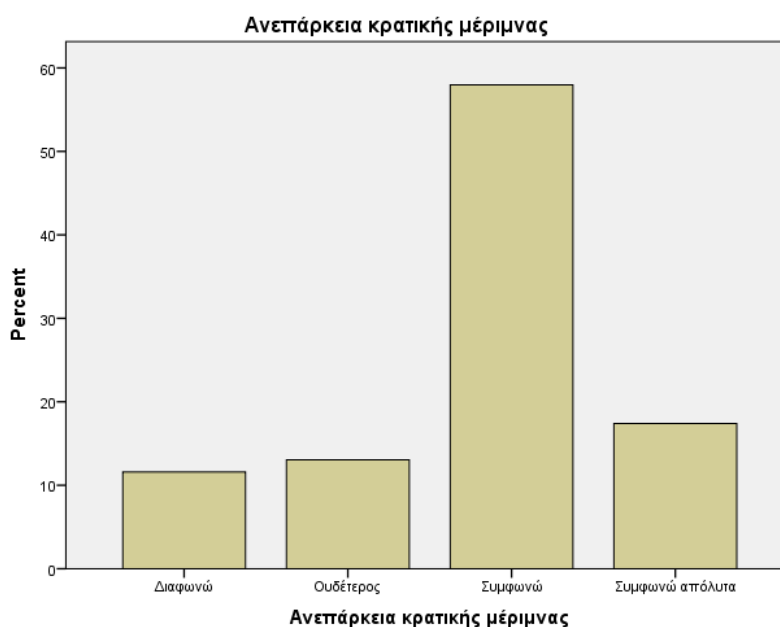
Γράφημα 68 - Αρνητικά στερεότυπα

Μια ενδιαφέρουσα εικόνα έδωσαν οι ερωτώμενοι ως προς το βαθμό που τα αρνητικά στερεότυπα εμποδίζουν την ανάπτυξη του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα. Σχεδόν οι μισές απαντήσεις ήταν θετικές, αφού αθροιστικά οι απαντήσεις συμφωνίας συγκέντρωσαν ποσοστό 47,1%. Ουδέτερο έμεινε το 16,2%, ενώ διαφωνία με τη δήλωση απάντησε αθροιστικά ένα ποσοστό 36,8%. Το αποτέλεσμα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς είναι αντίθετο με τις απαντήσεις στην αντίστοιχη ερώτηση που έγινε σε δασκάλους μπαλέτου και γονείς που έχουν επιλέξει το μπαλέτο για τα παιδιά τους.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 69 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	8	11,4	11,6	11,6
Ουδέτερος	9	12,9	13,0	24,6
Συμφωνώ	40	57,1	58,0	82,6
Συμφωνώ απόλυτα	12	17,1	17,4	100,0
Σύνολο	69	98,6	100,0	
Αναπάντητα	1	1,4		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

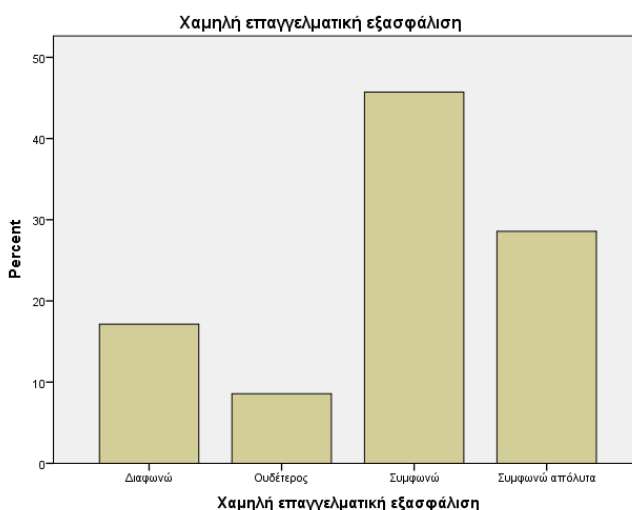
Γράφημα 69 - Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας

Ξεκάθαρα θετική είναι και σε αυτό το δείγμα, όπως και στο δείγμα των γονέων, η κατεύθυνση των απαντήσεων σε ότι αφορά τον παράγοντα ανεπάρκειας της κρατικής μέριμνας και το εάν εμποδίζει την ανάπτυξη του μπαλέτου. Αθροιστικά, το 75,4% απάντησε ότι συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα, ενώ ένα ποσοστό 13% δήλωσε ουδετερότητα. Υπήρξε ωστόσο και ένα ποσοστό 11,6% ερωτώμενων που έδωσαν αρνητική απάντηση.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 70 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Διαφωνώ	12	17,1	17,1	17,1
Ουδέτερος	6	8,6	8,6	25,7
Συμφωνώ	32	45,7	45,7	71,4
Συμφωνώ απόλυτα	20	28,6	28,6	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 70 - Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση

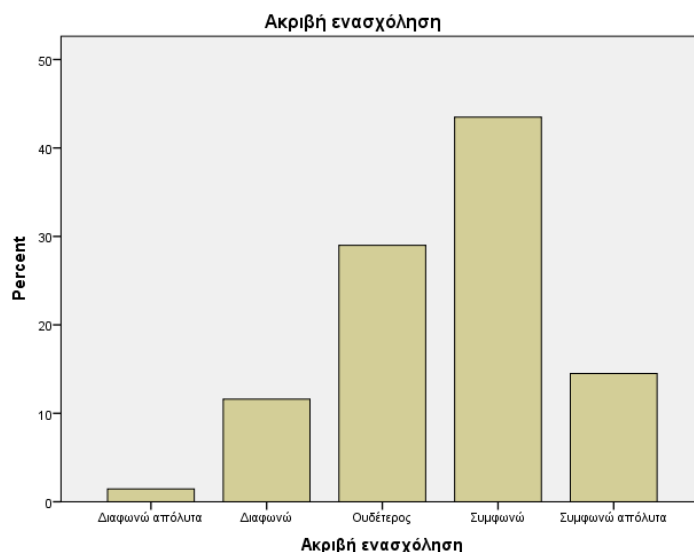
Στην ερώτηση εάν το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας της χαμηλής επαγγελματικής του εξασφάλισης, η μεγάλη πλειοψηφία των απαντήσεων δήλωσε την έντονη συμφωνία της. Αθροιστικά, το 74,3% συμφώνησε, με την απόλυτη συμφωνία να φτάνει το 28,6%. Ένα ποσοστό της τάξης του 8,6% δήλωσε ουδετερότητα, ενώ διαφωνία δήλωσε το 17,1%. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι όλοι οι ερωτώμενοι απάντησαν αυτή την ερώτηση, άρα όλοι οι ερωτώμενοι είχαν γνώμη για αυτόν τον παράγοντα.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 71 - Ακριβή ενασχόληση

Ακριβή ενασχόληση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	8	11,4	11,6	13,0
Ουδέτερος	20	28,6	29,0	42,0
Συμφωνώ	30	42,9	43,5	85,5
Συμφωνώ απόλυτα	10	14,3	14,5	100,0
Σύνολο	69	98,6	100,0	
Αναπάντητα	1	1,4		
Τελικό Σύνολο	70	100,0		

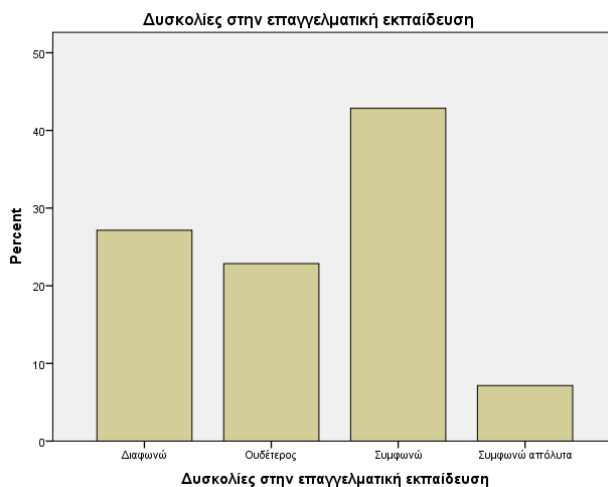
Γράφημα 71 - Ακριβή ενασχόληση

Μεγάλο ποσοστό συμφωνίας, της τάξης του 58%, έλαβε η δήλωση ότι το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας του υψηλού κόστους ενασχόλησης με αυτό. Η απάντηση ουδετερότητας έλαβε ένα αρκετά σημαντικό 29%, που προφανώς οφείλεται στην απουσία της συγκεκριμένης γνώσης, άρα και άποψης για τον παράγοντα αυτό. Αθροιστικά, οι απαντήσεις της διαφωνίας συγκέντρωσαν το ποσοστό 13%. Άρα οι ερωτώμενοι του δείγματος του κοινού πιστεύουν ότι το μπαλέτο είναι μια ακριβή ενασχόληση και ότι αυτό αποτελεί λόγο για τη μη ανάπτυξη αυτού του είδους χορού στην Ελλάδα.

4. «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο στην Ελλάδα;»

Πίνακας 72 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Διαφωνώ	19	27,1	27,1	27,1
Ουδέτερος	16	22,9	22,9	50,0
Συμφωνώ	30	42,9	42,9	92,9
Συμφωνώ απόλυτα	5	7,1	7,1	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 72 - Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση

Στην ερώτηση εάν το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί στην Ελλάδα εξαιτίας των δυσκολιών στην επαγγελματική του εκπαίδευση, αθροιστικά το 50% συμφώνησε, το 27,1% διαφώνησε, ενώ το 22,9% έδειξε ουδετερότητα. Τα αποτελέσματα εδώ είναι αρκετά κοντά σε αυτά των γονέων που έχουν επιλέξει το μπαλέτο για ενασχόληση των παιδιών τους. Η υψηλή ουδετερότητα και εδώ ίσως σχετίζεται με την ελλιπή πληροφόρηση που πιθανόν να έχει το κοινό για το συγκεκριμένο θέμα.

Στους παράγοντες που κατέγραψαν με δική τους πρωτοβουλία οι ερωτώμενοι εντοπίστηκαν οι υπερβολικές απαιτήσεις αφοσίωσης στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, η απουσία σοβαρής επαγγελματικής αποκατάστασης και το ότι πρόκειται για επάγγελμα με πολύ υψηλή ανταγωνιστικότητα. Επίσης, το ότι είναι διαθέσιμα πολλά διαφορετικά είδη χορού, ότι δεν υπάρχει μεγάλη παράδοση για το μπαλέτο στην Ελλάδα και ότι παρατηρείται απουσία παιδείας για τις τέχνες στην Ελλάδα.

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρατίθενται μια σειρά από λόγους για τους οποίους το κοινό θα ενθάρρυναν τα παιδιά τους, είτε είναι γονείς είτε όχι, να ασχοληθούν με το κλασικό μπαλέτο και αποτυπώνεται η συμφωνία ή η διαφωνία ανάλογα με το φύλο του παιδιού.

5. «Εσείς για ποιο λόγο θα ενθαρρύνετε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 73 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια

Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Αρνητικό	4	5,7	5,7	5,7
Αγόρι	9	12,9	12,9	18,6
Κορίτσι	57	81,4	81,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 73 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: ευεξία και καλλιέργεια

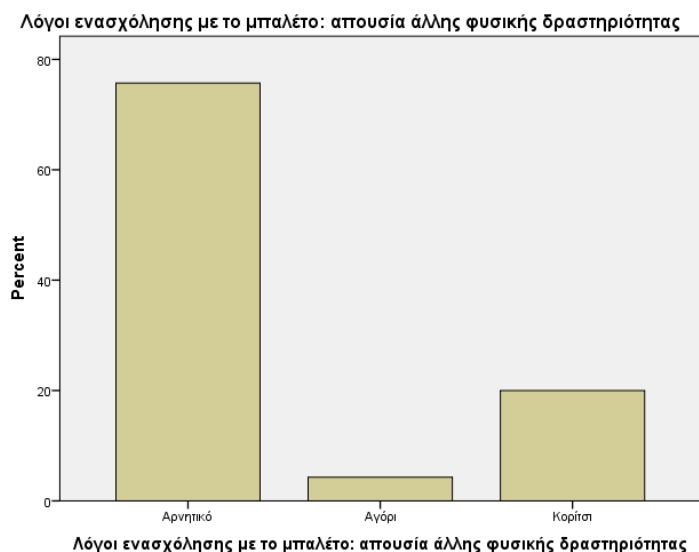
Στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, εμφανίζονται οι απαντήσεις που έδωσε το κοινό, για το εάν η ευεξία και η καλλιέργεια είναι λόγοι για τους οποίους θα ενθάρρυναν το παιδί τους να ασχοληθεί με το μπαλέτο. Ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 81,4%, απάντησε θετικά για τα κορίτσια και ένα 12,9% θετικά για τα αγόρια. Μόλις το 5,7% απάντησε ότι αυτός ο λόγος αυτός δεν είναι σημαντικός για να ασχοληθεί ένα παιδί με το μπαλέτο.

5. «Εσείς για ποιο λόγο θα ενθαρρύνετε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 74 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας

Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	53	75,7	75,7	75,7
Αγόρι	3	4,3	4,3	80,0
Κορίτσι	14	20,0	20,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 74 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας

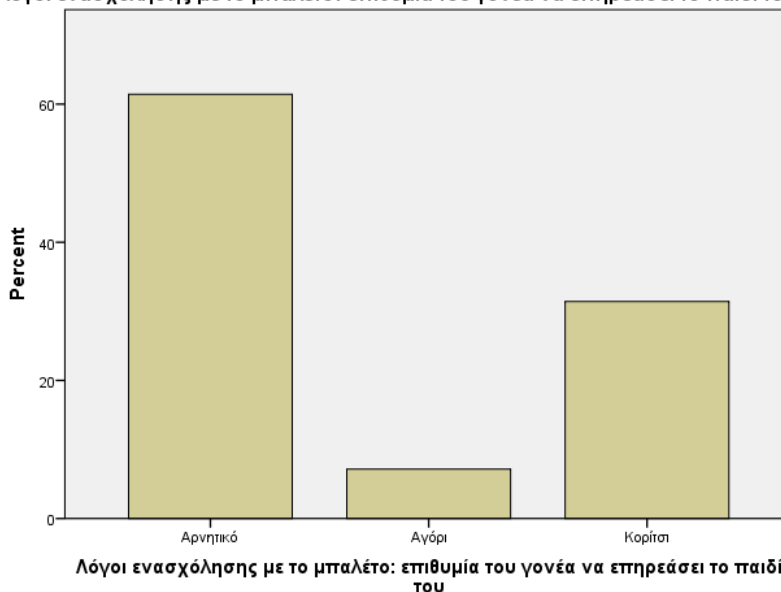
Ο παραπάνω πίνακας, αποτυπώνει τις απαντήσεις που έδωσε το κοινό, ως προς το εάν η απουσία άλλης φυσικής δραστηριότητας είναι λόγος για τον οποίο θα ενθάρρυναν το παιδί τους να ασχοληθεί με το μπαλέτο. Η συντριπτική πλειοψηφία (5,7%) απάντησε αρνητικά, το 20% απάντησαν θετικά για τα κορίτσια και το 4,3% ήταν θετικοί για τα αγόρια. Οι απαντήσεις εδώ συμπίπτουν αρκετά με αυτές των γονέων που έχουν επιλέξει το μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους.

5. «Εσείς για ποιο λόγο θα ενθαρρύνετε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 75 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του

Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	43	61,4	61,4	61,4
Αγόρι	5	7,1	7,1	68,6
Κορίτσι	22	31,4	31,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του

Γράφημα 75 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία του γονέα να επηρεάσει το παιδί του

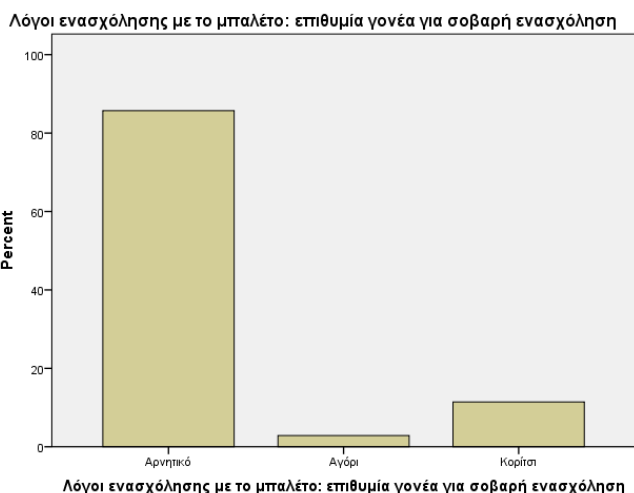
Εδώ, ο πίνακας και το διάγραμμα, αποτυπώνουν τις απαντήσεις που έδωσε το κοινό, για το εάν η επιθυμία των ίδιων να ασχοληθεί το παιδί τους με το μπαλέτο θα ήταν λόγος για τον οποίο θα το επέλεγαν ως δραστηριότητα για αυτά. Ένα μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 61,4%, απάντησε αρνητικά, το 31,4% απάντησε θετικά τα κορίτσια ενώ ένα 7,1%, ένα υψηλό ποσοστό αναλογικά απάντησε θετικά για τα αγόρια.

5. «Εσείς για ποιο λόγο θα ενθαρρύνετε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο (ανάλογα με το φύλο του);»

Πίνακας 76 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση

Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση

	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Αρνητικό	60	85,7	85,7	85,7
Αγόρι	2	2,9	2,9	88,6
Κορίτσι	8	11,4	11,4	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 76 - Λόγοι ενασχόλησης με το μπαλέτο: επιθυμία γονέα για σοβαρή ενασχόληση

Στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο διάγραμμα, αποτυπώνονται οι απαντήσεις που έδωσε το κοινό, για το εάν η επιθυμία του για σοβαρή ενασχόληση θα ήταν λόγος για τον οποίο θα το επέλεγε ως δραστηριότητα των παιδιών τους. Ένα συντριπτικό ποσοστό, της τάξης του 85,7%, απάντησε αρνητικά και μόλις το 11,4% απάντησε θετικά για τα κορίτσια και 2,9%, θετικά για τα αγόρια.

Στους λόγους που επέλεξαν με δική τους πρωτοβουλία οι ερωτώμενοι περιλαμβάνονται η ανάπτυξη πειθαρχίας και πνευματικής συγκέντρωσης για τα παιδιά και η σωστή στάση και ο έλεγχος σώματος, κυρίως για τα κορίτσια.

Στη ανοιχτή ερώτηση σχετικά με τον λόγο που δεν θα έστελναν το παιδί τους στο μπαλέτο, οι συμμετέχοντες στο δείγμα του κοινού έδωσαν απαντήσεις όπως:

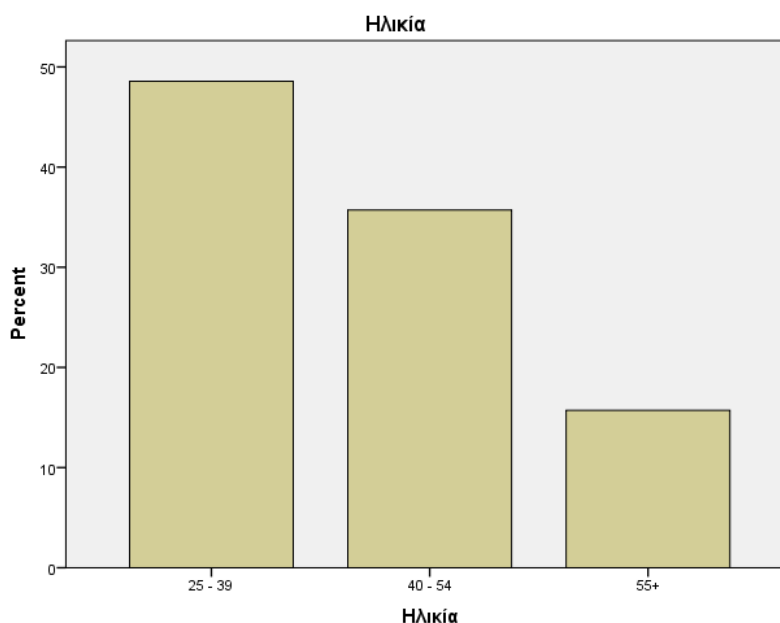
- Δεν τους αρέσει το μπαλέτο ως δραστηριότητα
- Απουσία ενδιαφέροντος από το παιδί
- Απουσία υποδομών
- Διαφωνία με αυτή την αντίληψη για το χορό
- Ύπαρξη άλλων ενδιαφερόντων ή ταλέντων
- Έλλειψη ελεύθερου χρόνου
- Δυσκολία επαγγελματικής αποκατάστασης
- Δεν είναι κατάλληλο για αγόρια
- Απαιτεί μεγάλη αφοσίωση
- Αυστηρό είδος χορού, προτίμηση για κάτι λιγότερο στυλιζαρισμένο
- Μεγάλη ψυχολογική πίεση στις μικρές ηλικίες
- Ακριβή ενασχόληση
- Απαίτηση μετακίνησης σε μεγάλες αποστάσεις
- Ύπαρξη προβλημάτων κατά τη σωματική ανάπτυξη του παιδιού
- Περιπτώσεις προβλήματος υγείας

Τέλος, πολλοί ήταν αυτοί που απάντησαν ότι δε βρίσκουν κανένα λόγο για να μη στείλουν το παιδί τους να ασχοληθεί με το κλασσικό μπαλέτο.

7. Ηλικία κοινού

Πίνακας 77 - Ηλικία κοινού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
25 - 39	34	48,6	48,6	48,6
40 - 54	25	35,7	35,7	84,3
55+	11	15,7	15,7	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 77 - Ηλικία κοινού

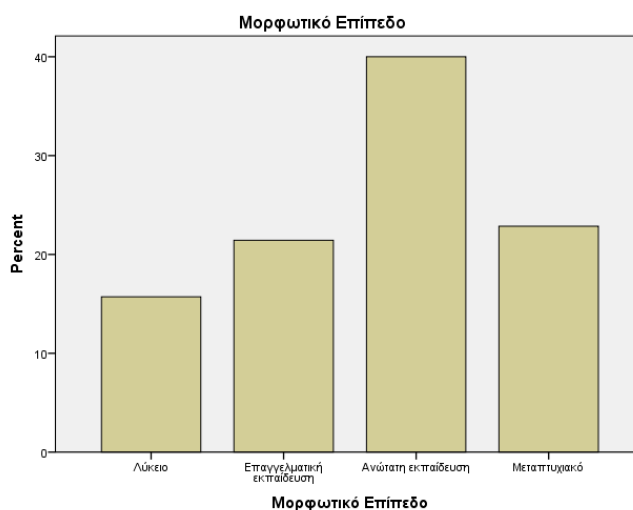
Αναφερόμενοι στην ηλικία τους, οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι είναι από 25 έως 39 σε ποσοστό 48,6%, από 40 έως 54 σε ποσοστό 35,7%, ενώ υπήρξε και ένα μικρό ποσοστό (15,7%) άνω των 55 ετών. Ο ηλικιακός διαχωρισμός του δείγματος του κοινού συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με αυτόν του δείγματος των γονέων.

8. Μορφωτικό επίπεδο κοινού

Πίνακας 78 - Μορφωτικό επίπεδο κοινού

Μορφωτικό Επίπεδο				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Λύκειο	11	15,7	15,7	15,7
Επαγγελματική εκπαίδευση	15	21,4	21,4	37,1
Ανώτατη εκπαίδευση	28	40,0	40,0	77,1
Μεταπτυχιακό	16	22,9	22,9	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

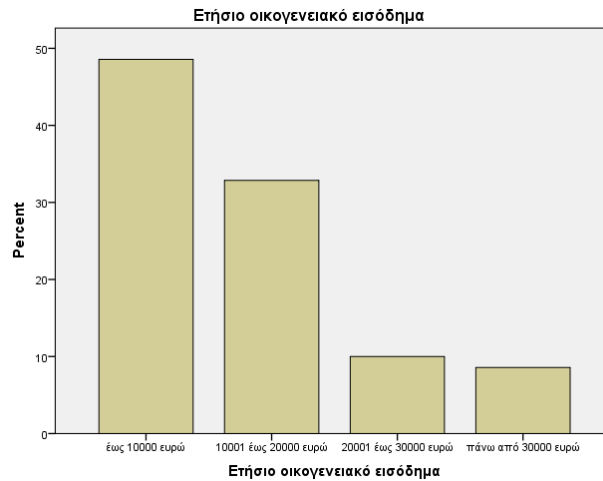
Γράφημα 78 - Μορφωτικό επίπεδο κοινού

Το δείγμα της έρευνας για το κοινό, ερωτώμενο για το μορφωτικό του επίπεδο, απάντησε ότι έχει λυκειακή εκπαίδευση σε ποσοστό 15,7%, και επαγγελματική εκπαίδευση σε ποσοστό 21,4%. Το μεγαλύτερο ποσοστό έλαβε η ανώτατη εκπαίδευση (40%), ενώ υπήρξε και ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό, της τάξης του 22,9%, το οποίο κατείχε και κάποιο μεταπτυχιακό τίτλο. Το μορφωτικό επίπεδο του συγκεκριμένου δείγματος μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρκετά υψηλό.

9. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κοινού

Πίνακας 79 – Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κοινού

Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
έως 10000 ευρώ	34	48,6	48,6	48,6
10001 έως 20000 ευρώ	23	32,9	32,9	81,4
20001 έως 30000 ευρώ	7	10,0	10,0	91,4
πάνω από 30000 ευρώ	6	8,6	8,6	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

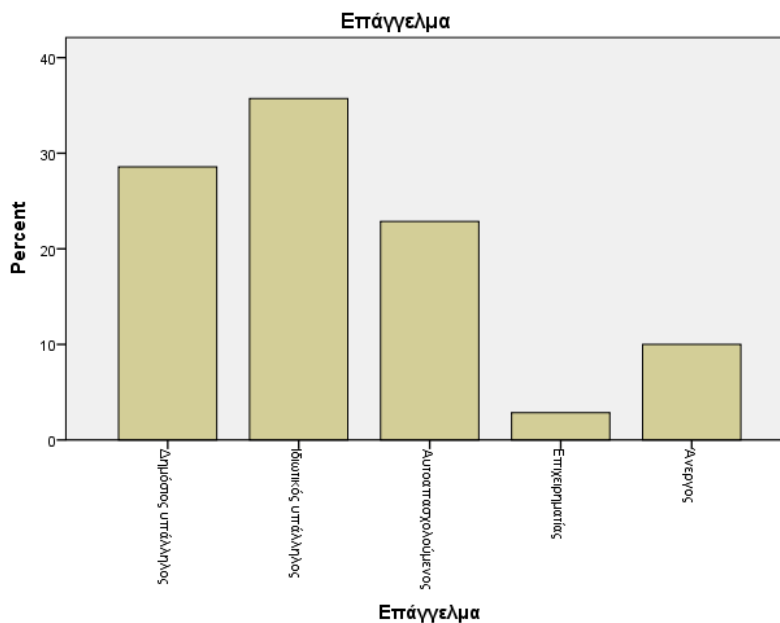
Γράφημα 79 - Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα κοινού

Σε ότι αφορά το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα, παρατηρείται ότι αυτό είναι αρκετά χαμηλό για την πλειοψηφία των ερωτώμενων του κοινού, αφού το 48,6% δήλωσε ότι δεν ξεπερνά τις 10 χιλιάδες ευρώ, ακολουθούμενο από το επόμενο 32,9% που απάντησε ότι βρίσκεται στην κλάση από 10 έως 20 χιλιάδες. Μόλις το 10% βρίσκεται στην κλάση από 20 έως 30 χιλιάδες ευρώ και ένα 8,6% δήλωσε ότι το ετήσιο οικογενειακό του εισόδημα ξεπερνά τις 30 χιλιάδες ευρώ. Όπως και στον αντίστοιχο πίνακα των γονέων που επιλέγουν το μπαλέτο για τα παιδιά τους, τα εισοδήματα του δείγματος του κοινού στη μεγάλη πλειοψηφία τους είναι σχετικά χαμηλά, αφού πάνω από το 80% απάντησε ότι δεν ξεπερνούν τις 20.000 ευρώ. Τα αποτελέσματα εδώ είναι παρόμοια με αυτά των γονέων στην αντίστοιχη ερώτηση παραπάνω.

10. Επάγγελμα κοινού

Πίνακας 80 - Επάγγελμα κοινού

Επάγγελμα				
	Συχνότητα	Ποσοστό	ΈγκυροΠοσοστό	ΑθροιστικόΠοσοστό
Δημόσιος υπάλληλος	20	28,6	28,6	28,6
Ιδιωτικός υπάλληλος	25	35,7	35,7	64,3
Αυτοαπασχολούμενος	16	22,9	22,9	87,1
Επιχειρηματίας	2	2,9	2,9	90,0
Άνεργος	7	10,0	10,0	100,0
Σύνολο	70	100,0	100,0	

Γράφημα 80 - Επάγγελμα κοινού

Η τελευταία ερώτηση που έγινε και στο δείγμα του κοινού αφορούσε το επάγγελμά τους. Το 28,6% δήλωσε ότι είναι δημόσιοι υπάλληλοι και το 35,7% δήλωσε ότι είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι. Το 22,9% δήλωσαν ότι είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ το 10% ότι είναι άνεργοι. Στο δείγμα υπήρξαν και δύο επιχειρηματίες. Σε αντιστοιχία με το δείγμα των γονέων και εδώ τα αποτελέσματα είναι παρόμοια.

4.4 Επαγωγική συγκριτική ανάλυση

Στην παρούσα ενότητα καταγράφονται οι συγκρίσεις των αποτελεσμάτων της έρευνας για τα διαφορετικά δείγματα που συμμετείχαν, δάσκαλοι, γονείς και κοινό, για τις κοινές ερωτήσεις που υπήρχαν στα τρία διαφορετικά ερωτηματολόγια, με σκοπό την παράθεση των διαφορετικών απόψεων. Η σύγκριση αυτή επιτρέπει την εξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων για το εάν τα αποτελέσματα διαφέρουν ανάλογα με την ιδιότητα των ερωτώμενων.

Για ενίσχυση των αποτελεσμάτων, πραγματοποιήθηκε και έλεγχος συχνοτήτων για τη σύγκριση μεταβλητών και πιο συγκεκριμένα της ιδιότητας των συμμετεχόντων, δάσκαλος, γονέας και κοινό και των απόψεών τους για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα και για τη διαφορά των απόψεων ανάλογα με τον τόπο κατοικίας, προκειμένου να εντοπιστεί πιθανή διαφοροποίηση των απόψεων η οποία οφείλεται στην ιδιότητα της κάθε ομάδας και την σκοπιά από την οποία παρακολουθεί θέμα αυτό.

Με τη βοήθεια διασταυρούμενων πινάκων και του ελέγχου χ^2 , γίνεται η σύγκριση συχνοτήτων των απαντήσεων των τριών ομάδων του απάρτιζαν το δείγμα της έρευνας. Το αποτέλεσμα του ελέγχου υπαγορεύει εάν οι διαφοροποιήσεις στις συχνότητες των απαντήσεων επηρεάζονται από τα διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος. Ο έλεγχος χ^2 εφαρμόζεται στην ανάλυση συσχέτισης μεταξύ κατηγορικών μεταβλητών (Σιώμκος&Βασιλακοπούλου, 2005).

Τα αποτελέσματα που παρατίθενται στις επόμενες σελίδες αφορούν μόνο τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, σε επίπεδα 5% και 10%, καθώς και συγκεκριμένους συσχετισμούς που αφορούν τους στόχους και τις ερευνητικές υποθέσεις της εργασίας, με σκοπό την απάντησή τους. Λόγω του μεγάλου όγκου των δεδομένων που εξήχθησαν από την έρευνα της παρούσας εργασίας, όπως ήταν φυσικό, προέκυψε ένα μεγάλο πλήθος αποτελεσμάτων, ωστόσο, για την αποφυγή φλυαρίας και για την συμπύκνωση των νοημάτων επιλέχθηκαν μόνο τα συγκεκριμένα, προαναφερθέντα αποτελέσματα.

Πίνακας 81 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα

Ιδιότητα		Ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα;				Σύνολο	Pearson's χ^2	p-value
		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά			
Κοινό	Πλήθος	24	24	18	4	70	15,142	0,019
	Ποσοστό Κοινού	34,30%	34,30%	25,70%	5,70%	100,00%		
Γονείς	Πλήθος	23	27	18	2	70		
	Ποσοστό Γονέων	32,90%	38,60%	25,70%	2,90%	100,00%		
Δασκάλοι	Πλήθος	0	3	4	3	10		
	Ποσοστό Δασκάλων	0,00%	30,00%	40,00%	30,00%	100,00%		

Από τον πίνακα παραπάνω προκύπτει ότι υπάρχει διαφοροποίηση στις απόψεις των τριών διαφορετικών ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα, η οποία είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2 = 15,142$, $df = 6$, $p < 0,05$). Αυτό σημαίνει ότι οι απόψεις των ομάδων που συνετέλεσαν το δείγμα διαφέρουν στατιστικά σημαντικά σε ότι αφορά το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα.

Για να εντοπιστεί ωστόσο σε ποιο σημείο βρίσκεται η διαφοροποίηση, δηλαδή ποια ομάδα από τις τρεις διαφοροποιείται των άλλων δύο, παρακάτω παρατίθενται οι αντίστοιχες αναλύσεις σε ζεύγη ομάδων, μεταξύ δασκάλων και γονέων και κοινού και γονέων.

Πίνακας 82 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 μεταξύ γονέων και κοινού για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα

Ιδιότητα		Ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα;				Σύνολο	Pearson's χ^2	p-value
		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά			
Κοινό	Πλήθος	24	24	18	4	70	0,864	0,834
	Ποσοστό Κοινού	34,30%	34,30%	25,70%	5,70%	100,00%		
Γονείς	Πλήθος	23	27	18	2	70		
	Ποσοστό Γονέων	32,90%	38,60%	25,70%	2,90%	100,00%		

Όπως παρατηρείται στον παραπάνω πίνακα, όπου φαίνονται διασταυρούμενα τα αποτελέσματα των απαντήσεων του κοινού και των γονέων σχετικά με το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, καθώς και από τον έλεγχο χ^2 , προκύπτει ότι οι απαντήσεις των δύο ομάδων δεν εμφανίζουν κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ($\chi^2 = 0,864$, $df= 3$, $p=0,834$). Οι απαντήσεις κοινού και γονέων των παιδιών που έχουν επιλέξει το κλασικό μπαλέτο ως ενασχόληση των παιδιών τους, ταυτίζονται.

Πίνακας 83 - Διασταύρωση πινάκων και έλεγχος χ^2 μεταξύ γονέων και δασκάλων για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα

Ιδιότητα		Ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα;				Σύνολο	Pearson's χ^2	p-value
		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά			
Γονείς	Πλήθος	23	27	18	2	70	14,421	0,002
	Ποσοστό Γονέων	32,90%	38,60%	25,70%	2,90%	100,00%		
Δάσκαλοι	Πλήθος	0	3	4	3	10		
	Ποσοστό Δασκάλων	0,00%	30,00%	40,00%	30,00%	100,00%		

Αντίστοιχα με προηγουμένως, η σύγκριση των απόψεων των γονέων και των δασκάλων κλασικού μπαλέτου για το εάν το μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα φαίνεται να διαφέρουν στατιστικά σημαντικά ($\chi^2 = 14,421$, $df= 3$, $p<0,05$), με τους δασκάλους να εμφανίζονται αρκετά πιο θετικοί σε σχέση με τους γονείς.

Σε συνέχεια των προηγούμενων αποτελεσμάτων, έγινε η προσπάθεια να εντοπιστούν οι αντίστοιχες πιθανές διαφοροποιήσεις στις απόψεις των ομάδων του δείγματος, ανάλογα με το διαφορετικό τόπο κατοικίας. Οι πίνακες που είδαμε, παρουσιάζουν τα διασταυρωμένα αποτελέσματα και τους ελέγχους χ^2 για τον τρόπο με τον οποίο διαφοροποιούνται οι απαντήσεις κοινού, γονέων και δασκάλων, καθώς και του συνολικού δείγματος, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας, Αθήνα και Μυτιλήνη.

Πίνακας 84 - Διασταύρωση πινάκων για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας

Ιδιότητα			Ταιριάζει με την κουλτούρα του Νεοέλληνα;				Σύνολο
			Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	
Κοινό	Αθήνα	Πλήθος	8	16	9	2	35
		ΠοσοστόΠόλης	22,9%	45,7%	25,7%	5,7%	100,0%
	Μυτιλήνη	Πλήθος	16	8	9	2	35
		ΠοσοστόΠόλης	45,7%	22,9%	25,7%	5,7%	100,0%
	Σύνολο	Πλήθος	24	24	18	4	70
		ΠοσοστόΠόλης	34,3%	34,3%	25,7%	5,7%	100,0%
Γονείς	Αθήνα	Πλήθος	14	10	10	1	35
		ΠοσοστόΠόλης	40,0%	28,6%	28,6%	2,9%	100,0%
	Μυτιλήνη	Πλήθος	9	17	8	1	35
		ΠοσοστόΠόλης	25,7%	48,6%	22,9%	2,9%	100,0%
	Σύνολο	Πλήθος	23	27	18	2	70
		ΠοσοστόΠόλης	32,9%	38,6%	25,7%	2,9%	100,0%
Δάσκαλοι	Αθήνα	Πλήθος		2	2	1	5
		ΠοσοστόΠόλης		40,0%	40,0%	20,0%	100,0%
	Μυτιλήνη	Πλήθος		1	2	2	5
		ΠοσοστόΠόλης		20,0%	40,0%	40,0%	100,0%
	Σύνολο	Πλήθος		3	4	3	10
		ΠοσοστόΠόλης		30,0%	40,0%	30,0%	100,0%
Σύνολο	Αθήνα	Πλήθος	22	28	21	4	75
		ΠοσοστόΠόλης	29,3%	37,3%	28,0%	5,3%	100,0%
	Μυτιλήνη	Πλήθος	25	26	19	5	75
		ΠοσοστόΠόλης	33,3%	34,7%	25,3%	6,7%	100,0%
	Σύνολο	Πλήθος	47	54	40	9	150
		ΠοσοστόΠόλης	31,3%	36,0%	26,7%	6,0%	100,0%

Πίνακας 85 - Έλεγχος χ^2 για την ιδιότητα και το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, ανάλογα με τον τόπο κατοικίας

Ιδιότητα		χ^2	df	p-value
Κοινό	Pearson Chi-Square	5,333 ^b	3	,149
	Πλήθος	70		
Γονείς	Pearson Chi-Square	3,124 ^c	3	,373
	Πλήθος	70		
Δάσκαλοι	Pearson Chi-Square	,667 ^d	2	,717
	Πλήθος	10		
Σύνολο	Pearson Chi-Square	,477 ^a	3	,924
	Πλήθος	150		

Τόσο από τη διασταύρωση των πινάκων όσο και από τους αντίστοιχους ελέγχους χ^2 αποτυπώνεται ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις απόψεις των συμμετεχόντων για τις τρεις κατηγορίες του δείγματος, σε ότι αφορά το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα. Κατά συνέπεια, δεν παρατηρείται και κάποια διαφοροποίηση και συνολικά για όλο τον πληθυσμό των συμμετεχόντων για αυτή τη μεταβλητή ($\chi^2 = 0,477$, $df= 3$, $p=0,924$), που να οφείλεται στο διαφορετικό τόπο κατοικίας.

5 Κεφάλαιο –Συμπεράσματα

5.1 Εμπειρικά συμπεράσματα

Η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε φώτισε αρκετές πτυχές για το ζήτημα του κλασικού μπαλέτου στην Ελλάδα, προσπαθώντας να συμβάλει στην υπάρχουσα βιβλιογραφία που είναι σχετικά πολύ περιορισμένη. Άλλωστε, όπως είπαμε και στην εισαγωγή, είναι η πρώτη φορά που γίνεται μια τέτοια έρευνα και συγκριτική μελέτη στην Ελλάδα.

Τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν με τις γνώμες των Ελλήνων είναι αρκετά ενδιαφέροντα και σημαντικά. Τα κύρια σημεία τους εντοπίζονται ως απαντήσεις στις ερευνητικές υποθέσεις που τέθηκαν κατά το σχεδιασμό της εργασίας για την εξυπηρέτηση του σκοπού και των στόχων της.

Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε και κατά συνέπεια του συνόλου της εργασίας είναι αφενός ότι δεν παρατηρείται κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις απόψεις των τριών δειγμάτων, δασκάλων, γονέων και κοινού που να οφείλεται στον τόπο κατοικίας, άρα η γεωγραφική διαφορά δε φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις τους σε ότι αφορά το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα και αφετέρου ότι οι απόψεις κοινού και γονέων συμπίπτουν αναφορικά με το ίδιο ζήτημα, θεωρώντας ότι το κλασικό μπαλέτο δεν είναι ακόμα κομμάτι της νεοελληνικής κουλτούρας, εν αντιθέσει με τη γνώμη των δασκάλων, η οποία είναι θετική σε μεγάλο βαθμό, πιθανότατα λόγω επαγγέλματος.

Σχετικά με την πρώτη ερευνητική υπόθεση για το εάν οι απόψεις των δασκάλων μπαλέτου και των γονέων που το επιλέγουν ως δραστηριότητα των παιδιών τους συμπίπτουν σχετικά με τους λόγους για τους οποίους το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Ελλάδα, μέσα από τις απαντήσεις που έδωσαν τα δύο δείγματα, φαίνεται να οδηγούμαστε σε απόρριψή της. Από τη μία, οι δάσκαλοι μπαλέτου απάντησαν ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο το κλασικό μπαλέτο δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στην Ελλάδα είναι, η ανεπάρκεια της κρατικής μέριμνας για την κλασική αυτή τέχνη του χορού, με διαφορά από το δεύτερο που ήταν η έλλειψη Παιδείας και ενημέρωσης. Από την άλλη οι γονείς των παιδιών που ασχολούνται με το μπαλέτο εντόπισαν τη χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση που προσφέρει αυτή η επιλογή σε αυτούς που την ακολουθούν. Το αποτέλεσμα αυτό είναι αρκετά λογικό δεδομένου ότι οι γονείς ενδιαφέρονται

αρκετά στη σημερινή εποχή την επαγγελματική εξασφάλιση των παιδιών τους. Ωστόσο, με πολύ μικρή διαφορά ακολούθησε και εδώ η ανεπάρκεια της κρατικής μέριμνας να στηρίζει το μπαλέτο ως μία επαγγελματική επιλογή για τους νεοεισερχόμενους.

Αναφορικά με τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση που υποστηρίζει ότι οι απόψεις των δασκάλων κλασικού μπαλέτου, των γονέων που επιλέγουν το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών τους και του κοινού διαφοροποιούνται σημαντικά σχετικά με εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, τα αποτελέσματα της επαγωγικής στατιστικής έδειξαν ότι επιβεβαιώνεται. Ωστόσο, αφού η ανάλυση συσχέτισης έδειξε ότι οι απόψεις γονέων και κοινού συμπίπτουν, η διαφοροποίηση που παρατηρείται κατά τη σύγκριση των απόψεων των τριών δειγμάτων της έρευνας, οφείλεται αποκλειστικά στην άποψη των δασκάλων μπαλέτου η οποία είναι θετικότερη από αυτές των δύο άλλων ομάδων.

Η τρίτη ερευνητική υπόθεση η οποία υποστηρίζει ότι η άποψη των Ελλήνων για το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του νεοέλληνα δεν παρουσιάζει καμία διαφοροποίηση ανάλογα με τον τόπο κατοικίας μεταξύ πρωτεύουσας και επαρχίας επιβεβαιώνεται βάσει των στοιχείων που παρατέθηκαν παραπάνω. Σύμφωνα με τις απαντήσεις που έδωσαν και οι τρεις ομάδες συμμετεχόντων, οι δάσκαλοι, οι γονείς και το κοινό, δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει κάποια διαφορά, η οποία να υποδηλώνει κάποια απόκλιση που βασίζεται στον τόπο κατοικίας. Άρα, η υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Σε ότι αφορά την επιρροή του καθαρού δηλωμένου εισοδήματος, ως κριτήριο διαφοροποιήσεις των οικογενειών που προτιμούν το μπαλέτο ως μορφή ενασχόλησης για τα παιδιά και αυτών που δεν το προτιμούν, όπως περιγράφηκε στην τέταρτη ερευνητική υπόθεση, τα αποτελέσματα της ανάλυσης που προηγήθηκε εμφανίζουν ότι δεν παρατηρείται κάποια σημαντική επιρροή. Δηλαδή, το εισόδημα για το δείγμα που εξετάστηκε δεν είναι ένα κριτήριο με το οποίο διαφοροποιούνται αυτοί που επιλέγουν το μπαλέτο για τα παιδιά τους από αυτούς που δεν το επιλέγουν, άρα και η δεύτερη υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Τέλος, η πέμπτη ερευνητική υπόθεση εξετάζει το εάν το επίπεδο μόρφωσης των γονέων είναι ένα κριτήριο το οποίο διαφοροποιεί την απόφασή τους να επιλέξουν το κλασικό μπαλέτο ως μία μορφή ενασχόληση για τα παιδιά τους. Επίσης, εδώ όπως και προηγουμένως, με βάση την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας δεν εντοπίζεται κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην προτίμηση του μπαλέτου ως δραστηριότητας για τα παιδιά που να οφείλεται

στο μορφωτικό επίπεδο των γονέων, καθώς υπάρχουν γονείς από όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης εξίσου. Άρα και η πέμπτη υπόθεση επιβεβαιώνεται.

Από την συγκριτική ανάλυση που προηγήθηκε για τις απόψεις των διαφορετικών ομάδων του δείγματος, σχετικά με το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα, προέκυψε ότι οι απόψεις κοινού και γονέων που έχουν επιλέξει το κλασικό μπαλέτο ως δραστηριότητα των παιδιών του ταυτίζεται. Η διαφοροποίηση που παρατηρήθηκε αναφορικά με αυτή την ερώτηση για το σύνολο του δείγματος οφείλεται στις απόψεις των δασκάλων μπαλέτου για την ερώτηση αυτή, οι οποίοι εμφανίστηκαν σαφώς πιο θετικοί από τους υπόλοιπους.

Επίσης, σημαντικό εύρημα της συγκριτικής ανάλυσης για το σύνολο των τριών ομάδων που συμμετείχαν στην έρευνα, κοινού, γονέων και δασκάλων, αποτελεί το ότι οι απόψεις τους σχετικά με το εάν το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει στην κουλτούρα του Νεοέλληνα δεν παρουσιάζουν κάποια διαφοροποίηση που να οφείλεται στον τόπο κατοικίας τους. Δηλαδή, η γεωγραφία δε φαίνεται να επηρεάζει τις απόψεις για την κουλτούρα, για κάθε μία από τις τρεις ομάδες που συμμετείχαν.

5.2 Περιορισμοί Έρευνας

Όπως κάθε μελέτη έτσι και η παρούσα παρουσιάζει κάποιους περιορισμούς οι οποίοι προκύπτουν κυρίως από το κομμάτι της βιβλιογραφίας. Το εν λόγω θέμα τυγχάνει σχετικά περιορισμένης διερεύνησης από την επιστημονική κοινότητα και ιδιαίτερα από τους Έλληνες αρθρογράφους. Το ζήτημα του κλασικού μπαλέτου ως μορφή ενασχόλησης για παιδιά αποτελεί ένα πεδίο έρευνας στο οποίο πολύ λίγοι αρθρογράφοι έχουν παρουσιάσει στοιχεία. Αυτό είναι κάτι που περιορίζει σχετικά την παρούσα εργασία στο να εντοπίσει κατεστημένες σχέσεις και να δοκιμάσει να τις επιβεβαιώσει ή να τις απορρίψει δίνοντας μία νέα προοπτική με τα δεδομένα που συλλέχθηκαν στην έρευνα.

Από την άλλη, η παρούσα έρευνα προσπάθησε να εντοπίσει σχέσεις των Ελλήνων με το κλασικό μπαλέτο, μέσα από τρεις ιδιότητες: του δασκάλου, του γονέα και του απλού κοινού. Καθώς η έρευνα διεξήχθη σε Αθήνα και Μυτιλήνη και μάλιστα με ίδιο αριθμό συμμετεχόντων κατέστη δυνατή η σύγκριση μεταξύ της γνώμης των Ελλήνων για το κλασικό μπαλέτο μεταξύ μεγάλου αστικού κέντρου και επαρχίας. Η έρευνα έχει περιορισμό ότι και η πόλη της Αθήνας παρουσιάζει

ως αστικό κέντρο μεγάλες ιδιαιτερότητες σε σχέση με άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας και άρα η γενίκευση των συμπερασμάτων θα πρέπει να γίνει με μεγάλη προσοχή και λεπτομέρεια. Το ότι η έρευνα διεξήχθη μόνο σε δυο πόλεις, αν και σαφής περιορισμός, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι είναι η πρώτη φορά που γίνεται τέτοια έρευνα στην Ελλάδα.

Τέλος, καθώς το δείγμα των δασκάλων είναι σχετικά μικρό, με μόλις δέκα συμμετέχοντες, οι απόψεις τους αποτυπώνουν μεν μια όψη της υπάρχουσας κατάστασης, αλλά εξαιτίας του μικρού αριθμού και του γεωγραφικού περιορισμού, η γνώμη που αποτυπώνεται παραπάνω είναι δύσκολο να θεωρηθεί ότι εκπροσωπεί το σύνολο των Ελλήνων δασκάλων. Το ίδιο ισχύει και για τις υπόλοιπες ομάδες των συμμετεχόντων (γονείς και κοινό), λόγω του μεγέθους δεν μπορεί να γενικευθούν οι γνώμες και τα αποτελέσματα που εξήχθησαν.

5.3 Θέματα για Μελλοντική Έρευνα

Η παρούσα εργασία μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για την αναζήτηση παραπάνω πληροφοριών στον τομέα τις σχέσεις των Ελλήνων με το κλασικό μπαλέτο. Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα ευρήματα της παρούσας μελέτης με σκοπό να αναζητήσουν δεδομένα και πιθανές σχέσεις οι διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, για διαφορετικής ηλικίας παιδιών που ασχολούνται με το μπαλέτο και άλλες συνιστώσες που ίσως να επηρεάζουν την ενασχόληση με το αντικείμενο αυτό, όπως η χιλιομετρική απόσταση από τη σχολή χορού και το επίπεδο γνώσης για τις πραγματικές επαγγελματικές προοπτικές.

Επίσης, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε μία παράλληλη σύγκριση με αντίστοιχες έρευνες που μπορεί να γίνουν επάνω σε παρεμφερή θέματα, όπως η ενασχόληση με άλλες μορφές χορού, όπως για παράδειγμα είναι παραδοσιακοί χοροί και μοντέρνοι ευρωπαϊκοί χοροί. Ακόμη ενδιαφέρον θα παρουσίαζε μία σύγκριση των ευρημάτων της παρούσας έρευνας για τη σχέση των Ελλήνων με άλλες μορφές κλασικών τεχνών, όπως είναι η ζωγραφική, η γλυπτική και η κλασική μουσική, όπου πιθανότατα εντοπίζονται παρόμοιοι συσχετισμοί σε ότι αφορά την κουλτούρα του Νεοέλληνα και τη σχέση του με την παράδοση και την ιστορία της Ελλάδας στα συγκεκριμένα αντικείμενα.

Τέλος, ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η διενέργεια της παρούσας έρευνας σε αντίστοιχο δείγμα και στις ίδιες περιοχές που επιλέχθηκαν σε ένα μελλοντικό χρόνο, σε 10 χρόνια για παράδειγμα, ώστε

να εντοπιστούν αλλαγές που πιθανότατα να υπάρχουν στις προτιμήσεις και τη συμπεριφορά των Ελλήνων σε ότι αφορά τις στάσεις τους απέναντι στο κλασικό μπαλέτο, καθώς νεότερες γενιές θα λάβουν τη σκυτάλη. Οι νεότερες γενιές, επηρεασμένες από τις αλλαγές στην κουλτούρα λόγω της παγκοσμιοποίησης και της μεγαλύτερης εξοικείωσής τους με τον κλασικό χορό, αφού ίσως λόγω της ενασχόλησής τους θα έχουν αποκτήσει μια καλύτερη σχέση με αυτόν, είναι πολύ πιθανό να εμφανίσουν σημαντικές αλλαγές και να οδηγήσουν, μέσω της σύγκρισης, σε πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. Αποθετήριο Κάλλιπος, Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf

Καυταντζόγλου, Ρ., & Εμμανουήλ, Δ. (2016). Κοινωνική διαστρωμάτωση και πρότυπα κατανάλωσης πολιτισμού: Ο κινηματογράφος στην περίπτωση της Αθήνας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 146(146), 115-152.

Λαμπροπούλου, Β. (1999). *Περί Φύσεως, Χορός και Αρμονία*. Εκδόσεις Ιδεοθέατρο

Σαβράμη Κ., 2012. ΧΑΡΗΣ ΜΑΝΤΑΦΟΥΝΗΣ. ΧΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ. Εκδότης DIAN BOOKS. ISBN13: 9789607222572

Σιώμκος, Γ. & Βασιλακοπούλου, Α. (2005). *Εφαρμογή μεθόδων ανάλυσης στην έρευνα αγοράς*. Αθήνα: Σταμούλης

Ξενόγλωσση

Park, S. H., Hong, G. S., Park, S. W., Nasridinov, A., Park, I. J., Kim, B. K., & Park, Y. H. (2016). A feasibility study of ballet education using measurement and analysis on partial features of still scenes. *International Journal of Distributed Sensor Networks*, 12(12), 1550147716681794.

Διαδικτυακή

Ballet Alert! (2019). Ballet in Greece. BalletAlert!. Διαθέσιμο στο: <https://balletalert.invisionzone.com/topic/27717-ballet-in-greece/>

balleton.gr, 2018 Οι Έλληνες χορευτές που ξεχώρισαν χορεύοντας με μεγάλα μπαλέτα του κόσμου. Διαθέσιμο στο: <http://balleton.gr/index.php/news/item/591-oi-ellhnes-xoreutes-pou-jexwrisan-xoreuontas-me-megala-mpaleta-tou-kosmou>

%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B1%CF%82-
%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%AE%CF%82-
%CF%80%CE%BF%CF%85-
%CE%BE%CE%B5%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B5-
%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CF%80%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%BF-
%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BB%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B1-
%CE%BA%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CE%B3%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%
CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-
%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%B7

Kathimerini.gr (2019). Οι περιοχές με το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα | Kathimerini.Kathimerini.gr. Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/1005428/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/oi-perioxes-me-to-yyhlotero-kata-kefalhn-aep-sthn-ellada>.

lesvosnews.net, 2013. 3 άγνωστα αστέρια της Λέσβου στο χορό. Διαθέσιμο στο: <https://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/politismos/3-agnosta-asteria-tis-lesvoy-sto-horo>

mindtheart.gr, 2019. ΟΜΑΔΑ ΧΟΡΟΥ ΑΡΘΡΩΣΙΣ – ΠΕΝΥ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ | BOOZE. Διαθέσιμο στο: <https://mindtheart.gr/2016/03/24/%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CE%B4%CE%B1-%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%81%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B9%CF%83-%CF%80%CE%B5%CE%BD%CF%85-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%80/>

offmagazine.gr, 2018. Η Χαλκιδέα Ζωή Ευσταθίου. Μία από τις κορυφαίες ελληνίδες χορεύτριες .Διαθέσιμο στο:https://offmagazine.gr/chalkidea-zoi-efstathiou/#.XUiHR_IzYrg

PittsburghTheatre (2019). A Brief History of Ballet - Illustrated by Pittsburgh Ballet Theatre.Pittsburgh Ballet Theatre. Διαθέσιμο στο: <https://www.pbt.org/learn-and-engage/resources-audience-members/ballet-101/brief-history-ballet/>

Sasschoolofdance.com (2019). HISTORY OF BALLET |.Sasschoolofdance.com
Διαθέσιμο στο: <https://www.sasschoolofdance.com/history-ballet>

Statistics.gr (2019). Κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ανά περιφέρεια. Statistics.gr.
Διαθέσιμο στο: <http://www.statistics.gr/documents/20181/d1e38f18-994a-4abb-ad61-2ac1ab6cfc1f>.

Vam.ac.uk (2019). The Origins of Ballet - Victoria and Albert Museum. Vam.ac.uk. Διαθέσιμο
στο: <http://www.vam.ac.uk/content/articles/o/origins-of-ballet/>

Παράρτημα Α – Ερωτηματολόγιο Δασκάλων Μπαλέτου

Περιοχή: Αθήνα / Μυτιλήνη

Γειτονιά:

Αριθμός Ερωτηματολογίου Δ....

Φύλο (Α, Θ)

Ημερομηνία:

Ερωτηματολόγιο για τους δασκάλους μπαλέτου.

1. Συνολικά έτη που ασχολείστε με το μπαλέτο: .....
2. Πόσα έτη διδάσκετε;.....
3. Σε ποια ηλικία ξεκινήσατε: .....
4. Πόσες ώρες την εβδομάδα διδάσκεται κλασικό μπαλέτο; .....
5. Διδάσκετε και άλλους χορούς και ποιους; .....
6. Γιατί επιλέξατε αυτό το επάγγελμα; .....
7. Πιστεύετε ότι το κλασικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα/νεοελληνίδας;

1	2	3	4	5
Καθόλου	Λίγο	Μετρία	Αρκετά	Πάρα πολύ

8. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι δεν έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο ως επάγγελμα στην Ελλάδα;

1		Διαφωνώ Απόλυτα	Διαφωνώ	Ουδέτερος/Ουδέτερη	Συμφωνώ	Συμφωνώ Απόλυτα
2	Έλλειψη υποδομών (σχολές κ.λ.π)					
3	Έλλειψη ικανού αριθμού χορευτών και γενικά ανθρώπων που να ασχολούνται					

	επαγγελματικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο					
4	Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης επάνω σ' αυτό					
5	Έλλειψη μέσων ανάπτυξης της εκμάθησης των ειδών αυτών					
6	Ύπαρξη αρνητικών στερεοτύπων					
7	Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας (πχ υποχρεωτικό μάθημα χορού στα σχολεία κ.λ.π.)					
8	Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση					
9	Ακριβή ενασχόληση					
10	Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση					
11	Άλλο. Προσδιορίστε με λίγα σχόλια:					

9. Πείτε μας την πρώτη λέξη που σας έρχεται στο μυαλό όταν κάποιος σας ρωτήσει «γιατί να ασχοληθώ ή να φέρω το παιδί μου για να μάθει μπαλέτο, τι έχει να κερδίσει?». (πιθανές απαντήσεις Πειθαρχία, Έκφραση, Άθληση, Εκτόνωση, Δημιουργία, Κοινωνικοποίηση).....

10. Ηλικία:

1	2	3
25-39	40-54	Πάνω από 55

11. Επίπεδο σπουδών

1	2	3	4
Απόφοιτος Λυκείου	Μεταλυκειακή εκπαίδευση (ΙΕΚ κ.λ.π)	ΑΕΙ (Πανεπιστήμιο – Τει)	Μεταπτυχιακό

12. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που δηλώνετε:

1	2	3	4
0-10.000 ευρώ	11.000-20.000 ευρώ	21.000-30.000 ευρώ	Πάνω από 31.000

Μήπως έχετε κάτι άλλον να προσθέσετε από την εμπειρία και την γνώση σας στο κλασικό μπαλέτο;

.....

.....

Ευχαριστώ πολύ!

Παράρτημα Β – Ερωτηματολόγιο Γονέων

Περιοχή: Αθήνα / Μυτιλήνη

Γειτονιά:

Αριθμός Ερωτηματολογίου Γ....

Φύλο (Α, Θ)

Ημερομηνία:

Ερωτηματολόγιο για τους γονείς.

1. Κάνατε ποτέ εσείς μπαλέτο; Ναι Όχι Άλλο

Για πόσα χρόνια και ερασιτεχνικά ή επαγγελματικά;.....

2. Παρακολουθείτε παραστάσεις κλασσικού μπαλέτου;

1	2	3	4	5
Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά

3. Πιστεύετε ότι το κλασσικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα και της νεοελληνίδας;

1	2	3	4	5
Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ

4. Θα επιλέγατε για εσάς και για το παιδί σας μια επαγγελματική καριέρα στο κλασσικό μπαλέτο (είτε στην Ελλάδα, είτε στο εξωτερικό) και γιατί;

A) για εσάς

	Ελλάδα	Εξωτερικό
Ναι		
Όχι		

Αιτιολόγηση απάντησης: .....

B) για το παιδί σας

	Ελλάδα		Εξωτερικό	
	Αγόρι	Κορίτσι	Αγόρι	Κορίτσι
Ναι				
Όχι				

Αιτιολόγηση απάντησης: .....

5. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι **δεν** έχει αναπτυχθεί το κλασικό μπαλέτο ως επάγγελμα στην Ελλάδα;

1		Διαφωνώ Απόλυτα	Διαφωνώ	Ουδέτερος/Ουδέτερη	Συμφωνώ	Συμφωνώ Απόλυτα
2	Έλλειψη υποδομών (σχολές κ.λ.π)					
3	Έλλειψη ικανού αριθμού χορευτών και γενικά ανθρώπων που να ασχολούνται επαγγελματικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο					
4	Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης επάνω σ' αυτό					
5	Έλλειψη μέσων ανάπτυξης της εκμάθησης των ειδών αυτών					
6	Ύπαρξη αρνητικών στερεοτύπων					
7	Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας (πχ υποχρεωτικό μάθημα χορού στα σχολεία κ.λ.π.)					
8	Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση					
9	Ακριβή ενασχόληση					
10	Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση					
11	Άλλο. Προσδιορίστε με λίγα σχόλια:					

6. Το παιδί / παιδιά σας που φέρνεται στο μπαλέτο, (φύλλο και ηλικία), για πόσα χρόνια τα πηγαίνετε ή σκοπεύετε να τα πηγαίνετε;

1	2	3
Αγόρι-αγόρια	Κορίτσι-κορίτσια	και τα δύο
Ηλικίες:	Ηλικίες:	Ηλικίες:

7. Πείτε μας την πρώτη λέξη που σας έρχεται στο μυαλό όταν κάποιος σας ρωτήσει «γιατί στέλνετε το παιδί σας στο μπαλέτο, τι έχει να κερδίσει?». (πιθανές απαντήσεις Πειθαρχεία, Έκφραση, Άθληση, Εκτόνωση, Δημιουργία, Κοινωνικοποίηση και ελεύθερη έκφραση):.....

8. Εσείς για ποιο λόγο πηγαίνετε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο;(επιλέξτε όσα θέλετε στην ανάλογη στήλη, ανάλογα αν το παιδί είναι αγόρι ή κορίτσι)

		Αγόρι	Κορίτσι
1	Είναι μια πολύ καλή δραστηριότητα για ευεξία και καλλιέργεια		
2	Δεν υπάρχει άλλη φυσική δραστηριότητα στην περιοχή μου		
3	Το ήθελε το παιδί μου		
4	Οι συμμαθητές/συμμαθήτριες του/της έρχονται και είπαμε να το δοκιμάσουμε		
5	Θέλω το παιδί μου να ασχοληθεί σοβαρά με το μπαλέτο		
6	Άλλο. Προσδιορίστε με λίγα σχόλια:		

9. Ηλικία:

1	2	3
25-39	40-54	Πάνω από 55

10. Επίπεδο σπουδών

1	2	3	4
Απόφοιτος Λυκείου	Μεταλυκειακή εκπαίδευση (ΙΕΚ κ.λ.π)	ΑΕΙ (Πανεπιστήμιο – Τει)	Μεταπτυχιακό

11. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που δηλώνετε:

1	2	3	4
0-10.000 ευρώ	11.000-20.000 ευρώ	21.000-30.000 ευρώ	Πάνω από 31.000

12. Ποιο είναι το επάγγελμα σας: .....

Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

Ευχαριστώ πολύ.

Παράρτημα Γ – Ερωτηματολόγιο Κοινού

Περιοχή: Αθήνα / Μυτιλήνη

Γειτονιά:

Αριθμός Ερωτηματολογίου Κ...

Φύλο (Α, Θ)

Ημερομηνία:

Ερωτηματολόγιο για το ευρύτερο κοινό.

1. Κάνετε ποτέ εσείς μπαλέτο; Ναι Όχι Άλλο

2. Παρακολουθείτε παραστάσεις κλασσικού μπαλέτου;

Που; (θέατρο, τηλεόραση, διαδίκτυο κτλ).....

1	2	3	4	5
Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά

3. Πιστεύετε ότι το κλασσικό μπαλέτο ταιριάζει με την κουλτούρα του νεοέλληνα και της νεοελληνίδας;

1	2	3	4	5
Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ

4. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι **δεν** έχει αναπτυχθεί το κλασσικό μπαλέτο ως επάγγελμα στην Ελλάδα;

1		Διαφωνώ Απόλυτα	Διαφωνώ	Ουδέτερος/Ουδέτερη	Συμφωνώ	Συμφωνώ Απόλυτα
2	Έλλειψη υποδομών (σχολές κ.λπ.)					

3	Έλλειψη ικανού αριθμού χορευτών και γενικά ανθρώπων που να ασχολούνται επαγγελματικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο					
4	Έλλειψη παιδείας και ενημέρωσης επάνω σ' αυτό					
5	Έλλειψη μέσων ανάπτυξης της εκμάθησης του					
6	Ύπαρξη αρνητικών στερεοτύπων					
7	Ανεπάρκεια κρατικής μέριμνας (πχ υποχρεωτικό μάθημα χορού στα σχολεία κ.λ.π.)					
8	Χαμηλή επαγγελματική εξασφάλιση					
9	Ακριβή ενασχόληση					
10	Δυσκολίες στην επαγγελματική εκπαίδευση					
11	Άλλο. Προσδιορίστε με λίγα σχόλια:					

5. Για ποιο λόγο θα στέλνατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο; (επιλέξτε όσα θέλετε στην ανάλογη στήλη, αν το παιδί είναι αγόρι ή κορίτσι)

		Αγόρι	Κορίτσι
1	Είναι μια πολύ καλή δραστηριότητα για ευεξία και καλλιέργεια		
2	Δεν υπάρχει άλλη φυσική δραστηριότητα στην περιοχή μου		
3	Μου αρέσει να βλέπω μπαλέτο και θα ήθελα να αρέσει και στο παιδί μου		
4	Θέλω το παιδί μου να ασχοληθεί σοβαρά με το μπαλέτο		

5	Άλλο. Προσδιορίστε με λίγα σχόλια:		
---	------------------------------------	--	--

6. Για ποιο λόγο ΔΕΝ θα στέλνατε το παιδί σας να κάνει μπαλέτο; (ανοιχτή ερώτηση)

.....

7. Ηλικία:

1	2	3
25-39	40-54	Πάνω από 55

8. Επίπεδο σπουδών

1	2	3	4
Απόφοιτος Λυκείου	Μεταλυκειακή εκπαίδευση (ΙΕΚ κ.λπ.)	ΑΕΙ (Πανεπιστήμιο – Τει)	Μεταπτυχιακό

9. Ετήσιο οικογενειακό εισόδημα που δηλώνετε:

1	2	3	4
0-10.000 ευρώ	11.000-20.000 ευρώ	21.000-30.000 ευρώ	Πάνω από 31.000

10. Ποιο είναι το επάγγελμα σας: .....

Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο;

.....

Ευχαριστώ πολύ.